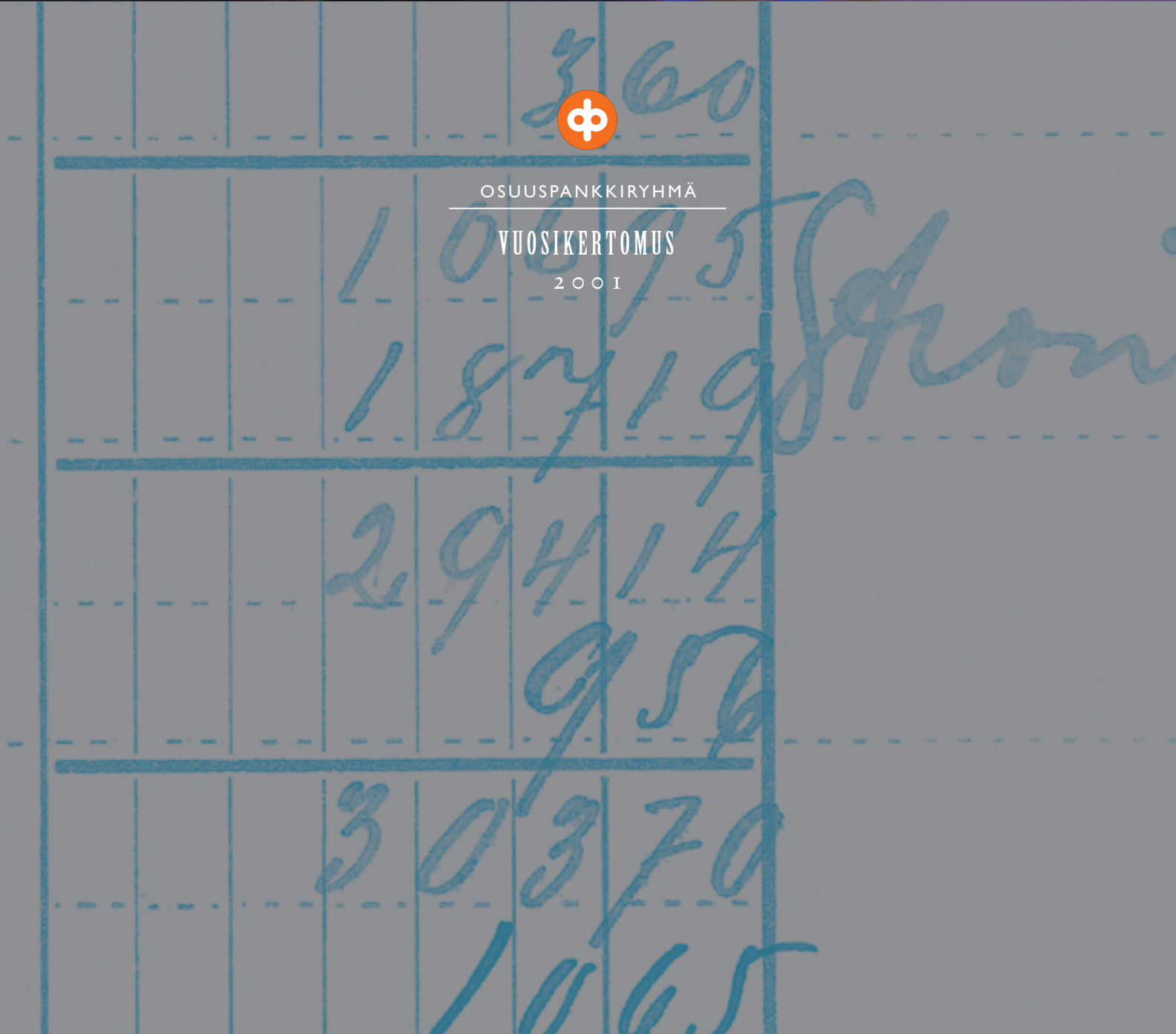

OSUUSPANKKIRYHMÄ

VUOSIKERTOMUS

2001

OSUUSPANKKIRYHMÄ
100 VUOTTA TULEVAISUUDESSA

1902	Osuuskassojen Keskuslainarahasto-Osakeyhtiö perustettiin 14. toukokuuta Helsingissä. Samana vuonna perustettiin myös ensimmäiset osuuskassat.
1920	Osuuskassat saivat oikeuden ottaa vastaan talletuksia myös muilta kuin jäseniltään. Kassojen lukumäärä oli noussut 602:een ja jäsenmäärä 31 000:een.
1928	Osuuskassojen keskuslimeksi perustettiin Osuuskassojen Keskusliitto (OKL). Kassojen määrä oli korkeimmillaan: 1 416. Jäsenmäärä ylitti 100 000:n rajan.
1945	Sotien jälkeen osuuskassojen lukumäärä oli 927. Markkinaosuus talletuksista oli kymmenesosa. Osuuskassat saivat välittääkseen valtaosan valtion asutuslainoista, minkä ansiosta ryhmän toiminta laajeni olennaisesti.
1960	Osuuskassojen toiminnan painopiste siirtyi 1950- ja 1960-luvuilla maalta kaupunkeihin. Kassoista tuli kaikkia väestöryhmiä palvelevia yleispankkeja. Markkinaosuus nousi viidenneksen tuntumaan.
1970	Pankkilainsäädäntö muuttui, ja osuuskassoista tuli osuuspankkeja. OKOn nimi muutettiin Osuuspankkien Keskuspankki Oy:ksi. Pankkiryhmä otti käyttöön uuden liikemerkin, joka muodistettuna on yhä käytössä.
1980	Osuuspankkeja oli 372, jäseniä yli 360 000 ja markkinaosuus talletuksista lähes neljännes. 1970- ja 1980-luvut olivat pankkiryhmälle vakaan kasvun aikaa.
1993	Osuuspankkiryhmä osti yhdessä kolmen muun pankkiryhmän kanssa Suomen Säästöpankin terveen liiketoiminnan. Tämä oli seurausta syvästä kriisistä, johon pankkiala oli ajautunut yleisen talouslaman johdosta.
1997	Osuuspankkiryhmä siirtyi muuttuneen lainsäädännön myötä uusimuotoiseen yhteistoimintaan. Ryhmän keskusyhteisöksi muodostettiin OKL:n pohjalta Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunta.
2002	Osuuspankkiryhmä viettää satavuotisjuhlavuottaan ja jatkaa toimintaansa vahvana suomalaisena pankkiryhmänä. Ryhmässä on 244 osuuspankkia ja niillä omistajajäseniä noin miljoona. Asiakkaita on noin kolme miljoonaa ja markkinaosuus sekä talletuksista että luotoista lähes kolmannes.

SISÄLTÖ

Taloudellinen informaatio
vuonna 2002:

Osuuspankkiryhmä ja OKO
Osuuspankkien Keskuspankki Oyj
julkaisevat vuonna 2002 kolme
osavuositarkastusta: tammi-maaliskuulta
3.5.2002, tammi-kesäkuulta 8.8.2002
ja tammi-syyskuulta 31.10.2002.

Katsaukset julkaistaan suomeksi, ruotsiksi
ja englanniksi. Ne ovat nopeimmin
saatavissa verkkosivuiltamme
www.osuuspankki.fi ja www.oko.fi.
Paperikopioita voi tilata osoitteesta:
Osuuspankkikeskus, Viestintä
PL 308, 00101 Helsinki
puh. (09) 404 2053
telekopio (09) 404 2298
sähköposti viestinta@osuuspankki.fi.

Tämä julkaisu yhdessä Osuuspankki-
ryhmän tilinpäätöksen kanssa muodos-
taa pankkiryhmän vuosikertomuksen
vuodelta 2001. Ellei tilinpäätös ole
liitteenä, sen voi tilata oheisesta
osoitteesta.

4	Pääjohtajan katsaus
6	Toimitusjohtajan katsaus
8	Toimintaympäristö
9	Avainlukuja
10	Osuuspankkiryhmä vuonna 2001
13	Vuoden tapahtumia
16	Osuuspankkiryhmän strategia
18	Osuuspankkiryhmän rakenne
18	Osuuspankki
20	Osuuspankkikeskus
22	Osuuspankkiryhmän hallinto
25	Osuuspankkiryhmän toiminta
25	Omistajajäsenet
25	Asiakkaat
25	Palveluverkko
28	Kumppanuudet
30	Rahoituspalvelut
35	Talletus- ja varallisuudenhoitopalvelut
36	Muu liiketoiminta
36	Euroon siirtyminen
38	Riskienhallinta
41	Henkilöstö
43	Osuuspankkiryhmän tulos
43	Liiketoiminnan tulos ja taloudellinen asema
44	Tase
44	Vakavaraisuus
44	Vuosi 2001 yrityksittäin
45	Osuuspankkiryhmän näkymät 2002
47	Osuuspankkikeskuksen hallinto
50	Hallintoneuvoston jäsenet
51	Organisaatio
52	Johtokunta ja tilintarkastajat
55	Yhteystiedot

Arvioin vuosi sitten katsaukseni lopussa, että nyt – Osuuspankkiryhmän sata-vuotisjuhlien kynnyksellä – voin todeta visiomme olevan jo käsillä: olemme johtava pankki Suomessa – asiakkaillemme enemmän kuin pankki. En ollut ollenkaan väärässä. Johtaja on

sellainen, joka käy muiden edellä.

Osuuspankkiryhmä oli viime vuonnakin edelläkävijä monessa suhteessa: kasvussa, kannattavuudessa, palvelussa, tekniikassa.

Viime vuosi oli taloudellisessa mielessä erikoinen. Bruttokansantuote ja useat muutkin kansantalouden mittarit osoittivat, että meillä oli matalasuhdanne. Samaa todisti pörssiosakkeiden arvon ja osakekaupan alamäki. Taantuma ei kuitenkaan näkynyt pankkien perustoiminnassa. Varsinkin kotitalouksien luottojen kysyntä oli vilkasta, ja talletukset kasvoivat hyvää vauhtia. Luottotappiot olivat vähäisiä, eivätkä järjestämättömät saamiset kasvaneet erityisesti. Toimialalla meni kohtalaisen hyvin huolimatta kansantalouden hitaasta kasvusta.

Vielä paremmin sujui Osuuspankkiryhmällä. Se kasvoi markkinoita ripeämmin

lähes kaikilla liiketoimintansa ydinalueilla. Osakemarkkinoiden epävarmuus tosin vaikutti arvopaperikauppaan, mutta vakuutustoiminta vahvistui edelleen eivätkä rahastotkaan taantuneet. Osuuspankkiryhmän sijoitusrahastojen pääoma pysyi vuositasona

ennallaan ja henki- ja eläkevakuutukset kasvoivat neljänneksen. Myös luottokanta ja talletuskanta kasvoivat huomattavasti, joten Osuuspankkiryhmä lisäsi markkinaosuuttaan sekä rahoituksessa että varallisuudenhoidossa.

Asiakkaiden luottamus on parasta, mitä pankki voi voittaa. Kun siinä pääsee johtajaksi, kaikki muu menestys seuraa perässä. Osuuspankkiryhmä on onnistunut voittamaan luottamusta. Uskon, että siihen on vaikuttanut vahvasti ryhmän kotimaisuus. Osuuspankkiryhmä on ja pysyy suomalaisena sekä omistuspohjaltaan että toimintatavaltaan. Teemme yhteistyötä kotimaisten ja kansainvälisten kumppaneiden kanssa asiakkaiden parhaaksi, mutta ryhmän perusrakenteita muuttavia omistuksellisia järjestelyjä emme tavoittele.

Pankkiryhmän hyvä tulokunto ja entisestään vahvistunut vakavaraisuus yhdessä lujittuneen markkina-aseman kanssa antavat hyvät mahdollisuudet kehittää palveluja edelleen siihen suuntaan, jonka asiakkaat ovat hyväksi havainneet. Kuluneenakin vuonna toimimme markkinoille uusia kehittyneitä pankkipalveluja ja investoimme vahvasti tietotekniikkaan.

Oma erityinen ponnistuksensa oli käteiseuroon siirtyminen, joka sujui hyvin sekä tietojärjestelmien muunnosten että käteisrahan vaihdon osalta. Asiakkaat suhtautuivat historialliseen muutokseen rauhallisesti, ja euroraha on muuttumassa jokapäiväiseksi ja arkiseksi. Euro on jo vaikuttanut sekä Suomen että koko Euroopan talouteen, ja ajan myötä euro muokkaa talouden rakenteita yhä syvällisemmin.

Osuuspankkiryhmän hyvä taloudellinen asema antaa mahdollisuuden kantaa konkreettisesti yhteiskunnallista vastuuta. Toimintamme on jo lähtökohdiltaan ollut vastuullista kautta pankkiryhmän satavuotisen historian. Pitkin aikaa on myös riittänyt tukea muun muassa tieteisiin, taiteisiin ja urheiluun.

Olemme pystyneet maksamaan veromme vaikeinakin aikoina, ja viime vuosina meistä on kasvaneen tuloksen myötä tullut yhä merkittävämpi veronmaksaja niin paikallisesti kuin valtakunnallisestikin.

Vankka taloutemme antaa entistä paremmat mahdollisuudet myös henkilöstön kehittämiseen ja osaamisalueiden laajentamiseen. Se oli painopistealueita jo viime vuonna, mutta kuluvana vuonna painotamme sitä vielä lisää. Vain osaavan ja monitaitoisen henkilökunnan ansiosta Osuuspankkiryhmä voi visionsa mukaisesti vahvistaa asemaansa johtavana pankkina ja olla asiakkailleen enemmän kuin pankki.

Osuuspankkiryhmällä on nyt juhlatuosi. Sen johdosta minulla on aivan erityinen ilo ja kunnia kiittää kolmea miljoonaa asiakasta, miljoonaa omistajajäsentä, kymmentä tuhatta hallintohenkilöä ja lähes yhtä suurta työtoverien joukkoa erinomaisesta yhteistyöstä. Kautta historiansa pankkiryhmä on elänyt kiinni suomalaisessa yhteiskunnassa sen kehityksen myötä kasvaen ja kehitystä edistäen katse eteenpäin suunnattuna – sata vuotta tulevaisuudessa. Jatkamme niin tästä eteenkin päin.

Helsingissä 14. päivänä helmikuuta 2002

Antti Tanskanen
Pääjohtaja

Osuuspankkiryhmän satavuotias menestystarina on vahva osoitus yhteistyön voimasta. Osuuskassat olivat alusta saakka itsenäisiä mutta toimivat yhdessä, ensin keskuspankkinsa OKOn ympärillä ja sitten varsin pian myös oman keskusliittonsa puitteissa.

Myös vuonna 2001 myönteisenä jatkunut Osuuspankkiryhmän liiketoiminnallinen kehitys perustui olennaisilta osin hyvään ryhmän sisäiseen yhteistyöhön. Selkeä työnjako OPK:n ja sen jäsenpankkien kesken sekä yhteisesti hyväksytty visio ja strategia luovat myös tulevaisuudessa sen perustan, jolle pankkiryhmän menestys-hakuinen ja asiakkaille lisäarvoa tuottava toiminta rakentuu. Erinomaiset saavutuksemme pankkikilpailussa ovat osoittaneet, miten paikallisuutta ja itsenäisyyttä korostavasta toimintamallista on luotavissa yksi eheä, menestyvä kokonaisuus.

OPK:n yksi rooli on toimia Osuuspankkiryhmän yhteisenä arvokeskuksena. Viime syksynä teettämämme tutkimus osoitti, että ryhmäyhtenäisyys on edelleen selkeästi lujittunut. Näen hyvin suoran yhteyden tämän lopputuleman ja viimeaikaisen liiketoiminnallisen menestyksemme välillä. Tiivis ryhmän sisäinen yhteistoiminta ei kuitenkaan ole itse tarkoitus, vaan se on asiakaslähtöisen toiminnan välttämätön edellytys.

OPK lisäsi visionsa mukaisesti ja ryhmän hyvää taloudellista tulosta hyödyntäen vuoden 2001 aikana edelleen panostusta tuote- ja palvelukehitykseen. Olemme viime vuosina tuoneet asiakkaittemme käyttöön useita uusia tuotteita ja teknisiä innovaatioita. Siinä olemme jo vuosikymmenen olleet

kehityksen eturivissä. Olemme myös määrätietoisesti uudenaikaistaneet entisiä perustuotteitamme ja -palvelujamme. Vuotuiset tietotekniset investointimme ovat lähes kymmenkertaistuneet viidessä vuodessa.

Emme halua unohtaa fyysistäkään läsnäoloa. Päinvastoin. Linjanamme on tarjota asiakkaille laadukkaita palveluja monella kanavalla. On asiakkaitten valinta, mitä kanavaa he haluavat käyttää. Kuluneena vuonna avasimme kaksi täysin uudentyyppistä konttoria, joissa on otettu huomioon sekä asiakkaiden muuttuneet tarpeet että pankkityön luonteeseen siirtyminen neuvontaan ja asiantuntijatehtäviin.

Osuuspankki-brandi on toimialan arvostetuin valtakunnallisesti. Samalla se on asiakkaille paikallinen. Paikallisuus on asiakkaan tunteamista ja nopeaa päätöksentekoa, se on yksilöllistä palvelua ja samalla yhteisöllisyyttä. Kuluneena vuonna jatkoimme brandiin investointia kattavalla medianäkyvyydellä ja uudistimme graa-

fista ilmettämme juhluvuotta varten. Yrityskuva-
tutkimusten tulokset kehittyivät positiivisesti.

Myös viime vuonna asiakasmäärämme
lisääntyi huomattavasti. En usko, että se olisi
ollut mahdollista, elleimme olisi olleet läsnä ja
esillä niin monella tavalla. Kasvava asiakas-
määrä viestii myös onnistuneesta palvelusta
ja oikeasta tuotekehityksestä. Myöskään
kilpailukykyisen hinnoittelun merkitystä ei
voi unohtaa.

OPK on jäsenpankkien asiakasliiketo-
mintaa tukeva asiantuntijaorganisaatio, ja sen
sydän on osaava ja ammattitaitoinen henkilös-
tö. Strategian mukaisesti lisäsimme edelleen
panostusta henkilöstön osaamisen kehittämi-
seen. Myös henkilöstön määrä jatkoi kasvuaan.
Yleinen kehittämissävytys ja ryhmä-
tehokkuutta edistävä palvelujen keskittäminen
ovat lisänneet Osuuspankkikeskuksen henkilö-
määrää viime vuosina merkittävästi.

OPK-konsernin taloudellinen tulos oli
kertomusvuonna selvästi heikompi kuin
edellisenä. Emoyhtiö OPK:n ja tytäryhtiö
OKOn tulosta heikensi vuonna 2001 merkit-
tävästi sama seikka, joka vuonna 2000 nosti

konsernin tuloksen ennätystasolle, eli sijoituk-
set Pohjola-Yhtymän osakkeisiin. Kokonaisuu-
dessaan kyseinen alkujaan strategisessa tarkoi-
tuksessa tehty osakehankinta on pelkkänä
finanssisijoituksena ollut OPK-konsernille tuot-
toisa. Ilman osakesijoitusten vaikutusta OPK-
konsernin tulos oli budjetoidun mukainen.

Osuuspankkiryhmän taloudellinen
tilanne ja asema markkinoilla on vahva. Lähes
koko 1990-luvun ajan ryhmän suurimpana
haasteena oli kannattavuuden ja vakavarai-
suuden kohentaminen. Nyt on kysymys nii-
den ylläpidosta. Uutena haasteena ja onnis-
tumisen mittarina on resurssien ja energian
suuntaaminen markkinoita nopeampaan
kasvuun kaikilla ydinliiketoimintamme alueilla
– riskienhallinnasta tinkimättä.

Tämän päivän terve kasvu on huomi-
sen kannattavuutta, ja tämän päivän inves-
toinnit henkilöstöön sekä tuote- ja palvelu-
kehitykseen ovat huomisen kasvua. Lämpi-
mät kiitokseni kaikille jäsenpankeille ja koko
henkilökunnalle kuluneesta vuodesta sekä
menestystä alkaneelle koko pankkiryhmän
suurelle juhluvuodelle.

Helsingissä 14. päivänä helmikuuta 2002

Reijo Karhinen
Toimitusjohtaja

TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Suomen talouskasvu hidastui jyrkästi vuoden 2001 aikana kansainvälisen talouden taantuman johdosta. Kokonaistuotannon määrä kasvoi vain prosentin verran. Taantuma oli korostetusti vientilähtöinen ja näkyi tarjonnan puolella nimenomaan teollisuustuotannossa. Sen sijaan kotimaisen kysynnän kasvu jatkui lähes edellisen vuoden tapaan, mikä edisti pankkien perinteisen liiketoiminnan kasvua. Kulutusmenojen lisäystä ylläpitivät kotitalouksien tulojen nousu sekä vahva luottamus oman talouden suotuisaan kehitykseen.

Kuluneen vuoden aikana nähtiin, kuinka selvästi työllisyys on yhteydessä kotimarkkinoiden menestykseen. Keskimääräinen työttömyysaste aleni 0,7 prosenttiyksikköä 9,1 prosenttiin. Työmarkkinat reagoivat myös talouden yleiseen kehitykseen melko pitkällä viiveellä, minkä takia työllisyyden paraneminen alkoi hidastua vasta vuoden lopulla.

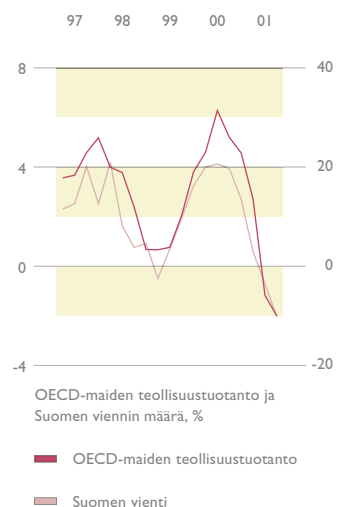
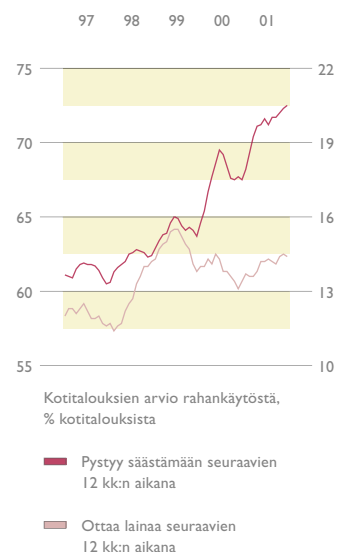
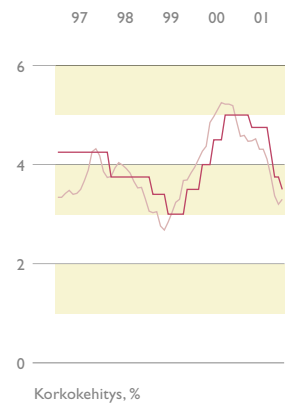
Kuluttajahintojen keskimääräinen vuosimuutos oli 2,6 prosenttia, ja vuoden lopulla inflaatio alitti 2 prosentin rajan. Hintojen nousua hidastivat merkittävimmin bensiinin hinnan aleneminen ja korkojen lasku.

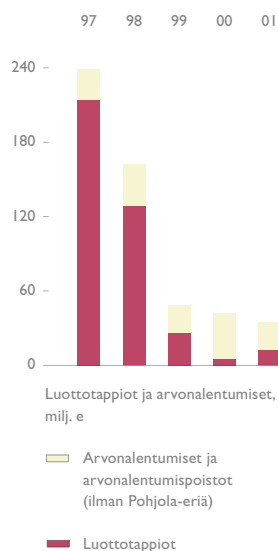
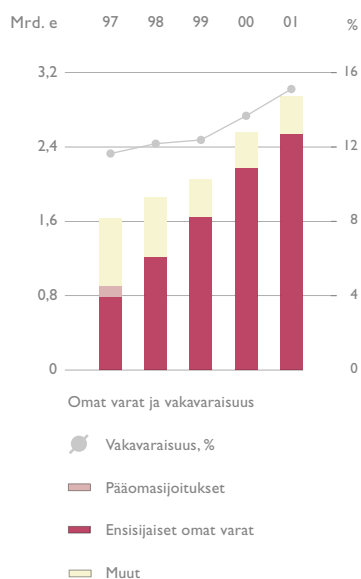
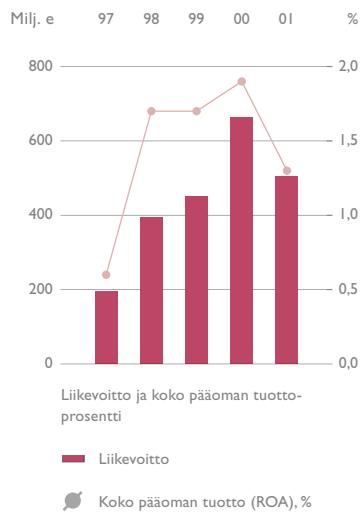
Euroopan keskuspankki alensi euriborkorkoihin vaikuttavaa ohjauskorkoaan vuoden aikana neljäs-
ti, 4,75 prosentista 3,25 prosenttiin. Korkon laskut painoutuivat syksyyn, jolloin Yhdysvaltoihin suunnatut terrori-iskut lisäsivät kansainvälisen talouden epävarmuutta ja taantuman pitkittymisen uhkaa. Tilanne korkomarkkinoilla muuttui kuitenkin loppusyksyn aikana, ja markkinakorot kääntyivät loivaan nousuun. Osuuspankkiryhmän viitekorkoa Op-Primea alennettiin markkinatilanteen sekä korko-odotusten mukaisesti vuoden kuluessa 5,00 prosentista 3,50 prosenttiin.

Kansainvälisen talouden ongelmat näkyivät osakemarkkinoilla sijoittajien varovaisuutena ja osakkeiden hintoja kuvaavien indeksien tuntuvana laskuna. HEX-yleisindeksi laski vuoden 2001 aikana runsaat 32 prosenttia ja HEX-portfolioindeksi 22 prosenttia. Osakemarkkinoiden epävarmuuden takia talletusten suosio säästökohteena vahvistui matalasta korkotasosta huolimatta. Euromääräinen talletuskanta pankeissa kasvoi yli 5 prosenttia.

Asuntohintojen vakaus ja lähes koko vuoden jatkunut korkotason lasku ylläpitivät asuntoluottojen kysyntää. Korkotason vaikutus asuntoluottomarkkinoihin on merkittävä. Talletuspankkien asuntoluottokanta kasvoi lähes 12 prosenttia. Pankkien luotonannon vahva kasvu olikin valtaosin asuntoluottojen varassa.

Talouden näkymät vuodelle 2002 ovat varovaisen myönteiset. Yritysten ja kotitalouksien vakaa rahoitusasema ja matala korkotaso tukevat kotimaista kysyntää ja pitävät pankkien taloudellisen toimintaympäristön suhteellisen suotuisana. Tämän lisäksi Suomen kilpailukykyinen vientisektori hyötty välittömästi kansainvälisen talouden hitaastakin elpymisestä.

AVAINLUKUJA

	1997	1998	1999	2000	2001
Jäsenpankit	250	247	247	245	245
Konttorit	745	728	717	709	693
Henkilöstö (ilman kausiapulaisia)	8 695	8 366	8 337	8 535	8 802

Jäsenet ja asiakkaat, 1000 kpl

Omistajajäsenet	647	695	798	875	984
Asiakkaat	2 772	2 797	2 844	2 916	2 967
Verkkopalvelusopimukset	246	341	445	572	685

Markkinaosuudet, %

Markka-/euromääräisistä luotoista	31,2	30,2	30,2	31,9	32,4
Markka-/euromääräisistä talletuksista	31,0	30,4	30,2	31,2	32,1
Suomeen rekisteröidyistä rahastoista	8,1	9,4	14,3	14,2	13,3
Henki- ja eläkevakuutuksen maksutulosta	11,3	6,6	9,5	10,1	13,4

Tuloserät, milj. e

Rahoituskate	649	691	678	801	875
Palkkiotuotot	244	262	251	303	287
Luotto- ja takaustappiot	214	128	26	5	12
Liikevoitto	195	395	450	664	504

Tase-erät, milj. e

Taseen loppusumma	22 816	23 332	26 024	27 086	30 031
Luottokanta	15 023	16 192	18 309	20 260	21 946
Järjestämättömät ja nollakorkoiset saamiset	434	266	236	203	192
Talletukset	15 352	15 735	16 433	17 118	18 774
Oma pääoma	990	1 308	1 739	2 314	2 694

Vakuutussäästöt, milj. e

Sijoitusrahastojen pääoma, milj. e	423	578	875	1 201	1 493
------------------------------------	-----	-----	-----	-------	-------

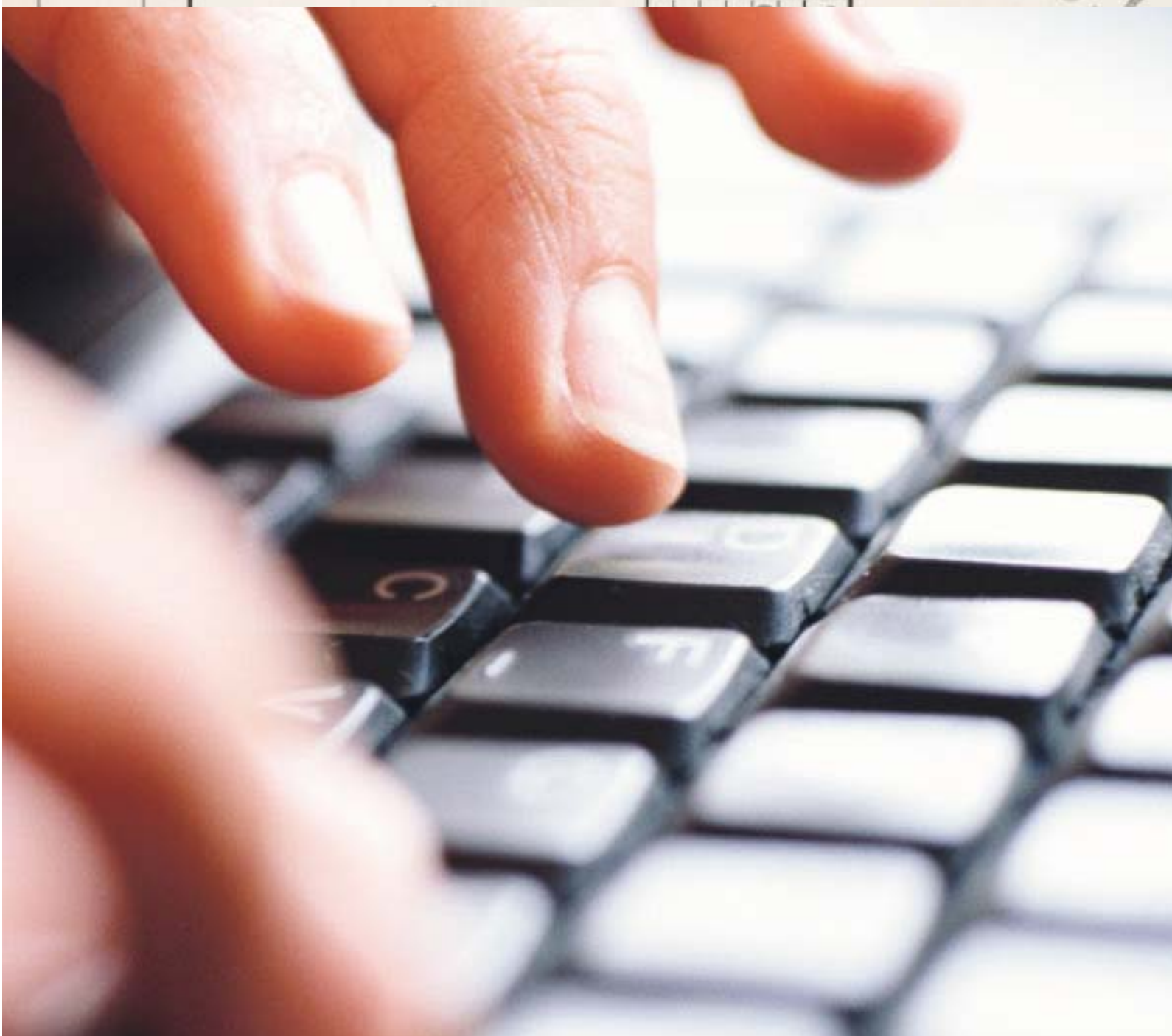
Tunnuslukuja

Vakavaraisuussuhde, %	11,6	12,2	12,4	13,7	15,1
Vakavaraisuussuhde ensisijaisilla omilla varoilla (pl. pääomasijoitukset), %	5,6	7,9	9,9	11,6	13,0
Oman pääoman tuotto (ROE), %	17,2	35,0	26,7	24,9	14,6
Koko pääoman tuotto (ROA), %	0,57	1,66	1,65	1,90	1,28
Kulujen suhde tuottoihin	61,9	56,5	59,0	48,6	55,3

OSUUSPANKKIRYHMÄ VUONNA 2001

Osuuspankkiryhmän markkina-asema vahvistui edelleen. Markkinaosuus talletuspankkien euromääräisistä luotoista kasvoi 0,4 prosenttiyksikköä 32,4 prosenttiin ja osuus talletuksista 0,9 prosenttiyksikköä 32,1 prosenttiin. Markkinaosuus henki- ja eläkevakuutuksen maksutulosta nousi 3,3 prosenttiyksikköä 13,4 prosenttiin.	rahastojen pääoma oli samalla tasolla kuin vuoden 2000 lopussa.
	Kotitalouksien asuntoluottokanta kasvoi 14 prosenttia 9,3 miljoonaan euroon. Markkinaosuus nousi 0,7 prosenttiyksikköä 34,3 prosenttiin. OP-Kiinteistökeskusten välittämät kaupat lisääntyivät 15 prosenttia.
Liikevoitto oli pankkiryhmän historian toiseksi suurin: 504 miljoonaa euroa. Se oli 24 prosenttia pienempi kuin vuoden 2000 ennätystulos. Liikevoiton supistuminen johtui osakesijoituksista. Ilman osakesijoitusten välitöntä vaikutusta liikevoitto oli 542 miljoonaa euroa, eli 2,7 prosenttia pienempi kuin vuotta aiemmin.	Asiakasmäärä kasvoi 52 000:lla 2,97 miljoonaan ja omistajajäsenten määrä 109 000:lla 984 000:een. Verkkopalvelusopimusten määrä kasvoi 20 prosenttia 685 000:een. Yli 88 prosenttia kaikista asiakkaiden peruspalvelutapahtumista tehtiin sähköisinä itsepalveluina.
	Ryhmän pörssinoteeratun keskuspankin OKOn konserniliikevoitto oli 111 miljoonaa euroa.
Rahoituskate kasvoi 9,3 prosenttia, ja palkkiotuotot supistuivat 5,3 prosenttia. Kulut kasvoivat 4,2 prosenttia. Luottotappiot olivat edelleen matalalla tasolla.	Vuonna 2002 Osuuspankkiryhmän markkina-aseman odotetaan vahvistuvan edelleen, ja liikevoiton odotetaan muodostuvan lähes samantasoiseksi kuin vuonna 2001.
Luottokanta kasvoi 8, talletukset 10 ja vakuutussäästöt 24 prosenttia. Sijoitus-	

Maalis 3	Norto	Säästö	3,772,20	Tammi	Up
10	Norto	Säästö	2,772,20	Tammi	Up
19	Norto	Säästö	2,072,20	Tammi	Up
22	Norto	Säästö	1,572,20	Tammi	Shava
Eluli 7	Norto	Säästö	1,072,20	Siinä	Up
18	Norto	Säästö	572,20	Siinä	Up

← Pankkikonttoreita on aina tarvittu ja tarvitaan. Konttoreiden toiminnallisuus kuitenkin uudistuu. Kertomusvuoden lopulla Virroilla avattiin uuden mallin mukainen pilottikonttori, jossa nopeat päivittäispalvelut ja enemmän rauhaa vaativat asiantuntijapalvelut ovat saaneet omat selkeät tilansa.

15.2.	Vuoden 2000 tulos julkistettiin. Pankkiryhmä teki neljännen kerran peräkkäin uuden tulosenäytöksen. Liikevoitto oli 664 miljoonaa euroa. Edellisenä vuonna se oli 450 miljoonaa euroa.
4.4.	OPK:n varsinainen osuuskunnan kokous ja OKOn varsinainen yhtiökokous pidettiin Helsingissä. Kokouksissa tehtiin henkilövalinnat osuuskunnan ja pankin hallintoneuvostoihin ja muutoksia OKOn yhtiöjärjestykseen.
24.4.	Osuuspankkiryhmän Tutkimussäätiö ja Osuuspankkiryhmän Kyösti Haatajan Säätiö jakoivat yhteensä 168 000 euron apurahat tieteelliseen tutkimukseen.
4.5.	Tammi-maaliskuun osavuositarkastus julkistettiin. Pankkiryhmän liikevoitto oli 152 miljoonaa euroa eli yhtä suuri kuin vuotta aiemmin.
8.5.	Paikallisosuuspankkiliittoon kuuluneen Lehtimäen Osuuspankin siirtyminen takaisin Osuuspankkiryhmään vahvistettiin. Ryhmän jäsenpankkien määrä nousi 245:een.
15.5.	Osuuspankkiryhmä ja vakuutusyhtiöt Ilmarinen ja Suomi sopivat yksimielisesti päättävänsä vuoden 1999 lopussa tehdyn sopimuksensa yhteistyöstä ja Pohjola-Yhtymän omistuksesta.
5.7.	Osuuspankkiryhmä sanoi irti vakuutusten markkinointia koskevat sopimukset Ilmarisen, Eurooppalaisen ja Pohjolan kanssa. OPK ja OKO siirsivät omistamansa Pohjolan osakkeet markkina-arvostuksen piiriin.
16.8.	Tammi-kesäkuun osavuositarkastus julkistettiin. Pohjola-sijoituksiin liittyvät erät supistivat liikevoittoa, joka oli 274 miljoonaa euroa. Vuotta aiemmin se oli 393 miljoonaa euroa.
24.9.	Osuuspankkiviikon pääjuhlaa vietettiin Mustasaarella teemalla Suomalaista osaamista.
1.11.	Tammi-syyskuun osavuositarkastus julkistettiin. Liikevoitto oli 366 miljoonaa euroa. Ilman osakesijoitusten vaikutusta se oli 419 miljoonaa euroa. Vuotta aiemmin vastaavat luvut olivat 532 ja 420 miljoonaa euroa.
30.11.	Savonlinnan Osuuspankki avasi pankkiryhmän ensimmäisen uusimuotoisen konttorin. Siinä on tilat erikseen nopeille päivittäispalveluille ja erikseen neuvotteluille ja asiantuntijapalveluille. Virtain Osuuspankki avasi samanlaisen konttorin 7.12.
14.12.	Osuuspankkiryhmä, Fennia-ryhmä ja Lähivakuutus-ryhmä allekirjoittivat sopimukset vakuutusten myyntiyhteistyöstä. Osuuspankkiryhmä ryhtyy myymään Fennian ja Lähivakuutuksen vahinko- vakuutuksia sekä Eläke-Fennian työeläke- ja yrittäjäeläkevakuutuksia. Lähivakuutus puolestaan alkaa myydä Osuuspankkiryhmän henkivakuutusyhtiön Aurumin vakuutuksia.
1.1.2002	Suomessa siirryttiin euron käyttöön myös käteisrahana. Osuuspankkiryhmässä kaikki asiakaspalveluihin liittyvät konversiot saatiin suoritetuksi suunnitelmien mukaan, ja tietojärjestelmien käyttöönotto sujui lähes ongelmitta, samoin jäsenpankkien ja asiakkaiden rahahuolto.

OSUUSPANKKIRYHMÄN TOIMINTA-AJATUS

Osuuspankkiryhmään kuuluvat itsenäiset suomalaiset pankit tarjoavat parasta pankkipalvelua sekä edistävät omistajajäsentensä ja asiakkaidensa taloudellista menestymistä.

Osuuspankkiryhmän vahvuus perustuu kehityshakuihin asiakasliiketoimintaan, kiinteään yhteistoimintaan, paikalliseen päätöksentekoon ja osaavaan henkilöstöön.

Osuuspankkiryhmän toimintaa ohjaavia perusarvoja ovat jäsenyys, ihmisläheisyys, luotettavuus, menestystahto ja ryhmäyhtenäisyys.

Tieteen, taiteen ja urheilun tukeminen on kuulunut pitkään matkaa Osuuspankkiryhmän toimintaan ja yhteiskunnallisen vastuun periaatteisiin. Erkki Tantun *Hevosmies* vuodelta 1954 ja Osmo Rauhalan *Yksi 2.* vuodelta 1990 (yksityiskohta), molemmat OKOn kokoelmista. →

EETTISET PERIAATTEET

Luottamuksellisuus

Osuuspankkiryhmän toimihenkilö noudattaa tinkimättömästi liike- ja pankkialaisuutta, sisäpiiriä koskevia säännöksiä sekä hyvää pankkitapaa.

Vastuullisuus

Liiketoiminta suuntautuu kohteisiin, jotka ovat yleisesti hyväksyttäviä sekä edistävät asiakkaiden, omistajien ja yhteiskunnan taloudellista hyvinvointia.

Oikeudenmukaisuus

Asiakkaita, omistajia, henkilöstöä ja muita sidosryhmiä arvostetaan ja kohdellaan tasapuolisesti.

Rebellisyys

Osuuspankkiryhmään kuuluvat yhteisöt ovat luotettavia ja rehellisiä sopimuskumppaneita. Sekä ulkoinen että sisäinen viestintä on tosi-asioihin perustuvaa ja antaa oikean kuvan esitettävästä asiasta.

OSUUSPANKKIRYHMÄN VISIO

Olemme johtava pankki Suomessa – asiakkaillemme enemmän kuin pankki. Asiakastuntemuksemme, osaamisemme, palvelutasomme ja luotettavuutemme ovat toimialan parasta, ja yhteistyöverkkomme on laaja. Tulokuntomme on vahva.

OSUUSPANKKIRYHMÄN STRATEGIA

Osuuspankkiryhmä on johtava suomalainen vähittäispankkiryhmä. Osuuspankit ovat alueensa ihmisten ja yritysten hyväksi toimivia nykyaikaisia täyden palvelun rahalaitoksia.

Osuuspankkiryhmällä on lähes 3 miljoonaa asiakasta. Joka kolmas suomalainen henkilö ja yritys pitää Osuuspankkiryhmän pankkia pääpankkinaan. Maatalouden harjoittajista ja metsänomistajista pankkiryhmän asiakasosuus on runsaat 60 prosenttia.

Osuuspankit ovat lähellä asiakkaitaan. Pankkiryhmällä on maanlaajuinen konttoriverkko. Sitä tukevat automaattit ja puhelinpalvelu sekä Internet- ja muut sähköiset pankkipalvelut.

Osuuspankkiryhmä kehittää ja tuo asiakkaitensa käyttöön uusia palveluja ja käteviä tapoja hoitaa pankkiasioita. Esimerkiksi sähköisten palveluiden kehittäjänä Osuuspankkiryhmä on eturivin pankkeja maailmassa. Monet elektroniset pankkipalvelut on otettu ensimmäisenä maailmassa käyttöön Suomessa – ja ensimmäisenä juuri Osuuspankkiryhmässä.

Osuuspankkiryhmän tavoitteena on olla vastaisuudessaakin luotettava kumppani, asiantuntija ja menestyjä, joka toimii suomalaisista lähtökohdista.

Strategiatyö on jatkuvaa

Strategiatyö on pitkäjänteistä ja jatkuvaa. Voimassa oleva strategia linjaa toimintaa aina useaksi vuodeksi eteenpäin, mutta se vaatii myös uudistamista. Osuuspankkiryhmän voimassa oleva strategia, OP-I00 Plus, on kesäkuulta 2000. Parhaillaan on menossa strategian tarkistus. Se valmistuu kevään kuluessa ja esitetään hallintoneuvoston vahvistettavaksi alkukesästä 2002.

Voimassa oleva OP-I00 Plus on asiakassuuntautunut ja kasvuhakuinen liiketoimintastrategia. Siinä näkyy nopea reagointi teknologian ja kilpailutilanteen muutoksiin. Kaikilla keskeisillä liiketoiminta-alueilla tavoitellaan suurempia markkinaosuuksia. Osuuspankkiryhmän tavoitteena on nousta markkinajohtajaksi Suomessa.

Strategiassa todetaan, että toteuttamisessa onnistuminen edellyttää toimintaa yhtenäisenä pankkiryhmänä, huolehtimista henkilöstön osaamisesta ja motivaatiosta sekä harkittuja liittoumia yli toimialarajojen. OP-I00 Plusissa tavoitteet on asetettu kolmen menestysmittarin mukaisesti: asiakaskunnon, sisäisen kunnon ja tulokunnon.

Parasta osaamista ja palvelua

Asiakaskunnon alueella Osuuspankkiryhmän tavoitteena on tarjota toimialan parasta ja luotettavinta osaamista ja palvelua. Tuotteita ja toimintatapoja kehitetään asiakkaiden hyväksi. Pankkipalvelujen kehitystyössä kuullaan alan edelläkävijöihin. Perustehtävänä on omistajajäsenten ja muiden asiakkaiden taloudellisen menestyksen edistäminen.

Asiakassuuntautunut toimintatapa näkyy jokaisessa osuuspankissa ja kaikissa muissakin Osuuspankkiryhmän yksiköissä. Tavoitteena on, että asiakkaat keskittävät kaikki pankkiasiansa Osuuspankkiryhmään. Sitä kannustetaan ja siirtä palkitaan.

Osuuspankkiryhmä kasvaa vision mukaisesti kilpailijoita nopeammin. Markkinaosuuksia kasvatetaan kaikilla keskeisillä liiketoiminta-alueilla. Kaikki osuuspankit hyödyntävät täysimääräisesti oman toimialueensa tarjoamat kasvumahdollisuudet.

Verkkoliiketoiminnassa pankkiryhmä jatkaa alan edelläkävijänä, mikä lisää markkinaosuutta. Kaikki keskeiset peruspankipalvelut viedään verkkoon tärkeysjärjestyksessä siten, että myös palvelusopimusten ja sitoumusten tekeminen on mahdollista verkon välityksellä.

Vahvoihin aseisiin ydinalueilla

Vähittäispankkitoiminnassa Osuuspankkiryhmän tavoitteena on olla johtava yksityishenkilöiden

varallisuudenhoitopalvelujen kehittäjä ja tuottaja. Markkinaosuutta kasvatetaan vuosittain. Palveluihin ja osaamiseen panostetaan selvästi nykyistä enemmän.

Asuntoluototus on Osuuspankkiryhmän luotonannon merkittävin osa. Tavoitteena on kasvattaa markkinaosuutta edelleen jatkamalla aktiivista tuotekehitystä ja viemällä asuntopalvelut verkkoon.

Yritysluottokantaa kasvatetaan riskit halliten siten, että markkinaosuus vuosittain kasvaa. Panostusta lisätään keskisuurten yritysten palveluun sekä aktiiviseen ja tavoitehakuiseen myyntityöhön.

Kulutusluottotuotteita kehitetään volyymien kasvattamiseksi ja markkinaosuuden voittamiseksi. Erityisesti panostetaan sähköiseen tunnistamiseen ja kulutusluottopalveluiden viemiseen kattavasti verkkoon. Yhteistoimintaa kaupan kanssa lisätään.

Maataloussektorilla painopiste on maaseutuyritysten päivittäisten raha-asioitten hoitoon ja kassanhallintaan liittyvissä palveluissa sekä käyttöpääomarahoitusta koskeissa järjestelyissä.

Yhteistoiminta on kilpailuetu

Sisäisen kunnon alueella keskeisiä asioita ovat verkottuminen, ryhmäohjaus ja henkilöstön osaaminen.

Toimiva ja laadukas sisäinen ja ulkoinen yhteistyöverkosto on Osuuspankkiryhmän kilpailuetu. Ryhmä on ketjuorganisaationa toimiva ja yrityskultaan yhtenäinen kokonaisuus, joka koetaan osaavaksi ja liiketoiminnallisesti kiinnostavaksi yhteistyökumppaniksi. Ryhmä on verkottunut aktiivisesti sekä kansainvälisellä että kotimaisella tasolla.

Osuuspankkiryhmä on valinnut yhdeksi toimintalinjakseen verkottumisen finanssialan palveluja tarjoavien ja niitä tukevien kumppanien kanssa. Strategian tavoitteena on laajentaa asiakkaille tarjottavien palveluiden valikoimaa ja parantaa niiden saatavuutta sekä hankkia liiketoiminnallisia synergiaetuja.

Sisäisesti Osuuspankkiryhmä on yhtenäinen verkosto, jonka liiketoiminta lähtee asiakkaan tarpeista. Asiakassuuntautunutta toimintatapaa tukee selkeä ryhmän sisäinen työn- ja tulonjako. Ryhmän kokonaisuus on keskeinen toimintaa ohjaava tekijä.

Tehokas palveluverkko

Osuuspankkiryhmän palveluverkosto on monikanavainen ja tehokas. Se koostuu toimipaikkaverkosta, verkkopalveluista, valtakunnallisesta Puhelinpalvelusta ja automaattipalveluista.

Toimipaikkaverkko säilytetään maanlaajuisena ja kattavampana kuin kilpailijoilla. Konttoreiden määrä mitoitetetaan asiakkaiden tarpeiden ja käyttäytymisen mukaan. Puhelinpalvelusta luodaan osa kaikkien jäsenpankkien palveluverkkoa.

Kannustava työilmapiiri

Osuuspankkiryhmän menestys syntyy osaamisesta, innostavasta työilmapiiristä ja edelläkävijyydestä. Osuuspankkiryhmän henkilöstö on ammattitaitoista ja sen osaaminen monipuolista. Jokaisella on vastuu oman osaamisensa jatkuvasta kehittämisestä ja uudistamisesta.

Osuuspankkiryhmässä on avoin, kehittymiseen ja yhteistyöhön kannustava johtamiskulttuuri ja työilmapiiri. Ryhmä on vetovoimainen myös työnantajana.

Osuuspankkiryhmän jokaisessa yksikössä henkilöstön määrä, osaaminen ja rakenne mitoitetetaan asiakastarpeiden, tulokunnon ja toiminnan kehittämisen mukaan.

Kannattavuutta riskit halliten

Ryhmän kannattavuus pidetään hyvänä. Kannattavuutta ohjataan investointeihin, joilla varmistetaan ryhmän pitkän aikavälin menestys nykyisillä ja uusilla liiketoiminta-alueilla. Kannattavuuden näkökulmasta Osuuspankkiryhmän suurin haaste on kulujen hallittu, oikea-aikainen sopeutus tuottoihin.

Ryhmän vakavaraisuus pidetään vahvana. Omien varojen rakennetta parannetaan tuloksen kautta. Tehokkaalla riskienhallinnalla estetään hallitsemattomien riskien synty.

OSUUSPANKKIRYHMÄN RAKENNE

Osuuspankkiryhmä on noin kolmen miljoonan asiakkaan – yksityisen ihmisen, yrityksen ja yhteisön – raha-asioiden hoitaja. Lähes kolmannes asiakkaista on samalla osuuspankkien omistajajäseniä. Lisäksi pörssiyhtiö OKOlla on lähes 25 000 osakkeenomistajaa, joista suurin osa on yksityishenkilöitä.

Osuuspankkiryhmässä noudatetaan ryhmästrategiassa sovittua työnjakoa ryhmän keskusyhteisön Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunnan ja sen jäsenpankkien kesken. Jäsenpankit keskittyvät asiakasliiketoimintaan, ja kehittämis- ja palvelukeskuksena toimiva OPK edistää ja tukee niiden liiketoimintaa sekä vastaa ryhmäohjauksesta ja edunvalvonnasta.

Määrätietoisella taloudellisella toiminnallaan pankkiryhmä on vahvistanut keskeistä asemaansa suomalaisessa yhteiskunnassa.

Osuuspankit

Osuuspankit ovat itsenäisiä, paikallista vähittäispankkitoimintaa harjoittavia talletuspankkeja. Osuuspankit tarjoavat toimialueensa palkansaaja- ja pk-yritysassiakkaille, maa- ja metsätalousasiakkaille ja julkiselle sektorille nykyaikaiset ja kilpailukyiset pankkipalvelut. Pääkaupunkiseudulla vastaavaa vähittäispankki-toimintaa harjoittaa OKOn täysin omistama tytäryhtiö Okopankki Oyj.

Jäsenyys on osuuspankin asiakkuuden omaleimaisuustekijä. Omistajajäsenyys antaa mahdollisuuden osallistua pankin hallintoon ja päätöksentekoon. Sen kautta jäsenten vaikutusmahdollisuudet ulottuvat koko paikkakunnan elinkeinoelämän ja hyvinvoinnin edistämiseen. Lisäksi omistajajäsenyys tuo Platina-järjestelmän mukaisia etuja raha-asioiden keskittämisestä osuuspankkiin.

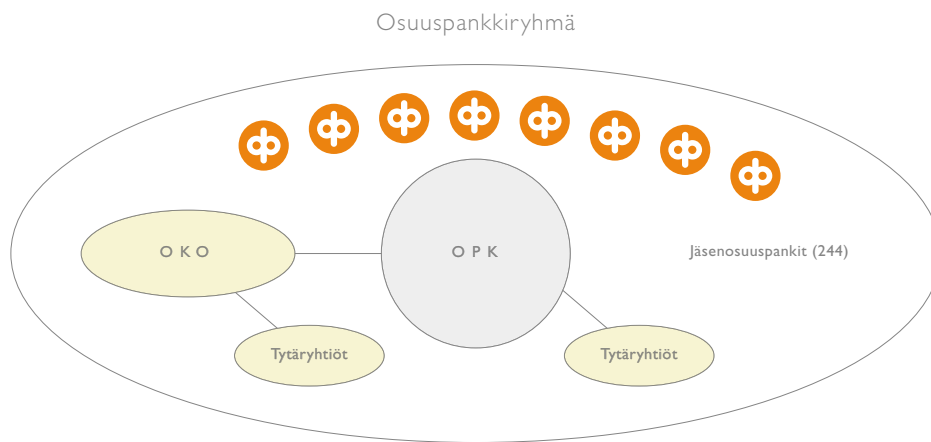
Yritysmuodoltaan osuuspankit ovat osuuskuntia, joissa päätöksenteon perusarvoihin kuuluu jäsen ja ääni -periaate. Osuuspankin omistajajäseneksi voi liittyä maksamalla osuusmaksun. Jäsenkunta, joka muodostuu valtaosin yksityishenkilöistä, valitsee keskuudestaan oman pankkinsa hallintohenkilöt.

Osuuspankkien peruspääoma muodostuu osuuspääomasta ja mahdollisesta lisäosuuspääomasta. Omistajajäsenten osuuspääomasijoitusten yhteismäärä oli vuoden 2001 lopussa 576 miljoonaa euroa.

Suomi jakaantuu alueellisesti 16 osuuspankkiliittoon, jotka ovat osuuspankkien maakunnallisia yhteistoimintaelimiä. Ne nimeävät alueensa ehdokkaat OPK:n ja OKOn hallintoneuvostoihin.

Osuuspankkien menestyksekkäs liiketoiminta ilmeni vuonna 2001 vahvana vakavaraisuutena ja hyvänä kannattavuutena. Se antaa edellytykset pankkien oman toiminnan ja niiden koko toimialueen kehittämiseksi myös tulevaisuudessa.

Osuuskassat ja sittemmin osuuspankit ovat aina halunneet olla lähellä asiakkaitaan. Konttoreita keveämmät palvelupisteet sijoittuvat usein suuriin kauppakeskuksiin.

Osuuspankkikeskus

Visio

"Kuljemme pankkitoiminnan strategisen ja teknisen kehityksen kärjessä ja tarjoamme jäsenpankeille alamme parhaan osaamisen. Toimintamme on tehokasta ja vahvistaa Osuuspankkiryhmän kilpailukykyä.

Tarjoamme kyvykkäille ihmisille haastavan työpaikan ja monipuoliset uramahdollisuudet. Olemme vetovoimainen työyhteisö.

Olemme Osuuspankkiryhmän kokoava voima, ja ryhmän menestys on innostuksemme lähde."

Osuuspankkiryhmän voimassaolevasta OP-100 Plus -strategiasta johdetussa Osuuspankkikeskuksen strategiassa OPK:lle on vahvistettu kolme ydintoimintoa: kehittämis- ja palvelukeskus, ryhmäohjaus ja edunvalvonta sekä omistusyhteisö.

OPK:n toiminta organisoitiin uudelleen syksyllä 2001. Uudistuksen tavoitteena oli selkiyttää vastuualueita toiminta- ja ansaintalogiikan, johtamisen sekä tulosten mittaamisen näkökulmasta. Johtokunnan jäsenten vastuualueet jäsenyivät uudessa organisoinnissa asiakasliiketoimintaan, jäsenpankkien tukemiseen ja ohjaamiseen sekä keskitettyyn palvelutuotantoon.

Kehittämis- ja palvelukeskus

Kehittämis- ja palvelukeskuksena OPK:n tehtävänä on tarjota jäsenpankeille kilpailukykyiset liiketoiminnan tukipalvelut, tehokkaat keskitetyt palvelut sekä laadukkaat keskuspankkipalvelut, jotka tarjoaa pankkiryhmän keskuspankki OKO.

OPK:n kehityspainotteinen strategia, euroon siirtyminen sekä palvelujen käytön painottuminen itsepalveluihin lisäsivät vuonna 2001 merkittävästi investointeja tietotekniikkaan. Vuoden aikana kehitettiin erityisesti verkon kautta tarjottavia palveluita sekä asiakassuhteen kehittämistä, hoitoa ja seurantaan parantavia tietojärjestelmiä.

OPK tarjoaa jäsenpankeilleen useita keskitettyjä palvelukokonaisuuksia. Merkittävimmät ovat tilipalvelut, palkkahallintopalvelut ja perintäpalvelut sekä puhelinpalvelut. Kaikkien niiden käyttö lisääntyi huomattavasti vuoden 2001 aikana. Asiakkaita palveleva Osuuspankin 0100 0500 Puhelinpalvelu ja osuuspankkeja tukeva Help desk organisoitiin uudelleen erityiseen Yhteyskeskukseen. Puhelinpalveluja hajautettiin Helsingin ulkopuolelle, osin Varkauteen osin Vaasaan, jonne avattiin tammikuussa 2002 uusi toimipiste.

Osuuspankkikeskus oli keskeinen osapuoli neuvoteltaessa ja päätettäessä koko pankkiryhmää koskevista yhteistoimintamuodoista ulkopuolisten tahojen kanssa, kuten vakuutusyhtiöiden, kaupan ja verkkopalveluihin erikoistuneiden yritysten kanssa.

Tuotteita ja palveluita sekä yhteistoimintaa on kuvattu tarkemmin luvussa Osuuspankkiryhmän toiminta sivuilla 25–39.

Ryhmäohjaus ja edunvalvonta

Ryhmäohjauksessa ja edunvalvonnessa OPK:n tehtävänä on Osuuspankkiryhmän strateginen ohjaus muuttuvassa toiminta- ja kilpailuympäristössä sekä OPK:lle kuuluvien lakisääteiden valvontatehtävien hoitaminen. OPK valvoo Osuuspankkiryhmän etua kehitettäessä finanssialaan liittyvää lainsäädäntöä ja muuta normistoa sekä kotimaassa että kansainvälisesti.

Ryhmäohjauksen keskeisimpiä asioita oli Osuuspankkiryhmän strategiatyö. Strategian tarkistus aloitettiin yhteistyössä jäsenpankkien kanssa, ja työ jatkuu keväällä 2002. Uudistettu strategia viedään hallintoneuvoston käsiteltäväksi ja vahvistettavaksi kesäkuussa.

Uuden osuuskuntalain pohjalta uudistettiin osuuspankkien mallisäännöt, jotka OPK:n hallinto-neuvosto vahvisti. Osuuspankit päättävät sääntöjensä uusimisesta pääsääntöisesti vuoden 2002 aikana.

Keskitetyssä riskienhallinnassa kiinnitettiin erityistä huomiota luotto- ja rahoitusriskien hallintaan. Osuuspankkiryhmään perustettiin riskienhallinnan ohjausryhmä, jonka tehtävänä on koordinoita pankkien riskienhallintaprosessia. Ryhmä seuraa pankkiryhmän riskinkantokyvyn ja riskien kehitystä sekä käsittelee riskien seurannassa käytettävät menetelmät ja mittarit.

Tarkastustoiminta painottui jäsenpankkien ja OPK-konsernin yhtiöiden vuosisuunnitelmien toteutumisen tarkastamiseen, riskienhallintajärjestelmien toimivuuteen ja euroon valmistautumiseen.

Omistusyhteisö

Omistusyhteisönä OPK tukee Osuuspankkiryhmän liiketoimintaa strategisilla omistuksilla. Ne ovat pitkäaikaisia sijoituksia pääsääntöisesti ryhmän omiin yhtiöihin ja toissijaisesti ryhmän ulkopuolisiin yrityksiin. Strategisten omistusten lisäksi OPK omistaa huomattavan määrän Pohjola-Yhtymän osakkeita. Omistus on perua kesällä 2001 päättyneestä yhteistoiminnasta Pohjolan, Keskinäisen Henkivakuutusyhtiön Suomen ja Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen kanssa. OPK-konsernin osuus Pohjolan osakkeista oli vuoden lopussa 7,5 ja äänimäärästä 9,7 prosenttia.

OPK omistaa yhteensä 19,3 miljoonaa OKOn K- ja A-sarjan osaketta, jotka antoivat vuoden lopussa OPK:lle 41,3 prosentin omistussuuden ja 56,5 prosentin äänivallan pankkiryhmän keskuspankissa. Muut OPK:n keskeiset sijoitukset näkyvät oheisesta taulukosta.

Yritysten välittömät omistussuhteet Osuuspankkiryhmässä 31.12.2001

Omistussuus, %	Osuuspankit	OPK	OKO-konserni	Ryhmä yhteensä
OPK	100,0		0,0	100,0
OKO	24,0	41,3		65,3
Okopankki Oyj			100,0	100,0
OP-Rahoitus Oy			100,0	100,0
Opstock Oy			85,6	85,6
Henkivakuutusosakeyhtiö Aurum	27,2	23,2	49,6	100,0
OP-Rahastoyhtiö Oy		100,0		100,0
OP-Kotipankki Oyj	60,7	18,5	20,8	100,0
OP-Asuntoluottopankki Oyj	51,7	44,4	3,9	100,0
FD Finanssidata Oy		70,0		70,0
Osuuspankkien Keskinäinen Vakuutusyhtiö	78,4	14,9	6,7	100,0
Virtuaalinen Suomi Oy		95,0		95,0

OKO ja sen tytäryhtiöt

OPK:n merkittävin tytäryhtiö OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj on liikepankki, joka toimii Osuuspankkiryhmän keskuspankkina ja vastaa ryhmän maksuvalmiudesta sekä hoitaa ryhmän kansainvälisen liiketoiminnan. OKOn liiketoiminta-alueet ovat yrityspankkitoiminta, investointipankkitoiminta, vähittäispankkitoiminta sekä keskuspankkitoiminta ja varainhallinta. OKO-konserni keskittyy palvelemaan kotimaisia asiakkaita ja tarjoaa heille monipuoliset rahoitus-, sijoitus- ja maksuliikepalvelut. Ulkomaisille asiakkaille OKO tarjoaa pankkipalveluja heidän Suomeen suuntautuvan liiketoimintansa tarpeisiin.

OKOn osakkeet jakautuvat A- ja K-sarjaan. K-sarjan osakkeita voivat omistaa vain Osuuspankki-keskus-OPK osuuskunta pankkiryhmän keskusyhteisönä sekä suomalaiset osuuspankit ja osuuspankki-

laissa tarkoitetut osakeyhtiömuotoiset pankit. A-sarjan osakkeet noteerataan Helsingin Pörssissä. Osuuspankkien ja OPK:n osuus OKOn A-sarjan osakkeista oli vuoden lopussa 54 prosenttia.

Vuoden 2001 aikana OKOn A-osakkeen kurssikehitys oli lievästi nouseva. Vuoden lopussa osakkeen kurssi oli 14,10 euroa, kun se vuotta aiemmin oli 13,76 euroa. Vuoden alin kurssi oli 11,35 ja ylin 16,00 euroa. Keski kurssi nousi edellisen vuoden 11,82:sta 13,34 euroon. A-sarjan osakkeelle ehdotetaan maksettavaksi osinkoa 1,10 euroa vuodelta 2001 ja K-sarjan osakkeelle 1,05 euroa.

Okopankki Oyj on OKOn tytäryhtiö, joka harjoittaa vähittäispankkitoimintaa pääkaupunkiseudulla.

OP-Rahoitus Oy tarjoaa kohde- ja saatavavakuudellisia rahoituspalveluita ja täydentää niillä Osuuspankkiryhmän muiden yksiköiden rahoitustuotevalikoimaa. OPR:n toiminnan painopiste on auto-kaupan, kuljetuskaluston, työkaluiden, teollisuuden koneiden ja laitteiden sekä laskusaatavien rahoituksessa.

Opstock Oy on arvopaperivälitystä, corporate finance -toimintaa, omaisuudenhoitoa ja sijoitus-tutkimusta harjoittava yhtiö. Pankkiryhmän investointipankkitoiminta on keskitetty Opstockiin. Opstock hoitaa osuuspankkien ja niiden asiakkaiden arvopaperivälityksen.

Muut OPK:n tytäryritykset

Henkivakuutusosakeyhtiö Aurumiin on keskitetty pankkiryhmän henkivakuutusliiketoiminta ja sen kehittäminen. Aurumin tuotevalikoimaan kuuluu kattavat henki-, eläke- ja sijoitusvakuutuspalvelut.

OP-Rahastoyhtiö Oy hallinnoi Osuuspankkiryhmän sijoitusrahastoja. Yhtiö käyttää rahasto-osuuk-sien myynnissä osuuspankkien ja Okopankin palveluverkostoa sekä pankkiryhmän Internet-palveluita.

OP-Asuntoluottopankki Oyj myöntää osuuspankkien kautta pitkäaikaisia asuntoluottoja turvaavia vakuuksia vastaan. Pankki rahoittaa toimintansa laskemalla liikkeeseen OP-Asunto-obligaatioita. Pankki sai toimiluvan heinäkuussa 2000, ja se aloitti luotonannon tammikuussa 2001.

OP-Kotipankki Oyj keskittyy vakuudettomien kulutusluottojen myyntiin ja hallinnointiin. Pankin keskeisiä tuotteita ovat Osuuspankkiryhmän kortteihin liitettävä kultakorttiluotto ja Kultakortti MasterCard.

FD Finanssidata Oy on tietotekniikkayhtiö, joka toimii pankkiryhmän tietojärjestelmien integroijana ja tuottaa ryhmälle tietoteknisiä kehittämis-, ylläpito- ja tuotantopalveluita.

Virtuaalinen Suomi Oy on vuonna 1999 perustettu yhtiö, joka kehittää ja markkinoi Internet-pohjaisia verkkopalveluita.

Osuuspankki Realum on omaisuudenhoitopankki, jonka toiminta päättyi, kun se sulautetaan OPK:hon vuonna 2002.

Muut yhteisöt

Osuuspankkien Eläkekassa huolehtii pankkiryhmän lakisääteisestä eläketurvasta ja **Osuuspankkien Eläke-säätiö** toimintapiiriinsä kuuluvien henkilöiden lisäeläketurvasta.

Osuuspankkien Keskinäinen Vakuutusyhtiö on pankkiryhmän sisäinen vakuutusyhtiö. Se on osa ryhmän sisäistä riskienhallintajärjestelmää.

Osuuspankkien Vakuusrahasto on pankkiryhmän sisäinen vakuusrahasto, jonka toiminta päättyi vuoden 2004 loppuun mennessä.

Osuuspankkiryhmän hallinto

Nykymuotoinen Osuuspankkiryhmä aloitti toimintansa heinäkuun 1. päivänä 1997. Ryhmän (osuuspank-kien yhteenliittymän) toiminnasta on säädetty osuuspankkilaissa. Osuuspankkiryhmän muodostavat keskusyhteisö Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunta (OPK), sen jäsenosuuspankit sekä OPK:n ja jäsen-osuuspankkien konsolidointiryhmiin kuuluvat yritykset. Lain mukaan Osuuspankkiryhmää valvotaan konsolidoidusti, ja keskusyhteisö ja Osuuspankkiryhmään kuuluvat luottolaitokset vastaavat toistensa veloista ja sitoumuksista.

Osuuspankkiryhmä on Suomessa ainutlaatuinen, erityislainsäädännöllä säädelty taloudellinen kokonaisuus. Toimintamallille löytyy kuitenkin useita menestyviä esikuvia muualta Euroopasta.

Osuuspankkiryhmän juridiikkaa on selvitetty tarkemmin ryhmän tilinpäätöksessä, joka on tämän julkaisun liitteenä.

Osuuspankeissa ylintä päätösvaltaa käyttää omistajajäsenistä muodostuva osuuskunnan kokous tai edustajisto, joka valitsee pankille hallintoneuvoston. Hallintoneuvosto puolestaan valitsee pankille johtokunnan, jossa on sekä omistajajäsenten että pankin ammattijohdon edustajia.

Ryhmän keskusyhteisössä OPK:ssa ylin päätösvalta on osuuskunnan kokouksella ja sen valitsevala hallintoneuvostolla. Operatiivista päätösvaltaa käyttää hallintoneuvoston valitsema johtokunta, joka koostuu ammattijohtajista. OPK:n hallintoa on selvitetty tarkemmin tämän julkaisun sivuilla 47–49.

Pankkiryhmän keskuspankki OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj on keskusyhteisö OPK:n tytäryhtiö. OKOssa ylin päätösvalta on yhtiökokouksella ja sen valitsemalla hallintoneuvostolla. OKOn hallintoneuvoston enemmistö koostuu OPK:n hallintoneuvoston jäsenistä. OPK:n johtokunnan puheenjohtaja toimii myös OKOn johtokunnan puheenjohtajana. OKOssakin operatiivista päätösvaltaa käyttää hallintoneuvoston valitsema OPK:n ja OKOn ammattijohtajista koostuva johtokunta. OKOn hallintoa on selvitetty tarkemmin OKOn omassa vuosikertomuksessa.

*Onni elää orren alla,
tuossasi tyytyväisyys,
kun on turvattu tuleva,
huomispäivä huollettuna.*

**turvaa perheen isä ko-
din onnen ja lastensa
tulevaisuuden.**

«Lihavat vuodet» annetaan meille, jotta niiden aikana voimme varautua «laihojen» vuosien varten. Säästä nyt hyvänä aikana ja turvaa vastaisuutesi, perheesi hyvinvointi ja lastesi tulevaisuus! Avaa säästötili lähimmäisessä Osuuskassassa ja opeta myös lapsesi säästämään!

*Todella korkeimman koron, 4^{9/10},
ja varmat vakuudet tarjoaa tal-
lettajille p a i k k a k u n n a n*

SÄÄSTÖILLÄÄN Osuuskassa

Omistajajäsenet

Osuuspankit ovat yritysmuodoltaan osuuskuntia, jotka ovat jäsentensä omistamia. Omistajajäsen saa rahan-arvoisia etuja ja voi pankin omistajana olla mukana vaikuttamassa oman osuuspankkinsa menestykseen.

Omistajajäsenten lukumäärä kasvoi vuoden 2001 aikana 109 000:lla. Vuoden lopussa omistajajäseniä oli 984 000. Okopankki Oyj:llä on pääkaupunkiseudulla noin 100 000 etuasiakasta.

Osuuspankkiryhmän pankit palkitsevat omistajajäseniä ja etuasiakkaita pankkipalveluiden käytön keskittämisestä Platinabonuksilla. Vuoden aikana Platinaa kehitettiin vastaamaan entistä paremmin asiakkaiden tarpeita. Bonusten käyttökohteiden piiriin tuli uusia päivittäisasiain palvelumaksuja, säilytysmaksut ja sijoittajan verkkopalvelumaksu. Vuonna 2001 osuuspankkien ja Okopankin asiakkaille kertyi bonuksia 24 miljoonaa euroa, ja niitä käytettiin erilaisiin palveluihin 19 miljoonaa euroa. Edellisenä vuonna kertymä oli 20 ja käyttö vajaat 12 miljoonaa euroa.

Asiakkaat

Osuuspankkiryhmän asiakasmäärä kasvoi vuoden aikana 52 000:lla ja oli joulukuun lopussa 2,97 miljoonaa. Lähes 83 prosenttia oli kotitalousasiakkaita, noin 12 prosenttia yrityksiä ja yhteisöjä ja noin 5 prosenttia maa- ja metsätalouden harjoittajia.

Osuuspankkiryhmän teettämän yrityskuvatutkimuksen mukaan pankkiryhmän yksityisasiakkaat antoivat vuonna 2001 osuuspankista paremman arvosanan kuin merkittävimpien kilpailijoiden asiakkaat omastaan. Tutkimuksessa mitataan asiantuntijuutta, menestystä, suomalaisuutta ja luotettavaa kumppanuutta. Saman tutkimuksen mukaan ei-asiakkaiden mielikuva osuuspankista oli kaikista pankeista paras. Osuuspankkiryhmä sai myös pk-yrityksiä kaikista pankeista parhaat arvostukset edellä mainittuja yrityskuvaosioita mitattaessa.

Osuuspankin tuotemerkki – Osuuspankki-brandi – on Suomessa erittäin tunnettu. Syksyllä 2001 tehtyjen tutkimusten mukaan osuuspankin liikemerkin spontaani tunnettuus oli 95 prosenttia, ja Osuuspankki-brandi oli pankki- ja vakuutusbrandeista Suomessa arvostetuin. Brandin kehittäminen jatkui kertomusvuonna yrityskuvatavoitteiden mukaisesti.

Palveluverkko

Osuuspankeilla on maan kattavin palveluverkko. Se koostuu toimipaikoista, puhelinpalvelusta sekä sähköisistä itsepalveluista. Palveluverkko muodostaa kiinteän kokonaisuuden, jonka osat tukevat toisiaan. Yhteinen ulkoinen ilme koko maassa ja osuuspankkien tiivis yhteistyö tuovat palveluun suuruuden edut. Edelläkävijän asiantuntemuksella suunnitellut palvelut räätälöidään vastaamaan asiakkaiden kaikkia rahotusalan tarpeita.

Konttorit uudistuvat

Konttorien määrä on vähenemässä, mutta toiminnallisuus uudistumassa. Pankkiryhmällä oli vuoden 2001 lopussa 693 konttoria eli 16 vähemmän kuin vuotta aiemmin. Palvelupisteiden määrä pysyi ennallaan 34:ssä. Ne ovat perinteisiä konttoreita keveämpiä toimipaikkoja, jotka yleensä sijaitsevat suurten kauppakeskusten yhteydessä.

Vuoden aikana rakennettiin uudenlaisen konttorin toteutusmalli ja avattiin ensimmäiset pilottikonttorit. Uusi osuuspankin konttori on asiakkaiden tulevia tarpeita ja tulevaisuuden toimintaympäristöä vastaava palvelupaikka. Uudistuksen lähtökohtana on ollut pankkiasioinnin muutos. Vain pieni osa asiakaspalvelusta on enää perinteistä laskunmaksua ja rahannostoa. Konttorissa sen sijaan korostuvat

asiantuntijapalvelut. Uudessa konttorissa onkin selkeästi erotettu toisistaan nopeat päivittäispalvelut, omaa rauhaa vaativat asiakasneuvottelut ja asiantuntijapalvelut sekä asiakastapaamisten valmistelutyö.

Ensimmäiset uuden mallin mukaiset pilottikonttorit avattiin vuoden lopulla Savonlinnassa ja Virroilla. Niistä saatavien kokemusten perusteella uusitaan muita konttoreita vaihteittain vuoden 2002 aikana ja jälkeen sitä mukaa kuin konttorien uudistaminen muutenkin tulee osuuspankeissa ajankohtaiseksi.

Kattava puhelinpalvelu

Osuuspankin 0100 0500 Puhelinpalvelusta asiakkaat saavat henkilökohtaista pankkipalvelua kuutena ja automaattipalvelua seitsemänä päivänä viikossa. Palveluvalikoima kattaa kaikki yksityisasiakkaan pankkipalvelut. Vuonna 2001 puheluita ja sähköpostiviestejä hoidettiin henkilökohtaisessa palvelussa keskimäärin 23 000 kuukaudessa. Puolet niistä oli Puhelinpalvelun yhteydenottoja asiakkaisiin.

Puhelinpalvelu on rakennettu yhteistyössä osuuspankkien kanssa. Se tukee pankkeja laajentamalla niiden palveluvalikoimaa ja palveluaikoja. Ruotsinkielinen palvelu tehostui, kun ruotsinkielinen palvelutiimi aloitti Vaasassa tammikuussa 2002.

Verkkopankkipalvelut laajenevat

Pankkipalveluiden sähköinen käyttö kasvoi edelleen vuoden 2001 aikana. Vuoden lopussa jo yli 88 prosenttia kaikista asiakkaiden peruspalvelutapahtumista tehtiin sähköisinä itsepalveluina. Internet-palveluiden käyttö lisääntyi nopeimmin, eli 40 prosenttia. Internet nousi selvästi eniten käytetyksi laskunmaksukanavaksi. GSM- ja WAP-tapahtumat kasvoivat 9 prosenttia edellisvuotisesta. Suoraveloitusvaltakirjojen määrä kasvoi vuoden aikana 7 prosenttia. Kaikkiaan valtakirjoja oli vuoden lopussa noin 2,7 miljoonaa.

Verkkopalvelusopimusten määrä kasvoi vuoden aikana lähes 20 prosenttia 685 000:een. Julkisissa tiloissa tai itsepalvelupisteissä olevien Internet-asiakaspääätteiden määrä kasvoi 415:stä 490:een.

Internet-palvelukokonaisuus uudistettiin kertomusvuoden aikana. Maaliskuussa asiakkaiden käyttöön saatettu uusi versio on entistä helppokäyttöisempi sekä aiempaa paremmin asiakkaan tarpeista rakentuva. Uudessa palvelussa on myös huomioitu sähköisen tunnistautumisen vaatimukset. Uudistettu palvelu on saanut käyttäjiltä hyvän vastaanoton.

Asiakkaat voivat verkon kautta avata käyttötilin ja määrääikaistilin, tilata käyttöönsä kortin ja tehdä myös opintolaina- ja asuntolainahakemuksen. Opintolainan hakeminen, myöntäminen ja nostaminen onnistuu nyt ilman käyntiä pankissa. Uusi asuntolainahakemus mahdollistaa lainatarjouksen tekemisen ilman erillistä tietojen tarkennuskerrosta.

Talletusjärjestelmien laajan kokonaisuudistuksen toinen vaihe otettiin käyttöön vuoden 2001 aikana. Uudistuksen ansiosta asiakkailla on mahdollisuus entistä laajempiin tilitapahtumakyselyihin verkossa. Asiakas voi valita Internet-palvelussa olevaan tiliin verkkotiliotteen postitse kotiin lähetettävän paperitiliotteen sijaan tai sen lisäksi. Verkkotiliotteen peruspalveluun kuuluu, että asiakas saa tilitapahtumat kuluvalta ja kolmelta viime kuukaudelta. Lisäpalveluna saa tapahtumat aluksi vuoden ja myöhemmin kahden vuoden ajalta. Vuoden lopussa verkkotiliote oli käytössä yli 183 000 tilillä.

Myös varallisuudenhoidon itsepalvelut laajenivat merkittävästi, kun tilin avaaminen ja sijoitusrahastomerkinnot ja lunastukset tulivat Internet-palvelun piiriin.

Vuoden aikana rakennettiin uutta yritysten verkkopalveluiden Cash Management -palvelukokonaisuutta, joka valmistuu keväällä 2002. Internet-palvelut täydentyvät ulkomaan maksuilla helmikuussa 2002. Verkkolaskun välitys yritysten kesken osuuspankin kautta tuli käyttöön elokuussa, ja Internet-palvelun asiakkaille verkkolasku tulee käyttöön helmikuussa 2002. Yritysten verkkoliiketoiminta ja verkkolaskutuksen kehittäminen myös maksuliikenteessä ovat painopistealueita myös vuonna 2002.

Kertomusvuoden lopulla Osuuspankkiryhmä rakensi ensimmäisenä Suomessa pankkipalvelun digitaaliseen televisioon kansallisen MHP-standardin mukaisesti. Palvelu tuodaan asiakkaiden saataville

Pankkiasiat onnistuvat helposti
myös puhelimella. Osuuspankin
Puhelinpalvelun piiriin kuuluvat
jo kaikki yksityisasiakkaiden
pankkipalvelut. →

MTV3:n verkossa, kun interaktiiviset palvelut mahdollistuvat. Vuoden 2001 lopulla aloitettiin hanke turvallisen korttimaksamisen toteuttamiseksi digi-tv:ssä. Hanke on ensimmäinen laatuaan maailmassa, ja siinä on Osuuspankkiryhmän ja MTV3:n lisäksi mukana useita tahoja, mm. Visa International.

Virtuaalinen Suomi Oy:n omistuspohjan muututtua ja yhtiön tultua heinäkuussa osaksi OPK-konsernia aloitettiin yhtiön toiminnan integrointi kiinteäksi osaksi OPK:n verkkopalveluja.

Korttien käyttö yleistyy

Osuuspankkiryhmän asiakkailla oli vuoden 2001 lopussa 1,9 miljoonaa pankki- ja luottokorttia. Määrä oli 6 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Osuuspankkiryhmän vuoden aikana jakamista korteista jo 76 prosenttia oli maksamiseen soveltuvia. Maksutapahtumien määrä kasvoi 14 prosenttia edellisvuotises-ta. Maksamiseen soveltuvien korttien lukumäärää ja niiden käyttöä kiihdytti vuoden lopulla erityisesti asiakkaiden varautuminen siihen, että vuodenvaihteessa siirryttiin euroon myös käteisrahassa. Pelkkään käteisautomaattikäyttöön tarkoitettujen korttien osuus on jatkuvasti vähentynyt, ja sama kehitys jatku-nee myös vuonna 2002.

Vuoden 2001 aikana tuli mahdolliseksi käyttää pankkipalveluihin tunnistautumisessa Väestö-rekisterikeskuksen sähköisen HST-henkilökortin lisäksi myös Osuuspankkiryhmän omaa OP-varmennekorttia. Sähköinen varmenne mahdollistaa kaikkien pankkipalvelujen laajan käytön ja myös oikeudellisesti sitovien sopimusten teon omalta tietokoneelta käymättä pankkikonttorissa.

Osuuspankkiryhmän, Nordean ja Sampo Pankin yhteisesti omistamalla Automatia Pankkiauto-maatit Oy:llä oli vuoden lopussa 1 850 Otto.-käteisautomaattia. Osuuspankkiryhmän asiakkaiden käteisnostojen määrä kasvoi 5 prosenttia vuodesta 2000.

Pankkiryhmällä oli kertomusvuoden lopussa 669 maksuautomaattia, eli yhtä monta kuin vuotta aikaisemmin. Osuuspankkiryhmän asiakkaiden käytössä on myös Sampo Pankin 324 maksuautomaattia. Internetin käytön lisääntyessä maksuautomaattien käyttö vähenee. Kertomusvuonna tapahtumamäärä oli 3 prosenttia pienempi kuin vuonna 2000.

Kumppanuudet

Vakuutuspalveluihin uudet kumppanit

OPK ja OKO sekä vakuutusyhtiöt Ilmarinen ja Suomi päättivät toukokuussa Pohjola-Yhtymän omistusta koskevan osakassopimuksen. Heinäkuussa Osuuspankkiryhmä sanoi irti vakuutusten markkinointia koskevat sopimukset Ilmarisen, Eurooppalaisen ja Pohjolan kanssa.

Joulukuussa Osuuspankkiryhmä, Fennia-ryhmä ja Lähivakuutus-ryhmä sopivat vakuutustoimialan myyntiyhteistyöstä. Sopimuksen myötä Osuuspankkiryhmä ryhtyy myymään Fennian ja Lähivakuutuksen vahinkovakuutuksia sekä Eläke-Fennian TEL- ja YEL-vakuutuksia. Lähivakuutus puolestaan alkaa myydä Osuuspankkiryhmän henkivakuutusyhtiön Aurumin vakuutuksia ja Fennia-ryhmän tuotteita. Yhteistyö-kumppanien tuotteet täydentävät merkittävästi Osuuspankkiryhmän omaa tuotekokonaisuutta. Pankki-ryhmän asiakkaat voivat hoitaa kaikki rahoitus- ja vakuutusasiansa yhden kanavan kautta.

OP-Kotipankki Oyj myi marraskuussa Sonera Plaza Oy:lle omistamansa osuudet Sonera Plaza Finanssipalvelut Oy:stä ja Sonera Plaza Rahastopalvelut Oy:stä. Yhteisestä osakkuusyhtiöstä luopumisen taustalla olivat portaali-palvelujen käytön odotettua hitaampi kasvu ja sähköisten palvelujen toiminta-ympäristössä tapahtuneet muutokset. Osuuspankkiryhmän rahastot säilyivät edelleen Sonera Plazan rahastotorilla.

Portaaliyhteistyötä jatkettiin kahden maaseutuyrittäjälle suunnatun erikoisportaalin kanssa.

Plussa-tili-yhteistyö Keskon kanssa jatkui, vaikka laajenikin odotettua hitaammin. Osuuspankki-ryhmä tarjoaa Plussa-tilin palvelut Keskon kanta-asiakkaille. Tiliä voidaan käyttää mm. ostosten maksuun ja käteisen nostoon K-ryhmän kaupoissa.

Unico-yhteistyö jatkuu

Osuuspankkiryhmän keskuspankki OKO on ollut 25 vuoden ajan eurooppalaisten osuuspankkien yhteistyöryhmän Unico Banking Groupin jäsen. Unico-ryhmään kuului kertomusvuonna kuusi täysjäsentä ja kaksi liitännäisjäsentä, jotka ovat kotimaissaan merkittävien vähittäispankkiryhmien keskuspankkeja. Näiden pankkiryhmien taseiden yhteenlaskettu loppusumma oli vuonna 2000 vajaat 2 100 miljardia euroa. Pankeilla oli konttoreita lähes 37 000.

Unico-pankkien konttorit muodostavat OKO-konsernin ja osuuspankkien asiakkaille Euroopan laajuisen palveluverkon, joka toimii myös myyntikanavana konsernin yritys- ja yhteisöasiakkaiden osake- ja joukkovelkakirjaemissioille.

Talouden globalisaatio sekä yhtenäisen euroalueen muodostuminen ovat tiivistäneet Unico-yhteistyötä. Yhteistyön painopiste oli vuonna 2001 edelleen maksuliike-, kassanhallinta- ja pääoma-markkinapalveluiden kehittämisessä. UniCash-kassanhallintapalvelu otettiin OKO-konsernin palveluvalikoimaan vuonna 1999. Palveluun on liittynyt uusia Unico-ryhmään kuulumattomia pankkeja, minkä ansiosta sitä voidaan tarjota lähes kaikissa Euroopan maissa. Kertomusvuonna tuotiin markkinoille Unicon yhteinen autojen leasing-palvelu Internetissä.

Unico Banking Groupin jäsenpankki/ pankkiryhmän keskuspankki	Pankkiryhmän tase*, mrd. e	Pankkiryhmän konttorit*, lukumäärä
Crédit Agricole, Ranska	535,7	7 700
DZ Bank AG Deutsche Zentral Genossenschaftsbank, Saksa	936,9	17 100
ICCREA, Italia	82,7	3 000
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj, Suomi	27,1	700
Rabobank, Alankomaat	342,9	1 700
RZB-Austria AG, Itävalta	97,5	1 900
Banco Cooperativo Español, Espanja **	30,5	3 500
Union of Swiss Raiffeisen Banks, Sveitsi **	52,1	1 300
Unico Banking Group	2 058,4	37 000

* 31.12.2000 tiedot

** liitännäisjäsen

Rahoituspalvelut

Ennätyksellisen paljon uusia asuntolainoja

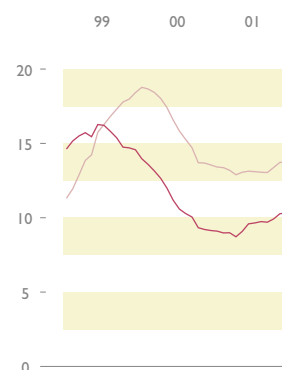
Asuntomarkkinat kehittyivät vuonna 2001 tasapainoisesti, ja asuntojen hintataso pysyi koko maassa keskimäärin vakaana. Varsinkin kasvukeskuksissa asuntojen kysyntä jatkui edelleen vilkkaana.

Uusien asuntolainojen ottamista vauhditti korkotason merkittävä lasku. Uusien asuntolainojen keskiporkko laski vuoden aikana noin 6,5 prosentista noin 4,5 prosenttiin. Laskuun vaikutti paitsi markkinakorkojen aleneminen, myös asuntolainamarkkinoiden kilpailutilanteesta johtunut marginaalien kapeneminen.

Kotitaloudet nostivat uusia asuntolainoja enemmän kuin koskaan Osuuspankkiryhmän historiassa, eli 3 miljardia euroa. Kotitalouksien asuntoluottokanta kasvoi vuoden aikana noin 14 prosenttia 9,3 miljardiin euroon. Osuuspankkiryhmän markkinaosuus kotitalouksien asuntoluottokannasta oli vuoden lopussa 34,3 prosenttia. Vuotta aikaisemmin se oli 33,6 prosenttia.

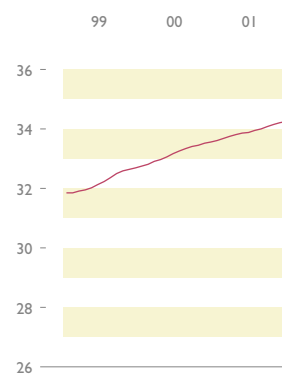
→
Osuuskassat toimivat Suomen jälleenrakentamisen vuosina maamme johtavana asutuslainojen välittäjänä. Myös tänään Osuuspankkiryhmällä on merkittävä asema suomalaisten asuntorahoittajana.

Osuuspankkiryhmä rahoittajana	
Osuuspankkiryhmän luotonanto suuntautui 1950-luvun alkuun asti valtaosin maaseudulle ja erityisesti maatalouteen. Oma keskuspankki, Osuuskassojen Keskuslainarahasto (OKO), puolestaan luototti aluksi vain osuuskassoja. 1920-luvulta lähtien OKO lainoitti myös maataloutta tukevia osuustoiminnallisia liikeyrityksiä sekä kuntia ja seurakuntia. Ryhmässä oli kuitenkin myös sellaisia osuuskassoja, joiden toiminta alusta lähtien ulottui myös muihin ryhmiin, kuten käsityöläisiin ja työläisiin. 1940-luvun lopulla asutuslainoitus suuntautui vielä valtaosin maaseudulle, mutta 1950-luvun puolivälistä lähtien palkansaajien osuus kasvoi tasaisesti. Käytännössä tämä merkitsi maalta kaupunkihin muuttaneiden asuntolainoja ja 1960-luvulta lähtien myös tavallisia kulutusluottoja. Selkeänä julistuksena kaikkien väestöryhmien tasapuolisesta palvelusta voidaan pitää vuonna 1974 käynnistettyä	Op-sopimus-kampanjaa. Siinä osuuspankit sitoutuivat ottamaan huomioon kaikkien asiakkaidensa perustellut lainapyynnöt vastineena pysyvistä talletusasiakkuudesta. Sen jälkeen yksityisten palkansajien ja eläkeläisten osuus osuuspankkien lainanannossa on tasaisesti noussut, ja yksityishenkilöistä on tullut suurin lainansaajaryhmä. OKOn lainoituksessa osuustoiminnallisten liikeyritysten osuus alkoi supistua 1960-luvulta lähtien, ja painopiste siirtyi pienten ja keskiuurten yritysten luottotamiseen. Viime vuosina keskuspankki-tehtävien merkitys OKOn toiminnassa on vähentynyt, ja OKOn asema yritysten ja pääkaupunkiseudun henkilöasiakkaiden rahoittajana ja sijoittajien pankkina on korostunut.

Pankkien asuntoluottokanta, 12 kk:n muutos, %

Op-ryhmä
Muut yhteensä

Op-ryhmän markkinaosuus kotitalouksien asuntoluottokannasta, %

Kattava Asuntopalvelu

Asuntopalvelun tavoitteena on tarjota pankin kokonaispalvelua asiakkaiden erilaisiin asumisen ja kodin hankinnan tarpeisiin. Pankin osaaminen ja palvelut auttavat asiakasta oman talouden hoidossa ja luovat turvaa elämän suurissa hankinnoissa.

Asuntorahoitukseen liittyvät palvelut monipuolistuivat, kun pankkiryhmän Asuntopalvelu-kokonaisuutta kehitettiin edelleen ja Internet-palveluja uudistettiin ja lisättiin. Asuntorahoituksen tuotekehitystä suunnattiin asuntorahoituksen ja varallisuuden hoidon yhdistämiseen siten, että asiakkaalle tarjotaan asuntolainan yhteydessä myös hänelle sopivaa säästämismuotoa.

Asuntorahoitus on tulevinakin vuosina Osuuspankkiryhmän keskeisimpiä toimialueita. Tavoitteena on vahvistaa ryhmän asemaa edelläkävijänä ja johtavana pankkiryhmänä asuntorahoituksessa.

Osuuspankkiryhmä esittelee kesällä 2002 Kotkan asuntomessuilla koeluonteisen pientalokohteen, jossa toteutuu asunnonhankkijoille yleinen toive joustavuudesta sekä rahoituksessa että asunnon valmiusasteessa ja laajennusmahdollisuuksissa.

OP-Asuntoluottopankki aloitti

OP-Asuntoluottopankki Oyj (OPA) sai toimiluvan heinäkuussa 2000. Ensimmäiset asuntoluotot myönnettiin tammikuussa. Toukokuussa pankki teki sopimuksen OKOn kanssa siihen vuoden 2000 lopulla sulautuneen OKO Investointiluottopankki Oyj:n luottokannan osittaisesta ostamisesta. Pankin luottokanta oli vuoden lopussa 41 miljoonaa euroa, josta kotitalouksien luottojen osuus oli 28 ja yhteisöjen 72 prosenttia.

Syyskuussa laskettiin liikkeeseen ensimmäinen 20 miljoonan euron OP-Asunto-obligaatiolaina osana OPAn joukkovelkakirjaohjelmaa. Vuoden 2002 aikana uudet joukkolainat toteutetaan tämän ohjelman puitteissa.

Ensimmäisen OP-Asunto-obligaatiolainan merkintäajan päättyessä 28.12.2001 lainaa oli merkitty 18,5 miljoonaa euroa. OP-Asunto-obligaatiot ovat vastaisuudessa OPAn merkituote. Obligaatioilla on turvaava vaikutus ja kiinteistöluottopankkilain suoja.

Kiinteistökeskusten markkinaosuus vahvistui

Asuntokauppojen kokonaismäärä Suomessa oli vuonna 2001 samalla tasolla kuin edellisenäkin vuonna. Kaupankäyntiä edistivät erityisesti matala korkotaso ja tasaantunut hintataso.

OP-Kiinteistökeskukset tekivät vuoden aikana runsaat 10 300 kauppaa, mikä oli yli 15 prosenttia enemmän kuin vuonna 2000. Lisäksi välitettiin runsaat 2 300 vuokra-asuntoa. Merkittävä osa kauppojen lisäyksestä tuli pääkaupunkiseudulta sekä Oulun, Tampereen ja Turun seuduilta. Näillä alueilla kiinteistökeskukset vahvistivat markkina-asemiaan mm. toimipisteitä lisäämällä. OP-Kiinteistökeskuksilla on valtakunnallisista välitysliikkeistä kattavin palveluverkko. Kiinteistökeskusten markkinaosuus kaikista välittäjien tekemistä asuntokaupoista oli vuoden lopussa runsaat 15 prosenttia eli noin prosenttiyksikön suurempi kuin vuotta aiemmin.

Vuoden aikana OP-Kiinteistökeskukset uudistivat Internet-palvelunsa. Asuntoesittelyjen laatu parantui merkittävästi, kun otettiin käyttöön myyntikohteiden virtuaalinen esittely verkossa. Vastaisuudessa sähköisen asuntokaupan palvelua kehitetään entistäkin monipuolisemmaksi ja asiakkaiden yhä vaativampia tarpeita vastaavaksi.

Kulutusluotot lisääntyivät

Osuuspankkiryhmän kulutusluottokanta kasvoi 5,8 prosenttia 1,6 miljardiin euroon. Kilpailu markkinoilla on kireää, ja pankkien ulkopuolisen kulutusluottotarjonnan osuus kokonaistarjonnasta kasvaa edelleen.

Korttiluottojen suosio kasvoi edelleen niiden helppokäyttöisyyden ja monipuolisten palvelujen ansiosta. Korttiluottojen osuus koko Osuuspankkiryhmän kulutusluottokannasta nousi yli 11 prosenttiin.

Korttipalvelujen sisältöä laajennettiin lisäämällä MasterCard-korttiin pankkikorttipalvelut ja Visa-korttiin Luottokunnan hallinnoima lotto-ominaisuus. Asiakkaille tarjottavat MasterCard- ja Visa-kortit ovat tämän jälkeen ominaisuuksiltaan lähes tasaveroiset.

Kulutusluottotarjontaa lisättiin myös verkossa. Verkkopalvelusopimuksen tehnyt asiakas on marraskuusta lähtien voinut tehdä Kultakorttiluottoa tai Kultakortti MasterCard-luottoa sekä iimitin korotusta koskevan hakemuksen verkossa ja saanut myös alustavan luottopäätöksen reaaliaikaisesti. Osuuspankkiryhmä tarjosi tämän palvelun asiakkaille ensimmäisenä pankkina Suomessa.

Takaisinmaksuturva laajeni

Noin 40 prosenttiin Osuuspankkiryhmän myöntämistä asuntolainoista ja 25 prosenttiin kulutusluotoista liitetään Luoton Takaisinmaksuturva, joka on markkinoiden kattavin lainaan liitettävä vakuutus. Se sisältää turvan sairaudesta tai tapaturmasta johtuvan työkyvyttömyyden, työttömyyden tai vakavan sairauden sekä kuoleman ja tapaturmaisen pysyvän haitan varalta.

Lokakuussa tuotiin markkinoille Yritysluoton Takaisinmaksuturva, jolla voi turvata yritystoimintaan liittyvän uuden tai vanhan luoton. Se sisältää yrittäjälle ja avainhenkilölle turvan tapaturmaisen pysyvän haitan, vakavan sairauden ja kuoleman varalta.

Maksuliike vilkastui

Kotimaan maksuliikkeen volyymi kasvoi edelleen merkittävästi vuonna 2001. Lähtevien maksujen kokonaismäärä oli vuoden aikana 60 miljoonaa kappaletta ja arvo runsaat 71 miljardia euroa ja saapuvien 173 miljoonaa kappaletta ja yli 51 miljardia euroa. Määrät kasvoivat edellisestä vuodesta 11,4 prosenttia. Maksuliikesopimuksia oli vuoden lopussa runsaat 200 000 ja tiedonsiirtosopimuksia 61 000, noin 7 prosenttia enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Valtio aloitti maksuliikkeensä hoidon kilpailuttamisen kesällä. Osuuspankkiryhmä jätti tarjouksensa syyskuussa, mutta ratkaisu siirtyi vuoden 2002 puolelle.

Ulkomaan maksuliikkeessä lähtevien maksujen kappalemäärä kasvoi 16 prosenttia. Noin 40 prosenttia tapahtumista hoidettiin täysin automaattisesti. Saapuvien maksujen kappalemäärä kasvoi 4,5 prosenttia. Niistä hoidettiin täysin automaattisesti noin 70 prosenttia.

Osuuspankkiryhmä on kiinnittänyt erityistä huomiota palvelukykyynsä kansainvälisen maksuliikkeen hoitajana. Henkilöresursseja on lisätty ja kassanhallintakoulutusta tehostettu. Osuuspankkiryhmän markkinaosuus ulkomaan maksuliikkeestä oli SWIFT:n tilastojen mukaan noin 12 prosenttia, kun se vuoden 2000 lopussa oli 10 prosenttia.

Palvelun laatu sekä koti- että ulkomaan maksuliikkeessä on ollut hyvä. Yritysten maksuliikkeen tuki- ja neuvontapalvelut uudistettiin loppusyksystä 2001, ja puhelinpalvelun tavoitettavuus nousi yli 90 prosenttiin.

Euron käyttöönotto tietojärjestelmissä ja käteisen käsittelyyn liittyvät rahahuollon muutokset sekä pankeissa että asiakkaiden keskuudessa olivat mittavat, ja ne jatkuvat vielä vuoden 2002 puolella.

Yritysluottokanta kasvoi

Vuonna 2001 yritykset harkitsivat investointien aloittamista entistä pitempään. Tietoykkönen Oy:n Osuuspankkiryhmälle tekemän tutkimuksen mukaan 34 prosentilla pk-yrityksistä oli investointi- ja kehittämishankkeita lähimmän vuoden aikana. Yli 61 prosenttia investointia suunnittelevista aikoi käyttää rahoitukseen tulorahoitusta, ja 35 prosenttia aikoi hakea lainaa kotimaisista pankeista. Edellisenä vuonna 46 prosentilla oli investointi- ja kehittämishankkeita.

Osuuspankkiryhmän yritysluottokanta kasvoi kertomusvuonna 6,5 prosenttia 6,7 miljardiin euroon. Se oli hieman yli 30 prosenttia pankkiryhmän koko luottokannasta. Yritysluottokanta jakaantui ajoittain seuraavasti: teollisuus 26 prosenttia, rakentaminen noin 8, kauppa ja ravitsemus 16, kiinteistö-sijoitustoiminta 17 ja muut (ml. asuntoyhteisöt) 33 prosenttia.

Osuuspankkiryhmän palvelukuva pk-yritysassiakkaiden pankkina parani merkittävästi vuoden 2001 aikana, ja markkinaosuudet kasvoivat. Tietoykkönen Oy:n Osuuspankkiryhmälle lokakuussa tekemän tutkimuksen mukaan osuuspankkien ja OKOn markkinaosuus pk-yritysten pääasiallisena pankkina oli 37 prosenttia, kun se vuotta aikaisemmin oli 31 prosenttia. Markkinaosuus säännöllisesti käytettynä pankkina oli 55 prosenttia, vuotta aikaisemmin 51 prosenttia. Osuuspankkiryhmää pankkinaan käyttäviä yrityksiä oli vuoden lopussa noin 74 000 ja yrittäjiä 43 000, kumpiakin runsaat tuhat enemmän kuin vuotta aiemmin.

Kehityksen odotetaan jatkuvan myönteisenä, sillä osuuspankit ja OKO saavat tutkimuksissa parhaita arvosanoja tunnettuudesta ja asiakkaana jatkamiseen liittyvissä kysymyksissä. Osuuspankkiryhmän yritysasiakkaat ovat oleellisesti haluttomampia vaihtamaan pankkia kuin merkittävempien kilpailijoiden yritysasiakkaat. Tutkimusten mukaan pk-yritykset arvostavat Osuuspankkiryhmässä erityisesti suomalaisuutta ja luotettavaa kumppanuutta. Lisäksi ryhmän pankkeja pidetään asiantuntevina ja menestyvinä muihin pankkeihin verrattuna.

Osuuspankkiryhmän varainhankinta

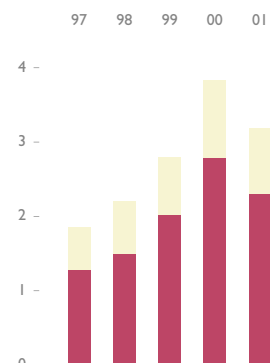
Ensimmäisinä vuosikymmeninä osuuskassojen varainhankinnasta vastasi oma keskuspankki, Osuuskassojen Keskuslainarahasto Oy (OKO). Se puolestaan lainasi tarvitsemansa varat valtiolta. Osuuskassajärjestö oli pitkälti valtion apuelin, jonka välityksellä valtion maataloudelle suunnatut luotot jaettiin. Lainojen kysyntä ylitti kuitenkin valtiolta saadut luotot, joten OKO lainasi varoja myös silloiselta Postisäästöpankilta sekä liikepankeilta. Ensimmäinen oma obligaatioluotto kotimaisille markkinoille laskettiin liikeeseen vuonna 1915.

Vuonna 1920 osuuskassat ja OKO saivat oikeuden ottaa vastaan talletuksia myös yleisöltä eikä ainoastaan omilta jäseniltään. Tämä monipuolisti varainhankintamahdollisuuksia, mutta käytännön merkitystä varainhankinnassa talletuksilla oli vasta 1930-luvun jälkipuoliskolla. Lisäksi OKO otti vuonna 1930 ensimmäisen suuren ulkomaisen lainan Ranskasta. Jo seuraavana vuonna Suomen markka devalvoitiin, joten ryhmä sai alusta lähtien tuntumaa siihen, mitä valuuttakurssiriski merkitsee. Sen jälkeen

turvauduttiinkin lähinnä kotimaisiin obligaatiomarkkinoihin sekä valtiolta saatuihin luottoihin. Ryhmän sisäisessä rahoituksessa osuuskassojen katetalletuksilla OKOssa oli merkittävä asema.

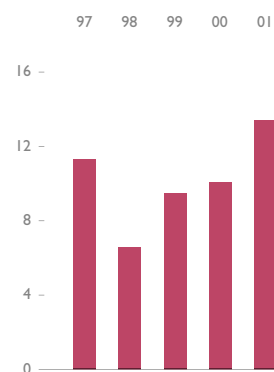
Osuuskassojen toiminta laajeni olennaisesti 1940-luvun jälkipuoliskolla, kun ryhmä hoiti valtaosan valtion rahoittaman asutustoiminnan ja jälleenrakennuksen luototuksesta.

1950-luvun puolivälistä lähtien varainhankinta pohjautui talletuksiin. Valtion varoista välitettyjen luottojen osuus kaikista luotoista supistui vajaan kymmenesosaan. Osuuskassoista tuli yleispankkeja, minkä lopullisesti vakiinnutti vuoden 1970 osuuspankkilaki. Talletusten ohella OKO käytti hyväkseen Suomen Pankin keskuspankkiluottoa, johon jokaisella liikepankilla oli erikseen määrätyn kiintiön puitteissa oikeus. 1960-luvulta lähtien ryhmä aktivoitui kotimaisilla obligaatiomarkkinoilla. Siinä oli tukena OKOn omistukseen vuonna 1941 siirtynyt Maa-kiinteistöpankki. 1980-luvulla varainhankinta edelleen monipuolistui, kun Suomeen syntyivät kehittyneet rahamarkkinat.

Vapaaehtoisen henki- ja eläkevakuutuksen maksutulo Suomessa, mrd. e

Eläkevakuutus
Henkivakuutus

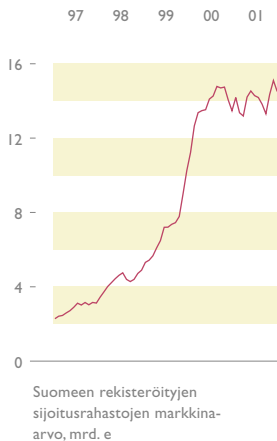
Aurumin markkinaosuus vapaaehtoisen henki- ja eläkevakuutuksen maksutulosta, %

Maa- ja metsätalouden rahoitus vakaata

Kuluneena vuonna maataloudessa investoitiin edelleen vilkkaasti. Tämä näkyi erityisesti korkotukilainojen ja valtionlainojen kysynnän kasvuna. Myös muu rahoitustoiminta kehittyi suotuisasti. Osuuspankkiryhmän koko luottokanta maa- ja metsätalousasiakkaille kasvoi noin 3 prosenttia ja oli vuoden lopussa 2,2 miljardia euroa. Se oli noin 8 prosenttia pankkiryhmän koko luottokannasta.

Maa- ja metsätalousasiakkaiden pankkipalveluissa kiinnitettiin erityistä huomiota maatilojen omistajanvaihdoksiin. Sukupolvenvaihdoksia tehtiin asiakastiloilla yli kaksinkertainen määrä edellisvuosiin verrattuna. Metsänomistajien pankkipalveluja kehitettiin laajentamalla Vihreän Kullan palvelumallia. Samoin kehitettiin puukaupan ennakorahoitukseen käytettyä rahoitustuotetta, OPR-Metsärahaa. Lisäksi uudistettiin yhteistyösopimukset keskeisten puukaupan osapuolten kanssa.

Maa- ja metsätalousasiakkaiden verkkopalveluja uudistettiin laajentamalla Internet-sivujen asiasisältöä. Yhteistyöportaalien, Farmitin ja Metsä-Sanomien, palvelutarjontaa monipuolistettiin. Myös pankkiryhmän sisäisessä verkossa olevia osuuspankeille suunnattuja maa- ja metsäpalveluja uudistettiin. Maatilatalouden riskienhallintaa varten kehitettiin uusi toimintamalli. Sen tavoitteena on parantaa erityisesti suurten asiakastilojen tuotantotoiminnan ja taloudellisen aseman seurantaa ja analysointia. Samassa yhteydessä uudistettiin vakuuksien arviointiin liittyvä ohjeistus.

Talletus- ja varallisuudenhoitopalvelut

Talletukset kasvoivat huomattavasti

Osuuspankkiryhmän talletuskanta kasvoi vuoden aikana 9,7 prosenttia 18,8 miljardiin euroon. Kasvu oli selvästi suurempi kuin kaikissa pankeissa keskimäärin. Pankkiryhmän markkinaosuus euromääräisistä talletuksista kasvoi 0,9 prosenttiyksikköä 32,1 prosenttiin.

Määräaikaiset ja jatkuvat tuottotilit kasvoivat erityisen paljon, noin 18 prosenttia vuoden aikana. Käyttelytilitkin kasvoivat huomattavasti, noin 5 prosenttia. Talletusten kasvu johtui toisaalta siitä, että Osuuspankkiryhmän asiakasmäärä lisääntyi, ja toisaalta siitä, että asiakkaat siirtyivät varmoina ja turvallisina pitämiinsä sijoituskohteisiin yleisen taloudellisen epävarmuuden lisääntyessä.

Sijoituspääomien kasvu on kertomusvuonna ollut pitkälti perinteisten talletusten sekä henkivakuutusäästöjen varassa. Talletusmarkkinoiden muutokset ovat lisänneet tarvetta kehittää kaikkia säästämiseen ja sijoittamiseen liittyviä tuotteita yhdessä. Asiakkaiden eri tarpeisiin sopivia tuotteita on tuotu tarjolle entistä kattavammin.

Henkivakuutuksia hyvin kaupaksi

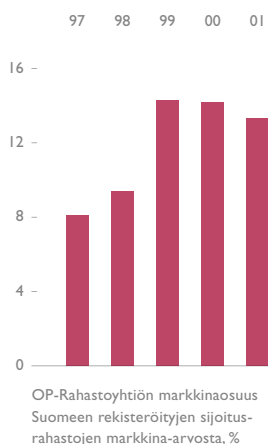
Suomen henkivakuutusliiketoiminnan kokonaismaksutulon voimakas kasvu hiljeni vuoden 2001 aikana. Sijoitusmarkkinoiden epävarmuuden takia henkivakuutustoiminnan kokonaismaksutulo jäi pienemmäksi kuin edellisenä vuonna.

Osuuspankkiryhmän henkivakuutusyhtiön Aurumin vakuutukset kävivät kuitenkin alan yleisestä kehityksestä poiketen hyvin kaupaksi. Yhtiön markkinaosuus henki- ja eläkevakuutuksen maksutulosta vuonna 2001 oli 13,4 prosenttia. Vuonna 2000 se oli 10,1 prosenttia. Tilikauden maksutulo oli 426 miljoonaa euroa, mikä oli 41 miljoonaa euroa ja 11 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin. Eläkevakuutusten maksutulo kasvoi nopeammin kuin muu maksutulo. Aurumin vastuuvélka oli vuoden lopussa 1,5 miljardia euroa, eli 0,3 miljardia suurempi kuin vuotta aiemmin.

Kertomusvuoden aikana Aurum linjasi lähivuosien tuotekehityksensä, ja sen mukaiset kehittämistoimet alkoivat loppuvuodesta 2001.

Rahastosijoitukset vuositasonalla ennallaan

Rahastopääomien kasvu jatkui Suomessa edelleen vuonna 2001, mutta osakekurssien laskun takia selvästi edellisvuosia maltillisempina. OP-Rahastoyhtiön hallinnoimien sijoitusrahastojen yhteenlasketut

pääomat säilyivät suunnilleen edellisvuoden lopun tasolla. OP-sijoitusrahastojen pääoma supistui kolmen ensimmäisen vuosineljänneksen aikana, mutta kääntyi viimeisellä neljänneksellä kasvuun. Vuoden 2001 lopussa pääomia oli yhteensä 1,9 miljardia euroa, mikä oli 13,3 prosenttia kaikkien Suomeen rekisteröityjen rahastojen pääomista. Vuotta aikaisemmin markkinaosuus oli 14,2 prosenttia.

Vuoden 2001 aikana aloitti toimintansa viisi uutta OP-sijoitusrahastoa. Opstock Private -erikoissijoitusrahasto sijoittaa varansa koti- ja ulkomaisille osakemarkkinoille sekä korkoinstrumentteihin ja on suunnattu aktiivista ja kokonaisvaltaista varallisuudenhoitoa etsiville sijoittajille. Opstock RM Optimus -erikoissijoitusrahasto poikkeaa sijoituspolitiikaltaan tavanomaisista rahastoista mm. siinä, että rahaston absoluuttinen tuotto on suhteellista tuottoa tärkeämpi kaikissa markkinatilanteissa. OP-Aasia-, OP-Amerikka- ja OP-Britannia-erikoissijoitusrahastot sijoittavat varansa kohdealueidensa osakemarkkinoille. Vuoden 2001 lopussa OP-Rahastoyhtiö hallinnoi 25:tä rahastoa.

Muu liiketoiminta

Kiinteistöpääoma supistui

Osuuspankkiryhmän kiinteistöomaisuutta on vähennetty ja sen tuottotasoa nostettu suunnitelmallisesti jo usean vuoden ajan. Pankkiryhmän kiinteistöomaisuuteen sitoutunut pääoma oli vuoden lopussa 1,3 miljardia euroa eli 0,2 miljardia pienempi kuin vuotta aikaisemmin.

Muussa kuin omassa käytössä olevaan kiinteistöomaisuuteen sitoutunut pääoma oli vuoden lopussa 0,9 miljardia euroa. Vuotta aikaisemmin se oli 1,1 miljardia. Vuokrattavissa olevien kohteiden vuokrausaste oli 89 prosenttia eli yhtä suuri kuin vuotta aiemmin. Nettotuottoprosentti oli 6,1 eli 0,5 prosenttiyksikköä korkeampi kuin vuoden 2000 lopussa. Kiinteistöomaisuuden tuottotasoa parannetaan edelleen siten, että vuokrattavissa olevien tilojen kiinteistökohtainen nettotuottoprosentti on kuluvan vuoden lopussa vähintään 5,5.

Euroon siirtyminen

Suomi ja 11 muuta EU-maata siirtyi vuoden 2002 alkaessa euron käyttöön myös käteisrahana. Tilivaluuttana euro oli ollut käytössä jo vuoden 1999 alusta.

Osuuspankkiryhmässä kertomusvuoden eurovalmistelut olivat suunniteltua jatkoa aikaisemmalle EMU-projektille. Vuonna 2001 valmistelut jakaantuivat kolmeen päälinjaan: tietojärjestelmien muutoksiin ja niiden käyttöönottoon, pankkien ja yritysten rahahuoltoon sekä henkilöstön ja ennen kaikkea asiakkaiden informointiin ja neuvontaan.

Tietojärjestelmien muutustyöt keskitettiin omaksi kokonaisuudekseen Osuuspankkikeskukseen. Työhön osallistuivat lähes kaikki keskuksen yksiköt. Kaikki asiakaspalveluihin liittyvät konversiot saatiin suoritetuksi suunnitelmien mukaan, ja tietojärjestelmien käyttöönotto sujui lähes ongelmitta. Eniten selvittelyä ja korjaamista aiheuttivat asiakkailta väärässä valuutassa tulleet maksuliiketahtumat.

Eurojen toimittaminen pankeille ja edelleen yrityksille sekä markkojen pois kerääminen sujui Osuuspankkiryhmässä hyvin. Vuodenvaihteen jälkeen laskentakeskuksissa, joihin kaikki pankit toimittavat rahansa laskettavaksi, oli ruuhkaa, joka aiheutti viivästyksiä yritysten päiväkassojen tilityksissä. Osuuspankkiryhmän yritysasiakkaille viivästykset olivat kuitenkin vähäisiä.

Sisäisessä tiedottamisessa ja koulutuksessa pankkiryhmän intranet-verkko oli keskeisellä sijalla. Lisäksi henkilöstölle järjestettiin runsaasti koulutus- ja informaatiotilaisuuksia kulloinkin ajankohtaisista euroasioista. Osuuspankkiryhmän jäsenpankeissa toimi 390 euronuovojaa, jotka jakoivat eurotietoa sekä henkilöstölle että asiakkaille. Jäsenpankit järjestivät kertomusvuoden aikana satamäärin eurokoulutus-tilaisuuksia asiakkaille.

Osuuspankkiryhmän omien esitteiden ja asiakaslehtien lisäksi asiakkaille jaettiin runsaasti Euroopan keskuspankin, Suomen Pankin ja valtiovarainministeriön sekä Suomen Pankkiyhdistyksen tuottamaa euroaineistoa. Osuuspankkiryhmän Internet-sivuilla julkaistiin euro-opaat sekä henkilö- että yritys

→
Osuuspankkien satavuotisen historian aikana suomalaisessa yhteiskunnassa, pankkijärjestelmässä ja rahapolitiikassa on tapahtunut paljon. Yksi suurista muutoksista toteutui kertomusvuoden lopussa, kun käteismarkka vaihtui käteiseuroon.

asiakkaille. Vuoden 2001 lopun keskeisinä viesteinä julkisuuteen olivat Osuuspankkiryhmän palvelut sekä yrityksen maksuliike euroon siirryttäessä.

Euroon siirtymisen kulut Osuuspankkiryhmässä vuosina 1999-2001 olivat noin 20 miljoonaa euroa.

Riskienhallinta

Riskienhallinnan tavoitteet ja organisointi Osuuspankkiryhmässä

Osuuspankkiryhmän riskienhallinta perustuu liiketoimintapäätöksiä tekevien henkilöiden sekä riskienhallinnan asiantuntijoiden ammattitaitoon ja varovaisuuteen sekä systemaattiseen riskien mittaamiseen, arviointiin ja rajoittamiseen. Riskienhallinnan tärkein tavoite on estää sellaiset hallitsemattomat riskit, jotka voisivat vaarantaa yksittäisen pankkiryhmään kuuluvan yhteisön tai koko Osuuspankkiryhmän vakavaraisuuden.

OPK vastaa Osuuspankkiryhmän riskien hallinnasta ryhmätasolla sekä ryhmän riskienhallintajärjestelmien riittävyydestä ja ajanmukaisuudesta. OPK antaa pankkiryhmän yhteisöille ohjeita niiden riskienhallinnan turvaamiseksi sekä valvoo niiden toimintaa. Kukin yhteisö vastaa kuitenkin itse, että sillä on toimintansa luonteeseen ja riskinottoon nähden riittävät riskienhallintajärjestelmät ja riittävä sisäinen valvonta.

Jäsenpankit ovat järjestäneet oman riskienhallintansa OPK:n antamien malliohjeiden perusteella. Jäsenpankkien hallintoneuvostot ovat vahvistaneet pankissa sovellettavat riskienhallinnan periaatteet, joiden pohjalta pankin johtokunta ohjaa ja valvoo pankin riskinottoa.

OPK on asettanut ryhmätason riskinkantokyvylle ja kannattavuudelle sekä luotto-, kiinteistö- ja markkinariskeille riskirajat. Tämän ryhmätason riskirajajärjestelmän puitteissa jäsenpankkien riskinkantokyvylle, kannattavuudelle ja eri riskilajeille on asetettu valvontarajat, joita pankkien ei tule toiminnassaan ylittää ja joiden perusteella ne vahvistavat omat riskirajansa. Mittariston kattavuus ja kehittämistarpeet tarkistetaan säännöllisesti Osuuspankkiryhmän strategiaprosesseissa.

Luottoriskit

Luottoriskien hallinnan tarkoitus on minimoida luottotappioiden vaara ennen luottopäätöksen tekoa ja estää tehtyihin luottopäätöksiin liittyvien riskien toteutuminen Osuuspankkiryhmän tai sen yksikön kannattavuuden tai vakavaraisuuden vaarantavalla tavalla. Luottoriskit ovat Osuuspankkiryhmän suurin riskilähde, ja niiden hallinnan ja seurannan kehittämiseen kiinnitetään siksi erityistä huomiota. Paikallinen ja perusteellinen asiakastuntemus on luottoriskien hallinnan lähtökohta. Luottopäätökset perustuvat vahvistettuihin päätöksenteko-ohjeisiin, asiakkaan velanhoitokykyyn ja vakuuksiin, joiden tulee pääsääntöisesti olla turvaavat.

Pankkiryhmän järjestämättömien ja nollakorkoisten saamisten suhde luottokantaan ja muihin luotonantoon rinnastettaviin saamisiin ja taseen ulkopuolisiin eriin oli vuoden lopussa 0,7 prosenttia. Vuoden 2000 lopussa suhdeluku oli 0,8 prosenttia. Järjestämättömien ja muiden ongelmasaamisten pienen määrän sekä luottokantavakuuttamisen yhteydessä tehtävien selvitysten ja riskikartoitusten tulosten perusteella pankkiryhmän luottoriskien arvioidaan olevan pienet. Pankkiryhmän vastuisiin ei myöskään sisälly merkittäviä sektori-, toimiala- tai asiakaskohtaisia riskikeskittymiä.

Markkina- ja kiinteistöriskit

Markkinariskien hallinnalla varmistetaan, että markkinahintojen tai muiden ulkoisten markkinatekijöiden muutokset eivät voi johtaa pitkän aikavälin kannattavuuden tai vakavaraisuuden heikkenemiseen ryhmään kuuluvassa yksittäisessä yrityksessä tai pankkiryhmässä kokonaisuutena. Kussakin Osuuspankkiryhmän yksikössä on vahvistettu liiketoimintapäätöksiä ohjaava kirjallinen tasehallintapolitiikka. Kukin pankkiryhmään kuuluva yksikkö on organisoinut markkinariskien hallinnan liiketoimintansa laadun ja laajuuden edellyttämällä tavalla.

Pankkiryhmässä rahoitusriskillä tarkoitetaan yksikön omaa kykyä selviytyä maksuvelvoitteestaan. Rahoitusriski syntyy, kun saamisten ja velkojen eräpäivät poikkeavat toisistaan tai varainhankinta on liian keskittynyttä. Pankkiryhmän rahoitusriski oli vuoden 2001 aikana pieni, ja sen tunnusluvut olivat selvästi riskirajan yläpuolella.

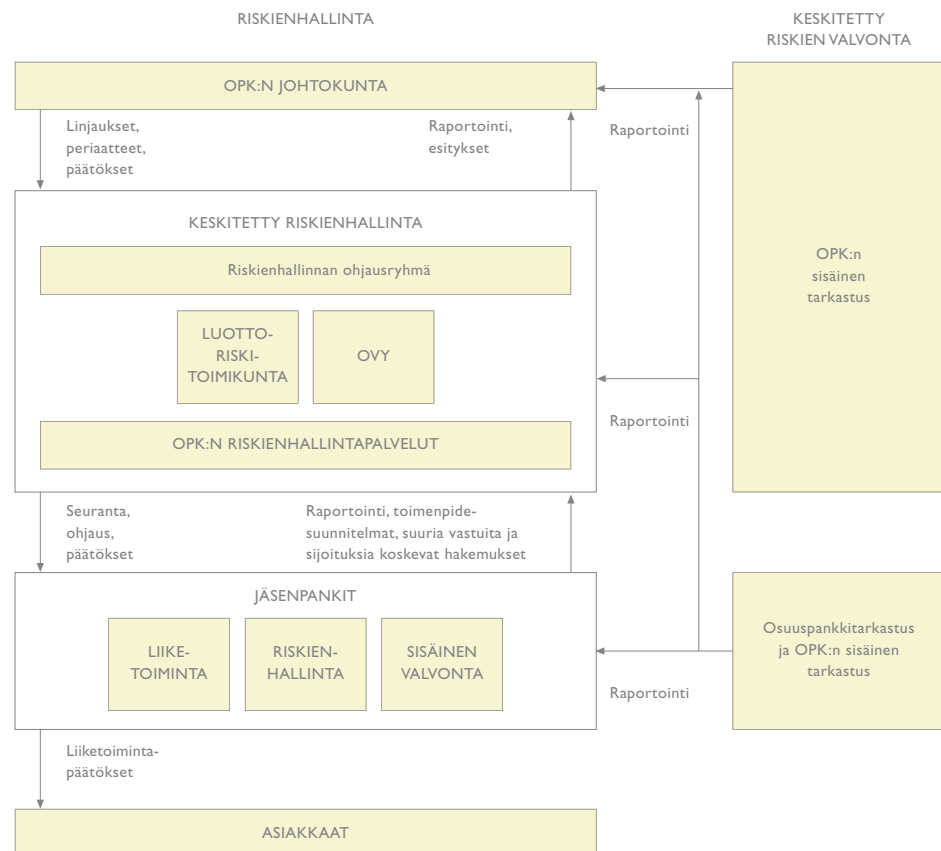
Korkoriskillä tarkoitetaan korkotason muutosten vaikutusta pankin tulokseen ja riskiposition markkina-arvoon. Korkoriski aiheutuu saamisten ja velkojen toisistaan poikkeavista korkoperusteista tai korontarkistusajankohdista. Pankkiryhmän korkoriskiä voidaan pitää vähäisenä.

Osakekurssiriskillä tarkoitetaan julkisesti noteerattavien osakkeiden ja muiden vastaavien instrumenttien markkinakurssimuutosten aiheuttamaa tulos- ja markkina-arvon muutosriskiä. Ryhmän osake-riskimittariin sisällytettävien julkisesti noteerattujen osakkeiden ja rahasto-osuuksien markkina-arvo oli vuoden lopussa 140 miljoonaa euroa.

Kiinteistöriskien hallinnan tavoitteena on minimoida kiinteistöihin tai kiinteistöyhteisöjen osakkeisiin tai osuuksiin kohdistuvaa arvonalentumis-, tuotto- ja vahingoittumisriskiä. Kiinteistöomaisuuteen liittyvien riskien pienentämiseksi ja tuottotason nostamiseksi jäsenpankeissa on vahvistettu kiinteistöstrategia sekä kiinteistö- ja muiden omistusriskien hallinnan yleiset periaatteet. Muussa kuin omassa käytössä olevien liikeyhteisöjen tilojen laskennallinen arvoriiski 5,5 prosentin tuottoarvolla laskettuna oli pankkiryhmän riskiraportoinnin mukaan vuoden 2001 lopussa noin 21 miljoonaa euroa. Asuntojen osalta vastaava arvoriiski oli noin 14 miljoonaa euroa.

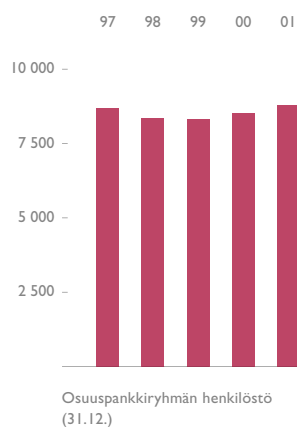
Osuuspankkiryhmän riskienhallinnasta ja riskiasemasta on tehty yksityiskohtaisemmin selkoa ryhmän tilinpäätöksessä, joka on tämän julkaisun liitteenä.

Osuuspankkiryhmän riskien hallinta ja valvonta

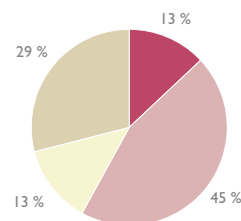
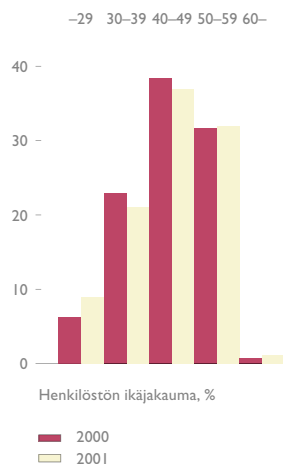

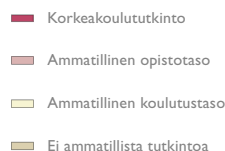
HENKILÖSTÖ

← Osuuspankkiryhmän menestyksen takana on osaava ja monitaitoinen henkilökunta, jonka ammattitaitoa ylläpidetään ja kehitetään mm. yksikkö- ja henkilökohtaisilla kehityssuunnitelmilla. Kuvat naisvirkailijakurssilta Vitträskistä vuodelta 1955 ja menestysjohtajakurssilta Helsingistä vuodelta 2002.

Henkilöstön koulutus pohja 31.12.2001

Osuuspankkiryhmän palveluksessa oli vuoden 2001 lopussa 8 802 henkilöä. Vuotta aikaisemmin henkilömäärä oli 8 535. Osuuspankeissa työskenteli 6 548 henkilöä ja Osuuspankkikeskuksessa (Okopankki mukaan luettuna) 2 223 henkilöä. Henkilöstöstä oli vakinaisia 93 prosenttia ja kokoaikaisia samoin 93 prosenttia.

Vuoden aikana Osuuspankkiryhmään palkattiin 665 uutta henkilöä, joista 53 prosenttia oli määräaikaisia. Uusista henkilöistä 68 prosenttia tuli asiakaspalvelutehtäviin. Uusien henkilöiden keski-ikä oli 31,6 vuotta. Korkeakoulututkinnon oli uusista henkilöistä suorittanut 22 prosenttia ja opistotason tutkinnon 26 prosenttia. Kaikista Osuuspankkiryhmässä työskentelevistä 13 prosentilla on korkeakoulututkinto ja 45 prosentilla opistotason tutkinto. Osuuspankkien henkilöstöstä noin 80 prosenttia työskentelee asiakaspalvelussa.

Ryhmän henkilöstö on kokenutta: keskimääräinen palveluksessaoloaika oli vuoden lopussa 18,8 vuotta ja keski-ikä 44,6 vuotta. Naisten osuus pankkiryhmän koko henkilöstöstä on 80 prosenttia ja esimiehistä 40 prosenttia.

Osaaminen menestystekijänä

Osuuspankkiryhmä on vahva pankkialan osaaja. Paikallisten olosuhteiden ja asiakkaiden tuntemus, kokenut henkilöstö sekä ihmisläheinen kulttuuri luovat vankan perustan, jonka varaan pankkiryhmä rakentaa tulevaisuuden osaamistaan. Osuuspankkien osaamisen kehittäminen painottui asiakassuuntautuneeseen toimintaan sekä varallisuudenhoitoon, rahoitukseen ja sähköisiin palveluihin. Yhä useammat osuuspankit johtavat osaamistaan vision ja strategian perusteella. Yksikkö- ja henkilökohtaisilla kehityssuunnitelmilla varmistetaan henkilöstön osaamisen kehittyminen keskeisillä osaamisalueilla. Henkilökohtaisten kehityssuunnitelmien kattavuus on yksi Osuuspankkiryhmän menestysmittareista.

Osuuspankkikeskuksen osastot ovat määritelleet strategiset osaamisensa, joiden kehittymistä seurataan osaamisindeksillä. Yksilötasolla kehittymistä ohjaavat kehityskeskusteluissa rakennettavat henkilökohtaiset kehityssuunnitelmat. Osuuspankkikeskuksessa osaamisen kehittäminen painottui projekti-osaamiseen, verkkoliiketoiminnan osaamiseen sekä johtamisosaamiseen. Lisäksi organisoitiin henkilöstön kielikoulutus.

Osuuspankkiryhmän osaamisen kehittämiskumppaneina toimii luotettavia ja vahvoja ulkoisia osaajia, joiden kanssa toteutettavat koulutusohjelmat ja tutkinnot räätälöidään pankkiryhmän tarpeisiin. Vuonna 2001 Op-Akatemian asiakassuhteiden hoitoa ja johtamista käsittelevien tutkintojen suorittamisen aloitti 577 henkilöä. Osaamisen kehittämisessä käytettiin myös oppisopimuskoulutuksena toteutettavia liiketalouden, myynnin, johtamisen ja taloushallinnon ammattitutkintoja.

Op-Akatemian verkko-opiskelua kehitettiin ottamalla käyttöön uusi vuorovaikutteinen oppimisympäristö sekä tuottamalla uusia verkko-opiskelupaketteja koko henkilöstön käyttöön.

Osuuspankkiryhmä käytti vuonna 2001 koulutuskuluihin 3,5 prosenttia palkkasummasta. Edellisenä vuonna osuus oli 3,3 prosenttia.

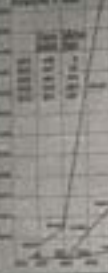
Kannustava työyhteisö

Menestyksen keskeinen tekijä on henkilöstön työmotivaatio ja sitoutuminen. Koko pankkiryhmässä käytetään johtamisen välineenä balanced scorecard -mallista johdettua menestysmittaristoa. Siinä asetetaan tavoitteita ja määritellään keskeistä toimintaa kolmelle alueelle: asiakas-, tulos- ja sisäiselle kunnolle. Henkilöstötutkimus on vakiintunut sisäisen kunnan mittariksi ja sen perusteella tehtävä kehittäminen on merkittävä osa työhyvinvoinnin kehittämistä koko Osuuspankkiryhmässä.

Osuuspankkiryhmän henkilöstöllä on mahdollisuus saada tuloksiin perustuvia ja muita kannusteita. Vuonna 2001 pankkiryhmässä käytettiin tulospalkkioihin 8,5 miljoonaa euroa, ja tulospalkkioita sai 5 500 henkilöä. Pankkiryhmän tavoitteena on laajentaa kannusteiden käyttöä.

KONTIOLAHDEN OSUUSKASSA

Kontiolahden Osuuskassa

Jäsenistö-Pöytäkirja Osuuskassa

Puiston Osuuskassa

Selkion Osuuskassa

OSUUSPANKKIRYHMÄN TULOS

Liiketoiminnan tulos ja taloudellinen asema

Liikevoitto 504 miljoonaa euroa

Pankkiryhmän liikevoitto oli 504 miljoonaa euroa (664)¹, eli 160 miljoonaa euroa pienempi kuin vuonna 2000. Liikevoiton supistuminen johtui pääosin osakesijoitusten vaikutuksesta. Ilman sitä pankkiryhmän liikevoitto oli 542 miljoonaa euroa (557) eli 15 miljoonaa euroa pienempi kuin edellisellä vuonna.

Pankkiryhmän kannattavuus oli hyvä, vaikka kannattavuuden tunnusluvut laskivatkin edellisten vuosien poikkeuksellisen korkealta tasolta. Ilman osakesijoitusten vaikutusta koko pääoman tuotto (ROA) oli 1,4 prosenttia (1,6), oman pääoman tuotto (ROE) 15,6 prosenttia (21,1) ja kulujen suhde tuottoihin 57 prosenttia (56).

Rahoituskate kasvoi 9,3 prosenttia

Vuonna 2001 Osuuspankkiryhmän rahoituskate kasvoi edelleen, mutta kasvu hidastui edellisestä vuodesta. Kertomusvuonna rahoituskate oli 875 miljoonaa euroa (801), eli 9,3 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Vuodesta 1999 alkanut rahoituskatteen kasvu tasaantui vuoden 2001 aikana. Rahoituskate oli vuosineljänneksestä toiseen lähes yhtä suuri ja pysyi vuoden 2000 lopussa saavutetulla korkealla tasolla.

Rahoituskatteen kasvun taittuminen aiheutui uusien luottojen ja talletusten marginaalien supistumisesta ja alentuneesta korkotasosta. Luottojen ja talletusten välisen korkoeron kaventumisen vaikutusta kompensoi kuitenkin luotto- ja talletuskannan kasvu sekä pankkiryhmän vahva tulorahoitus.

Palkkiotuotot vähenivät 5,3 prosenttia

Pankkiryhmän muut tuotot olivat 481 miljoonaa euroa (681), eli 29 prosenttia pienemmät kuin vuotta aiemmin. Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista olivat 95 miljoonaa euroa (204), eli 108 miljoonaa euroa pienemmät kuin vuotta aiemmin. Vähennys johtui Pohjola-Yhtymä Oyj:n vuonna 2000 maksamista poikkeuksellisen suurista osingoista.

Palkkiotuotot olivat 287 miljoonaa euroa (303), eli 16 miljoonaa euroa pienemmät kuin vuotta aiemmin. Tuotot maksuliikkeestä kasvoivat 16 prosenttia 92 miljoonaan euroon (79). Tuotot arvopapereiden välityksestä ja liikkeeseen laskusta sen sijaan supistuivat 48 prosenttia 20 miljoonaan euroon (39). Palkkiotuotot sijoitusrahastoista supistuivat 17 prosenttia 25 miljoonaan euroon (31). Myös tuotot antolainauksesta olivat pienemmät kuin vuotta aiemmin. Palkkiotuottojen vähennykseksi on kirjattu Platinabonusten saajille vuoden aikana kertyneiden bonusten arvo, 24 miljoonaa euroa (20).

Arvopaperikaupan nettotuotot olivat 53 miljoonaa euroa negatiiviset (1) eli selvästi pienemmät kuin vuotta aiemmin. Osakekaupan nettotuotot olivat 46 miljoonaa euroa negatiiviset (1) ja saamistodistusten kaupan nettotuotot 7 miljoonaa euroa negatiiviset (miinus 1).

Liiketoiminnan muut tuotot supistuivat 12 prosenttia 146 miljoonaan euroon (166). Kiinteistöistä ja kiinteistöyhteisöjen osakkeista kertyi luovutusvoittoja 9 miljoonaa euroa (23).

Kulut kasvoivat 4,2 prosenttia

Pankkiryhmän kulut olivat 750 miljoonaa euroa (720), eli 4,2 prosenttia suuremmat kuin vuonna 2000. Ilman henkilöstökulujen vähennykseksi kirjattua noin 13 miljoonan euron erityisvastuun palautusta Osuuspankkien Eläkesäätiöltä kulujen kasvu olisi ollut 6,0 prosenttia.

Palkkakulut kasvoivat 6,6 prosenttia 268 miljoonaan euroon (251). Henkilöstökulut kokonaisuudessaan olivat 315 miljoonaa euroa (301), eli 4,6 prosenttia suuremmat kuin vuotta aiemmin.

Muut hallintokulut olivat 186 miljoonaa euroa (164), eli 21 miljoonaa euroa suuremmat kuin vuotta aiemmin. Eniten kasvoivat atk- ja markkinointikulut. Suunnitelman mukaiset poistot olivat 58

¹⁾ Suluissa on vertailuluku vuodelta 2000. Tuloslaskelma- ja muiden kertymätyyppisten lukujen osalta vertailuna on tammi-joulukuun 2000 luku. Tase- ja muiden poikkileikkaustyyppisten lukujen osalta vertailuna on edellisen tilinpäätösajankohdan luku (31.12.2000).

miljoonaa euroa (55) ja arvonalentumispoistot 18 miljoonaa (36). Arvonalentumispoistot johtuvat pääosin pankkiryhmän kiinteistöstrategiasta, jonka mukaan kiinteistökohtainen tuottotaso nostetaan 5,5 prosenttiin viimeistään vuoden 2002 loppuun mennessä.

Liiketoiminnan muut kulut kasvoivat 2,1 prosenttia 132 miljoonaan euroon (129). Luovutustappioita kiinteistöistä ja kiinteistöyhteisöjen osakkeista kirjattiin 4 miljoonaa euroa (6) eli runsas neljännes vähemmän kuin vuotta aiemmin.

Luottotappioita edelleen vähän

Nettomääräiset luottotappiot kasvoivat 12 miljoonaan euroon (5), mutta olivat edelleen matalalla tasolla. Järjestämättömiä saamia oli vuoden lopussa 181 miljoonaa euroa (179). Nollakorkoisten saamisten määrä supistui 57 prosenttia 11 miljoonaan euroon (25). Järjestämättömien ja nollakorkoisten saamisten suhde luottokantaan ja muihin luotonantoon rinnastettaviin sitoumuksiin oli vuoden lopussa 0,7 prosenttia. Vuoden 2000 lopussa suhdeluku oli 0,8 prosenttia. Pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumisia kirjattiin 88 miljoonaa euroa (99).

Verojen vähentämisen jälkeen tilikauden tulokseksi muodostui 365 miljoonaa euroa (504).

Tase

Kertomusvuoden aikana Osuuspankkiryhmän tase kasvoi 11 prosenttia ja oli vuoden lopussa 30,0 miljardia euroa (27,1). Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä olivat 21,9 miljardia euroa (20,3) eli 8,3 prosenttia suuremmat kuin vuoden 2000 lopussa. Velat yleisölle ja julkisyhteisöille olivat 20,1 miljardia euroa (18,3), eli 9,9 prosenttia suuremmat kuin vuotta aiemmin. Talletukset kasvoivat 9,7 prosenttia 18,8 miljardiin euroon (17,1).

Pankkiryhmän oma pääoma oli vuoden lopussa 2,7 miljardia euroa (2,3), eli 16 prosenttia suurempi kuin vuoden 2000 lopussa. Osuuspankkien osuuspääoma oli vuoden lopussa 576 miljoonaa euroa (505), eli 14 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Omavaraisuusaste nousi 8,6 prosentista 9,0 prosenttiin.

Vakavaraisuus

Pankkiryhmän vakavaraisuussuhde oli vuoden lopussa 15,1 prosenttia (13,7), eli 1,4 prosenttiyksikköä suurempi kuin vuoden 2000 lopussa. Tilikauden tulos ehdotetulla voitonjaolla vähennettynä on rinnastettu omiin varoihin. Pankkiryhmän omat varat kasvoivat 15 prosenttia 3,0 miljardiin euroon (2,6) ja riskipainotetut saamiset, sijoitukset ja taseen ulkopuoliset sitoumukset 4,5 prosenttia 19,5 miljardiin euroon (18,7).

Ensisijaisten omien varojen suhde riskipainotettuihin saamisiin, sijoituksiin ja taseen ulkopuolisiin sitoumuksiin nousi 1,4 prosenttiyksikköä 13,0 prosenttiin (11,6).

Vuosi 2001 yrityksittäin

Osuuspankkien liikevoitto 375 miljoonaa euroa

Osuuspankkien yhteenlaskettu liikevoitto oli 375 miljoonaa euroa (370), eli 1,3 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Kaikki Osuuspankkiryhmään kuuluvat osuuspankit tekivät positiivisen liiketuloksen vuonna 2001. Tulosta paransi rahoituskatteen 6,5 prosentin kasvu. Palkkiotuotot supistuivat lähinnä arvopaperinvälityksen tuottojen vähentymisen johdosta 4,5 prosenttia.

Kulut kasvoivat 2,0 prosenttia 654 miljoonaan euroon (641). Osuuspankkien yhteenlasketut nettomääräiset luottotappiot olivat 12 miljoonaa euroa (10).

Osuuspankkien yhteenlaskettu tase kasvoi 7,2 prosenttia 21,7 miljardiin euroon (20,2). Luottokanta kasvoi 14,8:sta 16,0 miljardiin ja talletuskanta 15,5:stä 16,8 miljardiin euroon.

OPK-konsernin liikevoitto 89 miljoonaa euroa

OPK-konsernin liikevoitto oli 89 miljoonaa euroa (233). Liikevoitto ilman osakesijoitusten välitöntä vaikutusta oli 118 miljoonaa euroa (126), mikä oli 6,7 prosenttia edellisvuoden vastaavaa liikevoittoa pienempi. Konsernin henkilömäärä oli vuoden lopussa 2 223 (2 052).

OPK-emon liikevoitto oli 17 miljoonaa euroa (81). Liikevoiton supistuminen johtui Pohjola-sijoituksista. Liikevoitto ilman osakesijoitusten välitöntä vaikutusta oli 4 miljoonaa euroa, kun se vuotta aiemmin oli 3 miljoonaa euroa negatiivinen. OPK:n taseen loppusumma oli vuoden lopussa 349 miljoonaa euroa (382), eli 8,8 prosenttia pienempi kuin vuoden 2000 lopussa. Omavaraisuusaste oli 47 prosenttia (45). OPK:n palveluksessa oli vuoden lopussa 734 henkilöä (653).

Keskeiset tytäryritykset

OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj:n konserniliikevoitto oli 111 miljoonaa euroa (167). Liikevoiton pienentymisestä pääosa, 47 miljoonaa euroa, johtui Pohjola-Yhtymän osakkeisiin tehdyn sijoituksen nettotuottojen pienentymisestä. Perusliiketoiminnan liikevoitto oli 123 miljoonaa euroa (132). Konsernin rahoituskate kasvoi 22 prosenttia. Nettomääräiset palkkiotuotot supistuivat 15 prosenttia. Luotto- ja takaustappioiden vaikutus tulokseen oli edelleen positiivinen.

Konsernin tase oli vuoden lopussa 12,6 miljardia euroa (11,0), eli 15 prosenttia suurempi kuin edellisen vuoden lopussa. Konsernin luotot yleisölle leasingkohteet mukaan lukien kasvoivat 7 prosenttia 5,9 miljardiin euroon (5,6). Vakavaraisuussuhde oli 12,8 prosenttia (11,4). Konsernin palveluksessa oli vuoden lopussa 1 059 henkilöä (1 039).

Henkivakuutusosakeyhtiö Aurumin maksutulo kasvoi 11 prosenttia 426 miljoonaan euroon (385). Asiakkaiden vakuutussäästöjen määrä nousi 1 493 miljoonaan euroon (1 201). Yhtiön vakuutustekninen tulos oli 1,6 miljoonaa euroa (10,2). Tulokseen vaikutti osakkeiden kurssilasku, mikä heikensi yhtiön sijoitustoiminnan tulosta.

OP-Kotipankki Oyj:n liikevoitto oli 4,2 miljoonaa euroa (3,2). Rahoituskate kasvoi edellisvuodesta 18 prosenttia 10,0 miljoonaan euroon (8,4) ja palkkiotuotot 30 prosenttia 11,1 miljoonaan euroon (8,6). Pankin luottokanta kasvoi edellisvuoteen verrattuna 25 prosenttia 185 miljoonaan euroon (148). Pankki myi jäljellä olleen talletuskantansa vuoden aikana osuuspankeille. Pankin vakavaraisuussuhde oli vuoden lopussa 16,0 prosenttia (12,4).

OP-Rahastoyhtiö Oy:n liikevoitto oli 1,2 miljoonaa euroa (1,2), eli 2,5 prosenttia pienempi kuin vuotta aiemmin. Rahastotoiminnan tuotot tilikaudelta olivat yhteensä 25 miljoonaa euroa (31). Yhtiön hallinnoimien sijoitusrahastojen yhteenlasketut pääomat säilyivät edellisvuoden lopun tasolla ja olivat 1,9 miljardia euroa (1,9). Vuoden 2001 aikana aloitti toimintansa viisi uutta OP-sijoitusrahastoa. Vuoden 2001 lopussa OP-Rahastoyhtiö hallinnoi 25:tä rahastoa.

OP-Asuntoluottopankki Oyj myönsi ensimmäiset luottonsa tammikuussa 2001. Toukokuussa pankki teki sopimuksen OKOn kanssa siihen vuoden 2000 lopulla sulautuneen OKO Investointiluottopankki Oyj:n luottokannan osittaisesta ostamisesta. Vuoden lopussa yhtiön luottokanta oli 41 miljoonaa euroa. Syyskuussa pankki laski liikkeeseen ensimmäisen kiinnitysluottopankkilaissa määritellyn vakuudellisen ja vähäriskisen asunto-obligaation.

Osuuspankkiryhmän näkymät 2002

Vuonna 2001 Osuuspankkiryhmä vahvisti markkina-asemiaan lähes kaikilla liiketoiminta-alueillaan. Liikevoitto oli pankkiryhmän historian toiseksi suurin huolimatta osakesijoitusten tuottojen vähentymisestä. Liikevoittoa tuki rahoituskatteen 9,3 prosentin kasvu. Vuonna 2002 markkina-aseman odotetaan vahvistuvan edelleen, ja liikevoiton odotetaan muodostuvan lähes saman tasoiseksi kuin kertomusvuonna. Tulosarvio perustuu oletukseen, että toimintaympäristössä ei tapahdu merkittäviä ennakoimattomia muutoksia.

*Talletukset ylittäneet
satamiljardia*

AAA OSUUSKASSA AAA

Sinunkin *pankkisi*

Osuuskunnan tehtävät ja jäsenet

Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunnan sääntöjen mukaan osuuskunnan tarkoituksena on edistää ja tukea jäsentensä ja koko Osuuspankkiryhmän kehitystä ja yhteistoimintaa, hoitaa jäsenten keskitettyjä palveluja ja huolehtia pankkiryhmän edunvalvonnasta.

OPK:n jäseninä voivat olla osuuspankkilaissa tarkoitetut luottolaitokset, joiden säännöt tai yhtiöjärjestyksen osuuskunta on hyväksynyt. Jäseneksi ottamisesta päättää hallintoneuvosto.

Jäsen on velvollinen osallistumaan osuuskuntaan vähintään sadalla 168,19 euron (1 000 markan) suuruisella osuusmaksulla. Liittyessään jäsen on lisäksi velvollinen osallistumaan osuuskuntaan vakavaraisuuslaskelmansa riskipainotettujen saamisten, sijoitusten sekä taseen ulkopuolisten erien perusteella lasketuilla osuusmaksuilla.

OPK on osuuspankkilain mukaan velvollinen antamaan jäsenilleen ohjeita niiden toiminnasta maksuvalmiuden, vakavaraisuuden ja riskien hallinnan turvaamiseksi sekä valvomaan jäsenten toimintaa.

Osuuskunnan kokous

Varsinainen osuuskunnan kokous pidetään kerran vuodessa hallintoneuvoston määräämänä päivänä ennen toukokuun loppua. Kokouksessa käytettäviä äänimääriä laskettaessa jäsen saa osuusmaksujen perusteella yhtä monta ääntä kuin sillä on maksettuja osuusmaksuja.

Jos jäsenpankin ensisijaiset omat varat edellisen kalenterivuoden kesäkuun lopussa ilman alunperin valtion, Osuuspankkien Vakuusrahaston taikka keskusyhteisön, keskusyhteisön tytärluottolaitoksen tai toisen osuuspankin omistamia oman pääoman eriä ovat yli seitsemän prosenttia jäsenpankin vakavaraisuuslaskennassa käytetystä riskipainotetusta taseesta, jäsenpankki saa lisä-ääniä siten, että jäsenillä on lisä-ääniä yhteensä kaksi kertaa osuusmaksujen perusteella vahvistettujen äänien määrä. Keskusyhteisön tytärluottolaitokset eivät saa lisä-ääniä.

Jäsen ei kuitenkaan saa äänestää enemmällä kuin kahdella prosentilla kokouksessa edustetusta äänimäärästä.

Jäsen, joka omien taloudellisten vaikeuksiensa vuoksi on saanut kuluva tai viiden edellisen kalenterivuoden aikana alunperin Osuuspankkien Vakuusrahastolta tai keskusyhteisöltä tai keskusyhteisön tytärluottolaitokselta avustusta, takautta tai pääomasijoitusta, saa äänestää kokouksessa vain yhdellä äänellä.

Varsinaisessa osuuskunnan kokouksessa käsitellään mm. seuraavat asiat:

- päätetään edellisen tilikauden tuloslaskelman ja taseen sekä konsernituloslaskelman ja konsernitaseen vahvistamisesta
- päätetään toimenpiteistä, joihin vahvistetun taseen ja konsernitaseen mukainen voitto tai tappio antaa aihetta
- päätetään vastuuvapauden myöntämisestä johtokunnan puheenjohtajalle, toimitusjohtajalle, johtokunnan muille jäsenille sekä hallintoneuvoston jäsenille edelliseltä tilikaudelta
- päätetään hallintoneuvoston jäsenten lukumäärästä ja valitaan tarvittavat hallintoneuvoston jäsenet
- valitaan vähintään kolme tilintarkastajaa ja tarpeellinen määrä varatilintarkastajia tarkastamaan osuuskunnan hallinto ja tilit sekä Osuuspankkiryhmän yhdistelty tilinpäätös
- esitellään ja annetaan tiedoksi Osuuspankkiryhmän yhdistelty tilinpäätös ja siitä annettu tilintarkastuskertomus
- vahvistetaan jäseniltä perittävät säännöissä määrätyt maksut.

Osuuskunnan kokouksessa esitykset hallintoneuvoston jäsenten ja tilintarkastajien valinnasta sekä heidän palkkioistaan tekee etukäteisvalmistelun perusteella toimikunta, jonka jäsenet koostuvat jokaisen osuuspankkiliiton (16) nimeämistä henkilöistä.

Hallintoneuvosto

OPK:n hallintoneuvostossa on 36 jäsentä (sääntöjen mukaan vähintään 32 ja enintään 36). Osuuskunnan varsinaisessa kokouksessa valitaan ensiksi enintään 20 jäsentä, joista yksi kunkin osuuspankkiliiton alueelta, kolmen vuoden toimikaudeksi. Näistä jäsenistä eroaa vuosittain kolmannelle lähinnä oleva lukumäärä. Lisäksi valitaan osuuspankkiliittojen alueelta 16 jäsentä siten, että paikkajako määräytyy osuuspankkiliittojen kesken niiden jäsenpankkien vakavaraisuuden perusteella. Näiden jäsenten toimikausi on kolme vuotta ellei toimikausi pääty sitä ennen sen johdosta, että osuuspankkiliittojen välinen paikkajako muuttuu. Hallintoneuvostoon ei voida valita hallintoneuvoston jäsentä, johtokunnan jäsentä tai varajäsentä, toimitusjohtajaa taikka tilintarkastajaa tai varatilintarkastajaa sellaisesta jäsenpankista, joka on omien taloudellisten vaikeuksiensa vuoksi saanut kuluva tai viiden edellisen kalenterivuoden aikana alunperin Osuuspankkien Vakuusrahastolta tai keskusyhteisöltä tai keskusyhteisön tytärluottolaitokselta avustusta, avustusta, takausta tai pääomasijoitusta. Hallintoneuvosto valitsee keskuudestaan itselleen puheenjohtajan ja kaksi varapuheenjohtajaa.

Hallintoneuvoston tehtävänä on valvoa, että osuuskunnan toimintaa hoidetaan asiantuntevasti ja huolellisesti lain ja sääntöjen sekä jäsenten ja Osuuspankkiryhmän edun mukaisesti ja että vahvistettuja ohjeita ja osuuskunnan päätöksiä noudatetaan. Lisäksi hallintoneuvoston tehtävänä on muun muassa

- vahvistaa Osuuspankkiryhmän yhteiset tavoitteet ja toimintalinjat sekä jäsenpankkien ohjauksen yleiset periaatteet, jäsenpankkien tarkastusta koskeva ohjesääntö ja jäsenpankeille annettavan tuen periaatteet
- valita ja vapauttaa johtokunnan puheenjohtaja, toimitusjohtaja ja johtokunnan muut jäsenet ja varajäsenet sekä tarkastustoiminnasta vastaava johtaja
- antaa määräykset johtokunnan puheenjohtajan, toimitusjohtajan ja johtokunnan muiden jäsenten välisestä tehtävänjaosta
- toimituttaa valitsemillaan tarkastajilla vähintään kerran vuodessa osuuskunnan hoidon ja hallinnon tarkastus
- vahvistaa budjetti seuraavalle vuodelle ja esittää osuuskunnan kokouksen vahvistettavaksi keskeiset jäseniltä perittävät maksut
- antaa varsinaiselle osuuskunnan kokoukselle lausunto tilinpäätöksestä ja konsernitilinpäätöksestä sekä varmentaa ne
- päättää osuuskunnan kokouksen koolle kutumisesta.

Hallintoneuvostolle kuuluvan tarkastustehtävän suorittaa hallintoneuvoston valitsema tarkastusvaliokunta. Siihen kuuluu neljä varsinaista ja kaksi varajäsentä, joiksi voidaan valita myös hallintoneuvoston kuulumattomia henkilöitä. Valiokunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan. Sihteerinä toimii OPK:n Sisäisen tarkastuksen johtaja. Valiokunta kokoontuu kaksi kertaa vuodessa tai puheenjohtajan kutsusta useamminkin.

Johtokunta

OPK:n hallituksena on johtokunta, jonka tehtävänä on osuuskunnan toiminnan johtaminen lain ja osuuskunnan sääntöjen mukaan.

Johtokuntaan kuuluvat puheenjohtaja, jota nimitetään pääjohtajaksi, toimitusjohtaja, joka toimii johtokunnan varapuheenjohtajana sekä neljä muuta jäsentä (sääntöjen mukaan vähintään kaksi ja enintään neljä) ja kolme varajäsentä (sääntöjen mukaan enintään neljä).

Johtokunnan jäsenen tai varajäsenen toimikausi kestää valinnasta osuuspankkien eläkejärjestelmän mukaiseen eläkeikään. Toimikausi voi päättyä sitä ennen, jos jäsen tai varajäsen pyytää eroa tehtävästä tai hänet siitä vapautetaan.

Johdon vastuu

Johtokunta vastaa kollektiivisesti niistä asioista, joista se yhteisesti kokouksissaan päättää. Lisäksi johtokunnan jäsenillä ja varajäsenillä on operatiivinen vastuu heille erikseen määritellyistä toimialueista ja organisatorisista kokonaisuuksista.

Omistukset OKOssa

OPK:n johtokunnan jäsenet ja varajäsenet omistivat vuoden 2001 lopussa yhteensä 2 726 OKOn A-sarjan osaketta. Johtokunnan jäsenten ja varajäsenten palkitsemisjärjestelmä perustuu vuonna 1999 liikkeeseen laskettuun optiolainaan. Optiotodistusten perusteella pääjohtajalla on oikeus merkitä OKOn A-sarjan osakkeita 160 000 kappaletta, OPK:n ja OKOn toimitusjohtajilla 120 000 kappaletta, johtokunnan muilla jäsenillä 80 000 ja varajäsenillä 30 000 kappaletta.

HALLINTONEUVOSTON JÄSENET I.I.2002

Osuuspankkiliittojen alueilta valitut jäsenet (toimikausi kolme vuotta) sekä liiton alueen pankkien vakavaraisuuden perusteella valitut jäsenet* (toimikausi enintään kolme vuotta)

Etelä-Pohjanmaa

Mauri Hietala (2000)
elinkeinotoimenjohtaja
Seinäjäki, 2000–2003
*Simo Ilomäki (1997)
toimitusjohtaja
Vimpeli, 2000–(2003)

Etelä-Suomi

Vesa Lehikoinen (1997)
toimitusjohtaja
Janakkala, 1999–2002
*Timo Alaviuhkola (1997)
tutkimusaseman johtaja
Hyvinkää, 2000–(2003)
*Jorma Pitkälä (1997)
maanviljelijä
Hämeenkoski, 2000–(2003)

Kainuu

Keijo Väänänen (1997)
professori
Vaala, 2001–2004
*Erkki Airaksinen (1997)
toimitusjohtaja
Kuhmo, 2000–(2003)

Keski-Pohjanmaa

Ilkka Heinonen (1997)
rehtori
Haapajärvi, 2001–2004

Keski-Suomi

Erkki Laatikainen (1997)
professori
Jyväskylä, 1999–2002

Kymi-Vuoksi

Seppo Penttinen (1997)
professori
Savitaipale, 2000–2003
*hallintoneuvoston
puheenjohtaja*
*Paavo Aho (1997)
eversti evp
Elimäki, 2000–(2003)
*Risto Kiljunen (1997)
toimitusjohtaja
Lappeenranta, 2000–(2003)

Lappi

Heikki Oja (2001)
maanviljelijä
Tervola, 2001–2004
*Erkki Alatalo (1998)
hankintaesimies
Keminmaa, 2000–(2003)

Pirkanmaa

Heikki Teräväinen (1997)
toimitusjohtaja
Toijala, 1999–2002
*Martti Talja (1997)
kehityspäällikkö
Mänttä, 2000–(2003)

Pohjois-Karjala

Jorma Lehikoinen (1997)
toimitusjohtaja
Lieksa, 1999–2002
*Heikki Pirinen (1997)
opetusneuvos
Kitee, 2000–(2003)

Pohjois-Pohjanmaa

Paavo Haapakoski (1997)
koulunjohtaja
Pyhäjoki, 2001–2004
*Lauri Knuutila (2000)
toimitusjohtaja
Oulainen, 2000–(2003)

Pohjois-Savo

Erkki Tuovinen (2000)
toiminnanjohtaja
Sonkajärvi, 2000–2003
*Jaakko Ojanperä (2000)
toimitusjohtaja
Kuopio, 2000–(2003)

Satakunta

Jorma Pere (1997)
toimitusjohtaja
Eura, 1999–2002
*Jukka Ramstedt (1997)

toimitusjohtaja
Pori, 2000–(2003)
*Pertti Raunio (1998)
opetusneuvos
Rauma, 2000–(2003)

Suur-Savo

Leo Pakkanen (1997)
toimitusjohtaja
Kangasniemi, 2000–2003
*Asko Ruuskanen (1997)
opetusneuvos
Savonlinna, 2000–(2003)

Sydämen

Ola Eklund (2000)
toimitusjohtaja
Karjaa, 2001–2004

Varsinais-Suomi

Turkka Saarniniemi (1997)
toimitusjohtaja
Pertteli, 2000–2003
*Pertti Ruotsalainen (1997)
sairaala fyysikko
Mynämäki, 2000–(2003)
*hallintoneuvoston varapuheen-
johtaja, puheenjohtajan
ensimmäinen varamies*
*Pauli Salminen (1997)
toimitusjohtaja
Loimaa, 2000–(2003)

Österbotten

Ulf Nylund (2001)
toimitusjohtaja
Vaasa, 2001–2004

Muut jäsenet

Maria Kaisa Aula (1997)
kansanedustaja
Tervola, 1999–2002

Esa Härmälä (1997)
MTK:n johtokunnan
puheenjohtaja
Helsinki, 1999–2002

Simo Kauppi (2000)
toimitusjohtaja
Rauma 2000–2003
*hallintoneuvoston
varapuheenjohtaja*

Seppo Junttila (2000)
pääsihteeri
Helsinki, 2000–2003

Vuosiluku nimen jäljessä ilmoittaa, mistä lähtien asianomainen on ollut OPK:n hallintoneuvoston jäsen.

ORGANISAATIO I . I . 2002

Pääjohtaja

Johtokunnan puheenjohtaja

Antti Tanskanen

Toimitusjohtaja

Reijo Karhinen

OPK:n talous

Seija Halme**

Yrityssuunnittelu

Pasi Kämäri**

Johdon tuki ja viestintä

Markku Koponen*

Konserniviestintä,
strateginen suunnittelu,
talouden ja finanssi-
toimialan seuranta.

Asiakasliiketoiminto

Erkki Böös

Palvelutoiminto

Heikki Vitie

Ryhmäohjaustoiminto

Pekka Jaakkola

Tarkastus

Markku Niinikoski*

Tuote- ja palvelukehitys

Markkinointi

Asiakkuudet

Tietojärjestelmä- ja tuotanto-
palvelut

Taloushallinto

Keskityt palvelutoiminnot

Jäsenpankkien johtamisen

tuki

Riskienhallinta

Palvelukanavat, tietohallinto

Osuuspankkien toiminnan ja

talouden tarkastus, OPK-

konsernin yhtiöiden sisäinen

tarkastus, pankkiturvallisuus.

Henkivakuutusosakeyhtiö

Aurum

Jukka Ruuskanen

FD Finanssidata Oy

Ilpo Antikainen

Henkilöstön kehittäminen

Tarja Joensuu-Sarkio

Osuuspankkitarkastus

Tapani Santala

Maaseuturahoituspalvelut

Raimo Tammilehto

Virkavapaalla 1.2.2002 lukien

Hallintopalvelut

Antti Saarelainen

Jäsenpankkiohjaus

Jari Himanen

Sisäinen tarkastus

Heikki Yli-Juuti*

Markkinointi ja asiakkuudet

Stina Suominen

Osuuspankkien

Eläkekassa

Osuuspankkien

Eläkesäätiö

Pekka Korhonen

Lakiasiat

Esko Hollman

Osuuspankki Realum

Jouko Aho

OP-Asuntoluottopankki Oyj

Pekka Sarvi-Peräkylä

Taloushallintopalvelut

Harri Luhtala

Osuuspankkien Keskinäinen

Vakuutusyhtiö

Tuomo Metsäaro

OP-Kotipankki Oyj

Kai Patovirta

Yhteyskeskus

Arto Smedberg

Osuuspankkien

Vakuusrahasto

Tuomo Metsäaro

OP-Rahastoyhtiö Oy

Harri Nummela

Talletus- ja rahoituspalvelut

Pekka Sarvi-Peräkylä

Palveluverkoston

kehittäminen

Matti Korkeala

Varallisuudenhoitopalvelut

Harri Nummela

Tietohallinto

Markku Mäkinen

Yritys- ja maksuliikepalvelut

Anne-Mari Tyrkkö

* Raportoi pääjohtajalle

** Raportoi toimitusjohtajalle

JOHTOKUNTA JA TILINTARKASTAJAT 1.1.2002

Antti Tanskanen

Reijo Karhinen

Pekka Jaakkola

Erkki Böös

Mikael Silvennoinen

Heikki Vitie

PUHEENJOHTAJA

Antti Tanskanen (55)
Pääjohtaja
Taloustieteiden tohtori
Johtokunnassa vuodesta 1996
M-real Oyj, hallituksen jäsen
Unico Banking Group,
Steering Committeeen jäsen
Suomen Pankkiyhdistys,
hallituksen puheenjohtaja
EU:n pankkiyhdistysten liitto,
hallituksen jäsen
Keskuskauppakamari,
hallituksen jäsen
YIT-Yhtymä Oyj, hallituksen
puheenjohtaja

Optio-oikeus 160 000
OKOn A-osakkeeseen.

VARAPUHEENJOHTAJA

Reijo Karhinen (46)
Toimitusjohtaja
Kauppatieteiden maisteri
Johtokunnassa vuodesta 1994
Luottokunta Oy,
hallituksen varapuheen-
johtaja
Eurocard Oy,
hallituksen puheenjohtaja
Oy Radiolinja Ab,
hallituksen jäsen
Osuuskunta Suomen
Asunomessut, hallituksen
varapuheenjohtaja

Optio-oikeus 120 000
OKOn A-osakkeeseen.

JÄSENET

Pekka Jaakkola (45)
Varatuomari, eMBA
Johtokunnassa vuodesta 1998

Optio-oikeus 80 000 OKOn
A-osakkeeseen.

Erkki Böös (48)
Varatuomari
Johtokunnassa 1.9.2001
lukien

Mikael Silvennoinen (45)
OKOn toimitusjohtaja
Kauppatieteiden maisteri
Johtokunnassa vuodesta 1997
Unico Banking Group,
Steering Committeeen jäsen

Omistaa 1 200 OKOn
A-osaketta, optio-oikeus
120 000 OKOn
A-osakkeeseen.

Heikki Vitie (49)
Varatuomari, ekonomi
Johtokunnassa vuodesta 1994
Euroopan osuuspankkien
liitto, hallituksen jäsen
Palvelutyönantajat ry,
hallituksen jäsen
Pankkialan Työnantajaliitto,
hallituksen varapuheen-
johtaja

Optio-oikeus 80 000
OKOn A-osakkeeseen.

VARAJÄSENET

Esko Hollman (58)
Oikeustieteen kandidaatti,
ekonomi
Johtokunnassa vuodesta 1987
Suomen Asiakastieto Oy,
hallituksen varapuheen-
johtaja

Optio-oikeus 30 000 OKOn
A-osakkeeseen.

Matti Korkeela (55)
Luonnontieteiden kandidaatti
Johtokunnassa vuodesta 1997
Certall Finland Oy,
hallituksen puheenjohtaja
Automatia Pankkiautomaatit
Oy, hallituksen puheen-
johtaja
Automatia Rahakortit Oy,
hallituksen puheenjohtaja
Toimiraha Oy, hallituksen
puheenjohtaja

Optio-oikeus 30 000 OKOn
A-osakkeeseen.

Raimo Tammilehto (58)
Agronomi
Johtokunnassa vuodesta 1991
Virkavapaalla 1.2.2002 lukien.

Omistaa 1 526 OKOn A-
osaketta, optio-oikeus 30 000
OKOn A-osakkeeseen.

Markku Niinikoski (55)
Tarkastusjohtaja, varatuomari
Osallistuu OPK:n
johtokunnan kokouksiin.

Omistaa 400 OKOn
A-osaketta, optio-oikeus
30 000 OKOn A-
osakkeeseen.

Markku Koponen (44)
Varatuomari, eMBA
Johtokunnan ja hallinto-
neuvoston sihteeri

Optio-oikeus 30 000 OKOn
A-osakkeeseen.

TILINTARKASTAJAT
Varsinaiset tilintarkastajat
KHT-yhteisö
SVH Pricewaterhouse
Coopers Oy, Helsinki

Eero Huusko,
kauppatieteiden maisteri,
KHT, Kajaani

Kauko Lehtonen,
kauppatieteiden maisteri,
KHT, Turku

Varatilintarkastaja
Auno Inkeröinen,
ekonomi, KHT, Mikkeli

**konttori
palvelu**

YHTEYSTIEDOT

Osuuspankkikeskus

OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj

Postiosoite:

PL 308
00101 Helsinki

Puhelinvaihe:

(09) 4041

Telekopio:

(09) 404 3703

Internet-osoitteet:

www.osuuspankki.fi
www.oko.fi

Sähköpostiosoite:

etunimi.sukunimi@osuuspankki.fi
tai @oko.fi

Käyntiosoite:

Teollisuuskatu 1b
00510 Helsinki

FD Finanssidata Oy

PL 308
00101 Helsinki
Puhelin (09) 40 464
Telekopio (09) 404 3050

Henkivakuutusosakeyhtiö

Aurum

PL 308
00101 Helsinki
Puhelin (09) 4041
Telekopio (09) 404 3501

Kokouskeskus Kallvik

Kallvikintie 28
00980 Helsinki
Puhelin (09) 40 466
Telekopio (09) 404 5285

OKOn Pietarin edustusto

36, nab. r. Moika
3rd Floor, Office 333
R-191186 St. Petersburg
Postiosoite:

PL 301
53501 Lappeenranta
Puhelin +7 812 326 1891
Telekopio +7 812 326 1890
Sähköpostiosoite:
etunimi.sukunimi@okobank.spb.ru

OKOn Tallinnan edustusto

21 Pärnu maantee
EE-10141 Tallinn
Puhelin + 372 6 266 491
Telekopio +372 6 266 494
Sähköpostiosoite:
etunimi.sukunimi@okobank.com

OKOn Tukholman konttori

Brunkebergstorg 5, 6tr
PO Box 16 410
S-103 27 Stockholm
Puhelin +46 8 412 8900
Telekopio +46 8 412 8919
Sähköpostiosoite:
etunimi.sukunimi@okobanken.se

Okopankki Oyj

Mikonkatu 11 A
00100 Helsinki
PL 670, 00101 Helsinki
Puhelinvaihe (09) 12 901
Telekopio (09) 1290 9787

OKO Venture Capital Oy

PL 308, 00101 Helsinki
Puhelin (09) 4041
Telekopio (09) 404 4209

OP-Asuntoluottopankki Oyj

PL 308
00101 Helsinki
Puhelin (09) 4041
Telekopio (09) 404 2620

OP-Kotipankki Oyj

PL 1020
00101 Helsinki
Puhelin (09) 4041
Telekopio (09) 404 2716

OP-Rahastoyhtiö Oy

PL 308
00101 Helsinki
Puhelin (09) 4041
Telekopio (09) 404 2708

OP-Rahoitus Oy

PL 899, 00101 Helsinki
Puhelin (09) 693 711
Telekopio (09) 6937 5418

Opstock Oy

PL 362, 00101 Helsinki
Puhelin (09) 40 465
Telekopio (09) 404 4490

OSUUSPANKKIRYHMÄ

TILINPÄÄTÖS 2001

Osuuspankkikeskus

Postiosoite: PL 308, 00101 Helsinki

Käyntiosoite: Teollisuuskatu 1b, 00510 Helsinki

Puhelinvaihte: (09) 4041, telekopio: (09) 404 3703

Internet-osoite: www.osuuspankki.fi, www.oko.fi

Sähköpostiosoite: etunimi.sukunimi@osuuspankki.fi

TALOUDELLINEN INFORMAATIO VUONNA 2002

Osuuspankkiryhmä ja OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj julkaisevat vuonna 2002 kolme osavuositilintä: tammi-maaliskuulta 3.5.2002, tammi-kesäkuulta 8.8.2002 ja tammi-syyskuulta 31.10.2002. Katsaukset julkaistaan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

TILINPÄÄTÖKSEN LAADINTAPERIAATTEET

Osuuspankkiryhmän tilinpäätös ei muodosta kirjanpitolaissa tarkoitettua täydellistä konsernitilinpäätöstä. Tilinpäätöksen laadinnassa noudatetaan soveltuvien osin luottolaitoksen konsernitilinpäätöksen laadintaperiaatteita. Yhdistelyn seurauksena pankkiryhmän omat pääomat muodostuvat viime kädessä osuuspankkien jäsenten osuuspääomasi-joituksista sekä osuuspankkiryhmän ulkopuolisten osakkaiden sijoituksista OKOn osakepääomaan. Tilinpäätös sisältää (yhdistellyn) tuloslaskelman, taseen, niiden liitteenä annettavat tiedot sekä toimintakertomuksen.

SISÄLTÖ

Toimintakertomus 2001	4
Mahdollisuuksien ja vahvuuksien hyödyntämisen vuosi	4
Osuuspankkiryhmän strategia	4
Tulos	5
Tase	8
Vakavaraisuus	9
Osuuspankkiryhmän liiketoiminta	10
Euroon siirtyminen	13
Oikeudenkäynnit ja viranomaistutkinnat	13
Osuuspankkiryhmän näkymät 2002	13
Vuosi 2001 yrityksittäin	13
Riskienhallinta	19
Osuuspankkiryhmän juridinen rakenne	26
Tilinpäätöksen laadintaperiaatteet	29
Osuuspankkiryhmän tuloslaskelma	34
Osuuspankkiryhmän tase	35
Ryhmäaikasarjat	37
Tilinpäätöksen liitetiedot	38
Tilinpäätöslausuma	53
Tilintarkastuskertomus	54

TOIMINTAKERTOMUS 2001

MAHDOLLISUUKSIEN JA VAHVUUKSIEN
HYÖDYNTÄMISEN VUOSI

Vuonna 2001 Osuuspankkiryhmä hyödynsi vahvuksi-
aan ja mahdollisuuksiaan vuosisuunnitelmansa mukai-
sesti. Pankkiryhmän hyvä tuloskunto, vahvistunut
markkina-asema ja syvälinen asiakastuntemus antoivat
perustan vahvistaa liiketoimintaa ja markkinaosuusia
edelleen. Lisääntyneestä epävarmuudesta huolimatta
Suomen taloudellinen tila antoi pankkitoiminnalle koh-
tuulliset toimintaedellytykset. Pankkiryhmä kasvoi
markkinoita nopeammin lähes kaikissa ydinliiketoimin-
noissaan. Vaikka liikevoitto heikkenikin edellisen vuo-
den ennätystasolta, pankkiryhmän kannattavuus säilyi
edelleen hyvänä. Pankkiryhmä investoi edelleen voi-
makkaasti tulevaisuuteen ja toi markkinoille uusia ke-
hittyneitä pankkipalveluita.

Pankkiryhmän markkinaosuus euromääräisistä
luotoista kasvoi 0,4 prosenttiyksikköä 32,4 prosenttiin
ja euromääräistä talletuksista 0,9 prosenttiyksikköä 32,1
prosenttiin. Markkinaosuus henki- ja eläkevakuutuksen
maksutulosta vuonna 2001 oli 13,4 prosenttia, kun se
edellisenä vuonna oli 10,1 prosenttia. Sen sijaan Osuus-
pankkiryhmän hallinnoimien sijoitusrahastojen markki-
naosuus laski 14,2 prosentista 13,3 prosenttiin. Pankki-
ryhmän asiakasmäärä kasvoi 52 000:lla ja omistajajäsen-
ten määrä 109 000:lla.

Vuoden 2001 liikevoitto, 504 miljoonaa euroa, oli
pankkiryhmän historian toiseksi suurin, mutta 160
miljoonaa euroa pienempi kuin edellisen vuoden
ennätystulos. Liikevoiton supistuminen johtui
lähinnä osakesijoituksista saatujen tuottojen pienene-
misestä. Ilman osakesijoitusten välittömiä vaikutuksia
liikevoitto olisi ollut lähes samalla tasolla kuin
vuonna 2000.

Pankkiryhmän kannattavuus säilyi hyvänä. Koko
pääoman tuotto normalisoitui edellisen kolmen vuoden

poikkeuksellisen korkealta tasolta 1,28 prosenttiin. Oman
pääoman tuotto laski 24,9 prosentista 14,6 prosenttiin.
Laskuun vaikutti osaltaan myös edelleen noussut
omavaraisuusaste. Kulujen suhde tuottoihin oli 55
prosenttia. Ilman osakesijoitusten välittömiä vaikutuk-
sia koko pääoman tuotto oli 1,37 prosenttia, oman
pääoman tuotto 15,6 prosenttia ja kulujen suhde
tuottoihin 57 prosenttia.

Juhlavuotenaan Osuuspankkiryhmä keskittyi
asiakkuuksien lujittamiseen ja tavoittelee edelleen
markkinaosuusien selvää kasvua. Osuuspankkiryhmä
siirtyy uudelle vuosisadalleen taloudellisesti ja markki-
na-asemaltaan vahvempaan kuin koskaan.

OSUUSPANKKIRYHMÄN STRATEGIA

Osuuspankkiryhmä tavoittelee selvästi nykyistä suu-
rempia markkinaosuuksia kaikissa ydinliiketoiminnois-
saan. Pankkiryhmän vahva taloudellinen asema antaa
hyvät edellytykset liiketoiminnan uudistamiseen ja
laajentamiseen.

Pankkiryhmän strategiassa korostuvat kannattava
kasvu ja riskien hallinta, panostus uusiin liiketoimin-
ta-alueisiin sekä asiakkaiden tarpeisiin perustuva
toimintatapa ja henkilöstön osaaminen. Osuuspank-
kiryhmällä on maan kattavin palveluverkko. Se
koostuu toimipaikoista, puhelinpalvelusta sekä
sähköisistä palveluista. Yhteinen ulkoinen ilme koko
maassa ja osuuspankkien tiivis yhteistyö tuovat
palveluun suuruuden edut.

Konttoreiden määrän ennakoidaan supistuvan
maltillisesti. Toiminnan uudistaminen ja palvelun
parantaminen nopeimmin kasvavilla liiketoiminta-
alueilla vaativat uuden henkilöstön hankkimista.

Vuoden 2001 jälkipuoliskolla pankkiryhmässä alkoi
strategian tarkistusprosessi. Suunnitelman mukaan uusi
strategia vahvistetaan kesällä 2002.

Osuuspankkiryhmän tulosekehitys vuosineljänneksittäin

Milj. e	2001				2001	2000	Muutos %
	1-3	4-6	7-9	10-12			
Rahoituskate	218	221	218	218	875	801	9
Palkkiotuotot	71	77	66	73	287	303	-5
Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot	-8	-28	-26	16	-46	8	
Muut liiketoiminnan tuotot	45	121	33	41	241	370	-35
Tuotot yhteensä	326	391	291	348	1 356	1 481	-8
Palkkiokulut	8	11	9	14	42	35	20
Hallintokulut	119	121	119	141	501	465	8
Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	18	18	20	20	76	91	-16
Liiketoiminnan muut kulut	30	34	31	37	132	129	2
Kulut yhteensä	175	184	179	212	750	720	4
Voitto ennen luottotappioita	151	207	111	136	606	761	-20
Luotto- ja takaustappiot	-1	1	3	10	12	5	
Pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumiset	0	83	0	5	88	99	-10
Osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten tuloksista	-1	0	-17	16	-2	7	
Liikevoitto	152	122	92	138	504	664	-24

TULOS

RAHOITUSKATE KASVOI 9,3 PROSENTTIA

Vuonna 2001 Osuuspankkiryhmän rahoituskate kasvoi edelleen, mutta kasvu hidastui edellisestä vuodesta.

Kertomusvuonna rahoituskate oli 875 miljoonaa euroa (801)¹ eli 9,3 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Vuodesta 1999 alkanut rahoituskatteen kasvu tasaantui vuoden 2001 aikana. Rahoituskate oli vuosineljänneksestä toiseen lähes yhtä suuri ja pysyi vuoden 2000 lopussa saavutetulla korkealla tasolla.

Rahoituskatteen kasvun taittuminen aiheutui uusien luottojen ja talletusten marginaalien supistumisesta ja alentuneesta korkotasosta. Luottojen ja talletusten välisen korkoeron kaventumisen vaikutusta kompensoi kuitenkin luotto- ja talletuskannan kasvu sekä pankkiryhmän vahva tulo-rahoitus.

Koko vuoden keskitaseeseen suhteutettu rahoituskate oli samantasoinen kuin vuonna 2000. Viimeisellä

neljänneksellä keskitaseeseen suhteutettu rahoituskate oli 0,4 prosenttiyksikköä pienempi kuin vuotta aiemmin.

PALKKIOTUOTOT VÄHENIVÄT 5,3 PROSENTTIA

Pankkiryhmän muut tuotot olivat 481 miljoonaa euroa (681), eli 29 prosenttia pienemmät kuin vuotta aiemmin. Ilman osakesijoitusten välitöntä vaikutusta muiden tuottojen supistuminen olisi ollut selvästi pienempi eli 9,3 prosenttia.

Tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista olivat 95 miljoonaa euroa (204), eli 108 miljoonaa euroa pienemmät kuin vuotta aiemmin. Vähennys johtui Pohjola-Yhtymä Oyj:n vuonna 2000 maksamista poikkeuksellisen suurista osingoista.

Palkkiotuotot olivat 287 miljoonaa euroa (303), eli 16 miljoonaa euroa pienemmät kuin vuotta aiemmin. Ne olivat kuitenkin edelleen 36 miljoonaa euroa suuremmat kuin vuonna 1999.

Tuotot maksuliikkeestä kasvoivat 16 prosenttia 92 miljoonaan euroon (79). Tuotot arvopapereiden välityk-

¹ Suluissa on vertailulukua vuodelta 2000. Tuloslaskelma- ja muiden kertymättyypisten lukujen osalta vertailuna on tammi-joulukuun 2000 luku. Tase- ja muiden poikkileikkaustyyppisten lukujen osalta vertailuna on edellisen tilinpäätösajan kohdan luku (31.12.2000).

sestä ja liikkeeseen laskusta sen sijaan supistuivat 48 prosenttia 20 miljoonaan euroon (39). Palkkiotuotot sijoitusrahastoista supistuvat 17 prosenttia 25 miljoonaan euroon (31). Myös tuotot antolainauksesta olivat pienemmät kuin vuotta aiemmin. Palkkiotuottojen vähennykseksi on kirjattu Platinabonusten saajille vuoden aikana kertyneiden bonusten arvo, 24 miljoonaa euroa (20).

Arvopaperikaupan nettotuotot olivat 53 miljoonaa euroa negatiiviset (1) eli selvästi pienemmät kuin vuotta aiemmin. Osakekaupan nettotuotot olivat 46 miljoonaa euroa negatiiviset (1) ja saamistodistusten kaupan nettotuotot 7 miljoonaa euroa negatiiviset (miinus 1).

Liiketoiminnan muut tuotot supistuivat 12 prosenttia 146 miljoonaan euroon (166). Kiinteistöistä ja kiinteistöyhteisöjen osakkeista kertyi luovutusvoittoja 9 miljoonaa euroa (23).

KULUT KASVOIVAT 4,2 PROSENTTIA

Pankkiryhmän kulut olivat 750 miljoonaa euroa (720), eli 4,2 prosenttia suuremmat kuin vuonna 2000. Ilman henkilöstökulujen vähennykseksi kirjattua noin 13 miljoonan euron erityisvastuun palautusta Osuuspankkien Eläkesäätiöltä kulujen kasvu olisi ollut 6,0 prosenttia.

Palkkakulut kasvoivat 6,6 prosenttia 268 miljoonaan euroon (251). Henkilöstökulut kokonaisuudessaan olivat 315 miljoonaa euroa (301), eli 4,6 prosenttia

suuremmat kuin vuotta aiemmin. Henkilöstökuluihin sisältyy edellä mainittu eläkevastuun palautus sekä vastuunkattamismaksua Osuuspankkien Eläkesäätiölle 4 miljoonaa euroa.

Muut hallintokulut olivat 186 miljoonaa euroa (164), eli 21 miljoonaa euroa suuremmat kuin vuotta aiemmin. Eniten kasvoivat atk- ja markkinointikulut. Suunnitelman mukaiset poistot olivat 58 miljoonaa euroa (55) ja arvonalentumispoistot 18 miljoonaa (36). Arvonalentumispoistot johtuvat pääosin pankkiryhmän kiinteistöstrategiasta, jonka mukaan kiinteistökohtainen tuotto-taso nostetaan 5,5 prosenttiin viimeistään vuoden 2002 loppuun mennessä.

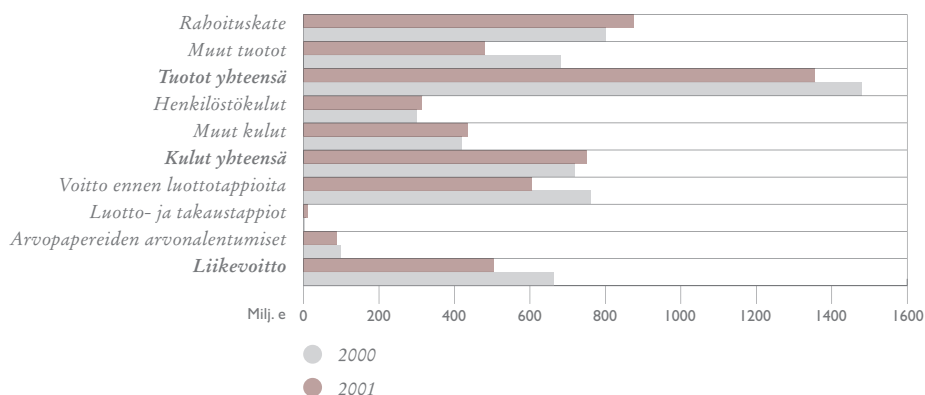
Liiketoiminnan muut kulut kasvoivat 2,1 prosenttia 132 miljoonaan euroon (129). Luovutustappioita kiinteistöistä ja kiinteistöyhteisöjen osakkeista kirjattiin 4 miljoonaa euroa (6) eli runsas neljännes vähemmän kuin vuotta aiemmin.

LUOTTOTAPPIOITA EDELLEEN VÄHÄN

Nettomääräiset luottotappiot kasvoivat 12 miljoonaan euroon (5), mutta olivat edelleen matalalla tasolla. Nettomääräiset luottotappiot olivat 0,04 prosenttia vuoden lopun luottokannan ja luotonantoon rinnastettavien sitoumusten yhteismäärästä.

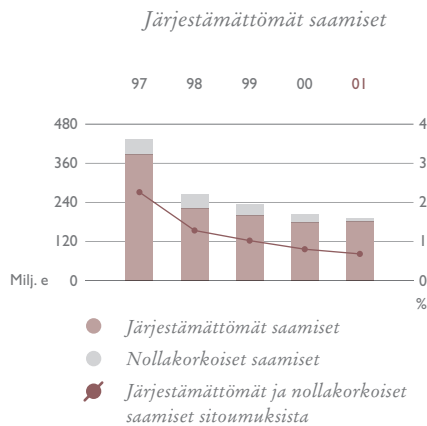
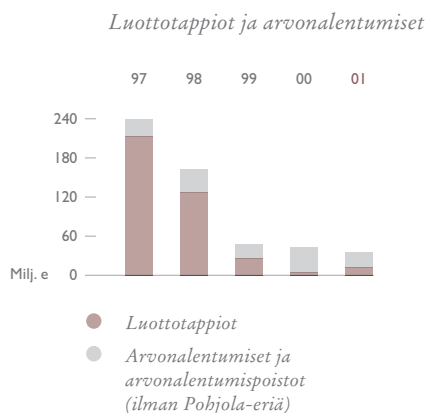
Järjestämättömiä saamisia oli joulukuun lopussa 181 miljoonaa euroa (179). Nollakorkoisten saamisten

Tuloslaskelman pääerät

määrä supistui 57 prosenttia 11 miljoonaan euroon (25). Järjestämättömien ja nollakorkoisten saamisten suhde luottokantaan ja muihin luotonantoon rinnastettaviin sitoumuksiin oli joulukuun lopussa 0,7 prosenttia. Vuoden 2000 lopussa suhdeluku oli 0,8 prosenttia.

Pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumisia kirjattiin 88 miljoonaa euroa (99). Osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yhtiöiden tuloksista oli 2 miljoonaa euroa negatiivinen (7).

LIIKEVOITTO 504 MILJOONAA

Pankkiryhmän liikevoitto oli 504 miljoonaa euroa (664), eli 160 miljoonaa euroa pienempi kuin vuonna 2000. Liikevoiton supistuminen johtui pääosin osakesijoitusten vaikutuksista, jotka rasittivat erityisesti kolmannen vuosineljänneksen liikevoittoa. Viimeisen neljänneksen liikevoitto oli 138 miljoonaa euroa eli 49 prosenttia

suurempi kuin edellisen vuosineljänneksen ja 4,2 prosenttia suurempi kuin viime vuoden vastaavan ajanjakson liikevoitto.

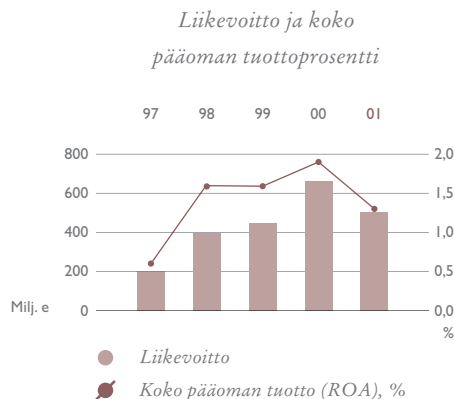
Pankkiryhmän kannattavuus oli edelleen vahva, vaikka laskikin edellisten vuosien poikkeuksellisen korkealta tasolta. Koko pääoman tuotto (ROA) oli 1,28 prosenttia (1,90) ja oman pääoman tuotto (ROE) 14,6 prosenttia (24,9). Kulujen suhde tuottoihin oli 55 prosenttia (49).

LIIKEVOITTO ILMAN OSAKESIJOITUSTEN VÄLITÖNTÄ VAIKUTUSTA

Vuosien 2000 ja 2001 liikevoittojen vertailukelpoisuutta vaikeuttaa osakesijoitusten nettotuottojen suuri vaihtelu. Vuoden 2000 tulokseen sisältyi merkittävä positiivinen ja vuoden 2001 tulokseen merkittävä negatiivinen vaikutus osakesijoituksista.

Pankkiryhmän tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista olivat 95 miljoonaa euroa (204). Osakekaupan nettotuotot olivat kertomusvuonna 46 miljoonaa euroa negatiiviset, kun ne vuotta aiemmin olivat miljoona euroa positiiviset. Pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumiset sen sijaan supistui 99 miljoonasta 88 miljoonaan euroon.

Osuuspankkiryhmän omistusosuus Pohjola-Yhtymä Oyj:n osakkeista laski kertomusvuoden aikana 9,4 prosentista 7,5 prosenttiin yhtiön osakepääoman korotuksen johdosta. Sen jälkeen kun Osuuspankkiryhmän ja Pohjola-Yhtymän yhteistoiminnan syventämisen edellytykset poistuivat kesällä 2001, Pohjola-Yhtymän osakkeita ei ole enää pidetty strategisena vaan tavallise-

na markkinaehtoisena sijoituksena. Osakkeista kirjattiin kertomusvuoden aikana yhteensä 122 miljoonan euron arvonalentumiset, josta 83 miljoonaa euroa kirjattiin ennen omaisuuslajiluokan muutosta tuloslaskelman kohtaan ”Pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumiset”.

Osakesijoitusten vaikutus liikevoittoon

Milj. e	2001	2000	Muutos
Liikevoitto	504	664	-160
Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista	95	204	-108
Osakekaupan nettotuotot	-46	1	-47
Arvonalentumiset	87	97	-10
Liikevoitto ilman osakesijoitusten välitöntä vaikutusta	542	557	-15

Ilman osakesijoitusten välitöntä yhteisvaikutusta pankkiryhmän liikevoitto oli 542 miljoonaa euroa eli 15 miljoonaa euroa pienempi kuin vuotta aiemmin. Ilman osakesijoitusten vaikutusta koko pääoman tuotto (ROA) oli 1,37 prosenttia (1,62), oman pääoman tuotto (ROE) 15,6 prosenttia (21,1) ja kulujen suhde tuottoihin 57 prosenttia (56).

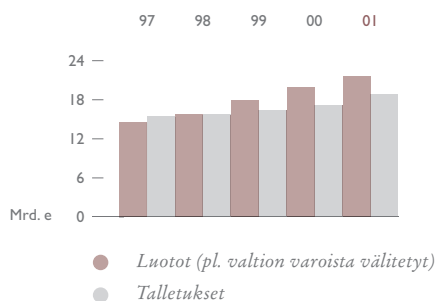
TASE

Kertomusvuoden aikana Osuuspankkiryhmän tase kasvoi 11 prosenttia ja oli vuoden lopussa 30,0 miljardia euroa (27,1). Yksittäisistä tase-eristä kasvoivat eniten taseen vastaavissa saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä ja keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset sekä taseen vastattavissa yleisön talletukset.

SAAMISET YLEISÖLTÄ JA JULKISYHTEISÖILTÄ LÄHES 22 MILJARDIA EUROAA

Vuoden 2001 lopussa saamiset Suomen Pankilta olivat 0,2 miljardia euroa (0,2). Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavien saamistodistusten määrä kasvoi 1,5 miljardista 3,4 miljardiin euroon. Saamiset muilta luottolaitoksilta olivat 0,4 miljardia euroa (0,8). Yhteensä edellä mai-

Luotot ja talletukset

nitut likvideimmät varat kasvoivat 1,4 miljardia euroa.

Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä olivat 21,9 miljardia euroa (20,3), eli 8,3 prosenttia suuremmat kuin vuoden 2000 lopussa. Luottokannan kasvu jatkui edelleen nopeampana kuin pankeissa keskimäärin. Kasvu kuitenkin hidastui vuodesta 2000. Saamisten yleisöltä ja julkisyhteisöiltä osuus pankkiryhmän taseesta oli 73 prosenttia, vuotta aiemmin se oli 75 prosenttia.

Muiden kuin keskuspankkirahoitukseen oikeuttavien saamistodistusten määrä kasvoi 19 prosenttia 1,8 miljardiin euroon (1,5). Osakkeiden ja osuuksien määrä oli vuoden lopussa 237 miljoonaa euroa (356), eli 120 miljoonaa pienempi kuin vuotta aiemmin. Supistuminen aiheutui lähes kokonaisuudessaan osakkeista tehdyistä arvonalentumisista.

Aineettomien hyödykkeiden määrä kasvoi neljänneksen 68 miljoonaan euroon (55). Kasvu aiheutui pääosin tietotekniikkainvestoinneista. Aineellisten hyödykkeiden määrä supistui 6,6 prosenttia 1,2 miljardiin euroon (1,3). Kiinteistöt ja kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet vähenivät 7,1 prosenttia 1,2 miljardiin euroon (1,2).

VELAT YLEISÖLLE JA JULKISYHTEISÖILLE YLI 20 MILJARDIA EUROAA

Velat luottolaitoksille kasvoivat 52 prosenttia ja olivat vuoden lopussa 1,8 miljardia euroa (1,2). Eniten kasvoivat velat keskuspankeille.

Velat yleisölle ja julkisyhteisöille olivat 20,1 miljardia euroa (18,3), eli 9,9 prosenttia suuremmat kuin vuotta aiemmin. Talletukset kasvoivat 9,7 prosenttia 18,8

miljardiin euroon (17,1). Talletusten osuus taseesta oli vuoden lopussa 63 prosenttia eli yhtä suuri kuin vuotta aiemmin.

Yleiseen liikkeeseen laskettujen velkakirjojen määrä oli 3,7 miljardia euroa (3,6), eli 2,7 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla, kasvoivat 3,9 prosenttia 0,7 miljardiin euroon (0,7).

OMA PÄÄOMA 2,7 MILJARDIA EUROA

Pankkiryhmän oma pääoma oli vuoden lopussa 2,7 miljardia euroa (2,3), eli 16 prosenttia suurempi kuin vuoden 2000 lopussa. Omia pääomia kasvattivat tilikauden 365 miljoonan euron voitto sekä omistajajäsenten osuuspääomasijoitukset, jotka kasvoivat vuoden 2001 aikana 14 prosenttia 576 miljoonaan euroon (505). Lisäosuuspääoman osuus tästä oli 488 miljoonaa euroa (422).

Pankkiryhmän omavaraisuusaste nousi 8,6 prosentista 9,0 prosenttiin.

Ennakkotietojen mukaan osuuspankit maksavat vuodelta 2001 osuuspääomalle korkoa yhteensä 19 miljoonaa euroa. Vuotta aiemmin korkoa maksettiin 17 miljoonaa euroa. OKOn A-sarjan osakkeelle on ehdotettu maksettavaksi osinkoa 1,10 euroa ja K-sarjan osakkeelle 1,05. OKOn osakkeille maksettavien osinkojen kokonaismäärä olisi näin ollen 51 miljoonaa euroa (59).

TASEEN ULKOPUOLISET ERÄT

Takausten, takuuvastuiden ja muiden taseen ulkopuolisten sitoumusten määrä oli vuoden lopussa 4,2 miljardia euroa (3,6), eli 16 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Eniten kasvoivat käyttämättömät luottolimiitit ja muut luottojärjestelyt. Niiden määrä oli vuoden lopussa 2,9 miljardia euroa (2,4), eli 30 prosenttia suurempi kuin vuoden 2000 lopussa. Takausten määrä säilyi lähes ennallaan, ja takuuvastuut supistuivat 11 prosenttia.

Johdannaisopimusten kohde-etuuksien arvo laski edelleen. Vuoden lopussa se oli 7,4 miljardia euroa, vuotta aiemmin 8,6 miljardia euroa. Korkoterminisopimukset supistuivat 0,1 miljardiin euroon (1,0). Koronvaihtosopimukset, 6,9 miljardia euroa, pysyivät viime vuoden tasolla.

Johdannaisopimusten luottovasta-arvo oli vuoden lopussa 67 miljoonaa euroa (88).

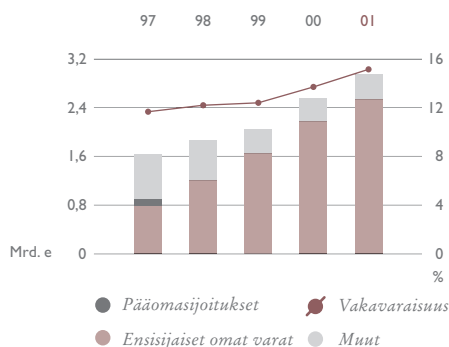
VAKAVARAISUUS

Osuuspankkiryhmän vakavaraisuussuhde oli vuoden lopussa 15,1 prosenttia (13,7), eli 1,4 prosenttiyksikköä suurempi kuin vuoden 2000 lopussa. Pankkiryhmän tilikauden tulos vähennettynä ehdotetulla voitonjaolla on rinnastettu omiin varoihin. Pankkiryhmän omat varat kasvoivat 15 prosenttia 3,0 miljardiin euroon (2,6) ja riskipainotetut saamiset, sijoitukset ja taseen ulkopuoliset sitoumukset 4,5 prosenttia 19,5 miljardiin euroon (18,7).

Tilikauden voiton ja osuuspankkien osuuspääoman kasvun ansiosta ensisijaiset omat varat kasvoivat 17 prosenttia 2,5 miljardiin euroon (2,2). Ensisijaisiin omiin varoihin sisältyi osuuspankkien osuuspääomia 576 miljoonaa euroa (505), josta irtisanottujen osuusmaksujen osuus oli 71 miljoonaa euroa (77). Ensisijaisien omien varojen suhde riskipainotettuihin saamisiin, sijoituksiin ja taseen ulkopuolisiin sitoumuksiin nousi 1,4 prosenttiyksikköä 13,0 prosenttiin (11,6). Vahva vakavaraisuus muodostaa puskurin mahdollisia odottamattomia tappioita vastaan ja mahdollistaa kasvun pankkiryhmän ydinliiketoiminnoissa.

Pankkiryhmän toissijaiset omat varat olivat vuoden lopussa 0,5 miljardia euroa (0,5), eli 9,1 prosenttia suuremmat kuin vuotta aiemmin.

Omat varat ja vakavaraisuus

OSUUSPANKKIRYHMÄN LIIKETOIMINTA

LÄHES MILJOONA OMISTAJAJÄSENTÄ

Vuoden 2001 lopussa osuuspankeilla oli yhteensä 984 000 omistajajäsentä, eli 109 000 enemmän kuin edellisen vuoden lopussa. Pankkiryhmän tavoite on, että omistajajäsenten määrä ylittää miljoonan keväällä 2002, jolloin pankkiryhmä täyttää 100 vuotta. Okopankki Oyj:llä oli vuoden lopussa pääkaupunkiseudulla noin 100 000 etuasiakasta.

Joulukuussa Platinabonusten saajille kertyneiden bonusten arvo oli 24 miljoonaa euroa. Vuotta aiemmin bonusten arvo oli runsaat 20 miljoonaa euroa.

Pankkiryhmän asiakasmäärä kasvoi edelleen. Vuoden lopussa asiakkaita oli 2,97 miljoonaa, eli 52 000 enemmän kuin vuoden 2000 lopussa.

LUOTTOKANTA KASVOI 8,3 PROSENTTIA

Vuoden 2001 aikana nostettiin uusia luottoja 8,6 miljardia euroa (7,8), eli 9,7 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin. Viimeisellä vuosineljänneksellä luottoja nostettiin 2,3 miljardia euroa eli 8,5 prosenttia enemmän kuin edellisellä neljänneksellä ja 13 prosenttia enemmän kuin edellisen vuoden vastaavana ajanjaksona. Luottojen, erityisesti kotitalouksien asuntoluottojen, kysyntää lisäsi korkotason lasku.

Vuoden aikana uusia kotitalouksien asuntoluottoja nostettiin 3,0 miljardia euroa (2,7), eli 13 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin ja yritysluottoja 3,1 miljardia (2,7), eli 15 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin. Uusien asuntoluottojen keskimarginaali oli vuonna 2001 noin 0,2 prosenttiyksikköä pienempi kuin vuonna 2000.

Pankkiryhmän luottokanta oli joulukuun lopussa 21,9 miljardia euroa (20,3), eli 8,3 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Luottokannan kasvu hidastui edellisestä vuodesta, jolloin kasvu oli 10,7 prosenttia. Ryhmän markkinaosuus euromääräisistä luotoista oli 32,4 prosenttia (31,9).

Kotitalouksien asuntoluottokanta kasvoi 14 prosenttia 9,3 miljardiin euroon (8,2). Ryhmän markkinaosuus asuntoluotoista oli vuoden lopussa 34,3 prosenttia (33,6). OP-Asuntoluottopankki Oyj aloitti asuntoluoto-

totuksen kertomusvuoden aikana. Joulukuun lopussa pankin luottokanta oli 41 miljoonaa euroa (0).

TALLETUKSET KASVOIVAT 9,7 PROSENTTIA

Pankkiryhmän asiakasvarat eli talletusten, sijoitusrahastojen pääoman ja vakuutussäästöjen yhteismäärä oli 22,2 miljardia euroa (20,2), eli 9,7 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Talletuskanta ja vakuutussäästöt kasvoivat vuoden aikana voimakkaasti. Sen sijaan sijoitusrahastojen kasvua hidasti osakemarkkinoiden epävakaus.

Pankkiryhmän talletukset kasvoivat vuoden 2001 aikana edelleen nopeammin kuin pankkien talletukset keskimäärin. Vuoden lopussa talletukset olivat 18,8 miljardia euroa (17,1), eli 9,7 prosenttia suuremmat kuin edellisen vuoden lopussa. Sijoitustalletukset kasvoivat 18 prosenttia 7,0 miljardiin euroon (6,0) ja käyttely- ja maksuliiketalletukset 5,3 prosenttia 11,8 miljardiin euroon (11,2). Pankkiryhmän markkinaosuus euromääräisistä talletuksista kasvoi 31,2 prosentista 32,1 prosenttiin. Uusien sijoitustalletusten marginaali supistui, osin korkotason laskusta johdosta, vuoden aikana selvästi.

Vuoden lopussa sijoitusrahastojen pääoma oli 1,9 miljardia euroa (1,9). Osakemarkkinoiden epävakaus vaikutti voimakkaasti sijoitusrahastojen toimintaan. Kolmen ensimmäisen vuosineljänneksen aikana pankkiryhmän hallinnoimien sijoitusrahastojen pääoma supistui 17 prosenttia. Viimeisen vuosineljänneksen aikana pääoma kääntyi selvään kasvuun ja kokonaisuudessaan sijoitusrahastojen pääoma oli vuoden lopussa hieman suurempi kuin edellisen vuoden lopussa. Rahastojen nettomyynti oli 172 miljoonaa euroa (632). Neljännellä neljänneksellä nettomyynti oli 133 miljoonaa euroa. Pankkiryhmän markkinaosuus sijoitusrahastojen yhteenlasketusta pääomasta oli vuoden lopussa 13,3 prosenttia. Vuoden 2000 lopussa se oli 14,2 prosenttia.

Henki- ja eläkevakuutussäästöt kasvoivat lähes neljänneksen. Vuoden lopussa Henkivakuutusosakeyhtiö Aurumin vastuuvélka oli 1,5 miljardia euroa (1,2). Vakuutusmaksutuloa kertyi tammi-joulukuussa 426 miljoonaa euroa (385), eli 11 prosenttia enemmän kuin

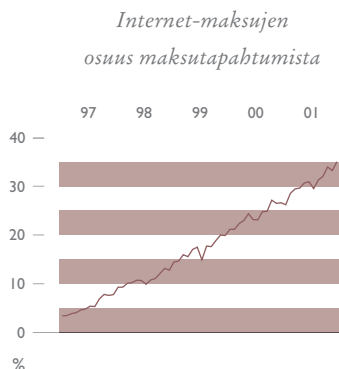
vuotta aiemmin. Viimeisellä neljänneksellä maksutuloa kertyi 141 miljoonaa euroa. Maksutulon kasvu kohdistui perinteisiin korkotuottoisiin vakuutuksiin, minkä vuoksi sijoitussidonnaisten vakuutusten osuus maksutulosta laski 38 prosentista 16 prosenttiin. Eläkevakuutusten osuus kokonaismaksutulosta oli 8,4 prosenttia (8,1). Aurumin markkinaosuus henki- ja eläkevakuutuksen maksutulosta vuonna 2001 oli 13,4 prosenttia. Vuonna 2000 se oli 10,1 prosenttia.

ITSEPALVELUIDEN SUOSIO KASVOI EDELLEEN

Osuuspankkiryhmän asiakkaila oli vuoden lopussa 1,9 miljoonaa pankki- ja luottokorttia. Korttien määrä kasvoi 6 prosenttia. Pelkästään automaattikäyttöön tarkoitettujen korttien määrä supistui edelleen; jo 76 prosenttia korteista soveltuu maksamiseen. Vuotta aiemmin vastaava luku oli 70 prosenttia. Myös korttien käyttö maksamiseen on lisääntynyt. Kertomusvuonna maksutapahtumien määrä oli 14 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Korttien määrää ja niiden käyttöä lisäsi euroon siirtyminen.

Kotimaisten maksujen yhteismäärä kasvoi vuonna 2001 noin 11 prosenttia runsaaseen 233 miljoonaan tapahtumaan. Osuuspankkiryhmä jätti syyskuun lopussa tarjouksen valtion maksuliikkeen hoitamisesta.

Verkkopalvelusopimusten määrä kasvoi viidenneksen 685 000:een. Vuoden lopussa yli 88 prosenttia asiakkaiden peruspalvelutapahtumista tehtiin sähköisenä itsepalveluna. Internet-palveluiden käyttö lisääntyi 40 prosenttia, ja Internet nousi eniten käytetyksi laskunmaksukanavaksi.

INTERNET-PALVELUA JA KONTTOREITA UUDISTETTIIN

Maaliskuussa Osuuspankkiryhmä avasi uudistetun Internet-palvelunsa. Uusi palvelu on monipuolisempi, selkeämpi ja käyttäjäläheisempi kuin entinen. Uudessa palvelussa on otettu huomioon sähköisen tunnistautumisen vaatimukset.

Osuuspankkiryhmä toteutti ensimmäisenä Suomessa vuoden 2001 lopulla pankkipalvelut digitaaliseen televisioon kansallisen MHP-standardin mukaisesti. Palvelut tarjotaan asiakkaille, kun interaktiiviset palvelut digi-tv:ssä mahdollistuvat.

Osuuspankkiryhmällä oli vuoden lopussa 693 konttoria (709), eli 16 vähemmän kuin vuotta aiemmin. Perinteisiä konttoreita kevyempiä, yleensä kauppakeskusten yhteydessä toimivia palvelupisteitä pankkiryhmällä oli vuoden lopussa 34 eli yhtä monta kuin vuotta aiemmin. Maksupäätteitä oli 669 (669) ja Internet-asiakaspäätteitä 490 (415). Osuuspankkiryhmä tarjoaa pankkipalvelut alueellisesti kattavammin kuin yksikään muu pankkiryhmä Suomessa.

Osuuspankkiryhmä ajanmukaistaa lähivuosina konttoriverkkonsa vastaamaan muuttunutta asiakaskäyttäytymistä. Uudistuksen tarkoituksena on vahvistaa asiantuntijapalveluiden roolia, joustavoittaa rutiinipalveluiden tarjontaa sekä yleensä lisätä pankkikonttorin viihtyisyyttä. Ensimmäiset uuden mallin mukaiset konttorit avattiin vuoden lopulla Savonlinnassa ja Virroilla.

PANKKIRYHMÄN PALVELUKSESSA 8 802 HENKILÖÄ

Kertomusvuoden aikana pankkiryhmän palveluksessa oleva henkilöstö (ilman kausiapulaisia) kasvoi 3,1 prosenttia 8 802:een (8 535). Osuuspankkikeskuksen henkilömäärä kasvoi 167:llä ja osuuspankkien 100:lla. Keskimäärin henkilömäärä oli vuoden aikana 8 930 (8 697).

MYNTIYHTEISTYÖHÖN FENNIA- JA LÄHIVAKUUTUS-RYHMIEN KANSSA

Joulukuussa Osuuspankkiryhmä sopi Fennia-ryhmän ja Lähivakuutus-ryhmän kanssa myyntiyhteistyöstä. Osuuspankkiryhmä ryhtyy myymään Fennian ja Lähivakuutuksen vahinkovakuutuksia sekä Eläke-Fennian

TEL- ja YEL-vakuutuksia. Lähivakuutus-ryhmä ryhtyy puolestaan myymään Aurumin henki-, sijoitus- ja vapaaehtoisia eläkevakuutuksia sekä Fennia-ryhmän tuotteita. Yhteistyökumppanien tuotteet täydentävät merkittävästi Osuuspankkiryhmän omaa tuotekokonaisuutta, ja pankkiryhmän asiakkaat voivat hoitaa kaikki rahotus- ja vakuutusasiansa yhden kanavan kautta.

Osuuspankkiryhmä, Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen ja Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomi sopivat yksimielisesti päättävänsä vuoden 1999 lopussa tehdyn sopimuksen yhteistyöstä ja Pohjola-Yhtymän omistuksesta. Heinäkuussa 2001 Osuuspankkiryhmä irtisanoi vakuutusten markkinointia koskevat sopimukset Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjolan, Vakuutusosakeyhtiö Eurooppalaisen ja Ilmarisen kanssa.

Marraskuussa Osuuspankkiryhmä ja Sonera Plaza Oy lopettivat omistuksellisen yhteistyön. OP-Kotipankki Oyj myi 20 prosentin osuutensa Sonera Plaza Finanssi-palvelut Oy:n sekä 7 prosentin osuutensa Sonera Plaza Rahastopalvelut Oy:n osakkeista Sonera Plazalle. Osuuspankkiryhmän rahastot säilyvät edelleen Sonera Plazan rahastotorilla.

Osuuspankkiryhmän ja K-ryhmän välinen yhteistyö laajeni suunniteltuun mittaan, kun vuoden aikana uusia K-ryhmän ketjuja liittyi Plussa-kanta-asiakasohjelmaan. Plussa-tilien määrä on kuitenkin kasvanut ennakoitua hitaammin.

KIINTEISTÖT

Kiinteistöstrategian mukaisesti pankkiryhmän kiinteistöomaisuutta on vähennetty ja sen tuottotasoa nostettu suunnitelmallisesti usean vuoden ajan. Vuoden 2002 loppuun asetettu tavoite vähentää kiinteistöihin sitoutunutta pääomaa 1,5 miljardiin euroon saavutettiin käytännössä jo vuoden 2000 lopussa. Sen saavuttamisen jälkeen kiinteistöomaisuuteen sitoutunutta pääomaa on vähennetty edelleen, ja sen määrä oli vuoden 2001 lopussa 1,3 miljardia euroa (1,5), eli 7,9 prosenttia pienempi kuin vuotta aiemmin.

Muussa kuin omassa käytössä olevaan kiinteistöomaisuuteen sitoutunut pääoma oli vuoden lopussa 0,9 miljardia euroa (1,1), eli 0,1 miljardia pienempi kuin vuotta aiemmin. Vuoden lopussa asuntojen ja asuinkiin-

teistöjen osuus tästä oli 13 prosenttia, liikeketoollisten tilojen 79 prosenttia ja muiden kiinteistöjen 8 prosenttia. Vuokrattavissa olevien kohteiden vuokrausaste oli 89 prosenttia (89) eli yhtä suuri kuin vuotta aiemmin. Näiden kohteiden nettotuotto oli vuoden lopussa 6,1 prosenttia (5,6) eli 0,5 prosenttiyksikköä korkeampi kuin vuotta aiemmin. Suunnitelman mukaan kiinteistöomaisuuden tuottotasoa parannetaan edelleen siten, että vuoden 2002 lopussa vuokrattavissa olevien tilojen kiinteistökohtainen tuotto on vähintään 5,5 prosenttia.

SISÄISIÄ PALVELUITA TEHOSTETTIIN

Osuuspankkikeskuksen osuuspankkien käyttöön tarjotut sisäiset palvelut kasvoivat edelleen. Tilipalvelun asiakasmäärä kasvoi 40:llä 113 asiakasosuuspankkiin, palkkahallintopalvelun 25:llä 103 asiakasosuuspankkiin ja perintäpalveluiden 26:lla 63 asiakasosuuspankkiin.

Kertomusvuoden aikana yhdistettiin pankkiryhmän henkilöasiakkaita palveleva puhelinpalvelu sekä Osuuspankkikeskuksen ja osuuspankkien toimintaa tukevia puhelinpalveluita uudeksi Yhteyskeskukseksi. Pankkiryhmän sisäisten tukitoimintojen keskittäminen Yhteyskeskukseen jatkuu tulevien vuosien aikana. Toimintojen yhdistämisellä parannetaan sekä asiakaspalvelun laatua ja saatavuutta että palvelutoiminnan tehokkuutta.

Vuoden 2002 Osuuskunnan kokousta valmistelevalle toimikunta on ehdottanut OPK:n uudeksi tilintarkastusyhteisöksi KPMG Wideri Oy:tä.

LUOTTOLUOKITUKSET

Osuuspankkiryhmällä ei ole kansainvälisten luottoluokituskilaitosten luokitusta. Ryhmän taloudellisella asemalla on kuitenkin huomattava vaikutus pankkiryhmän keskuspankin OKOn luottoluokituksiin.

Vuoden 2001 aikana Standard & Poor's nosti OKOn lyhytaikaisen varainhankinnan luokituksen A-2:sta A-1:een. Muutoin OKOn luokitukset pysyivät muuttumattomina.

Luokituslaitos	Lyhytaikainen varainhankinta	Pitkäaikainen varainhankinta
Standard & Poor's	A-1	-
Moody's	P-1	Aa3
Fitch Group	F1	A+

EUROON SIIRTYMINEN

Osuuspankkiryhmässä kertomusvuoden eurovalmistelut olivat jatkoa aikaisemmalle EMU-projektille. Eurovalmistelut jakaantuivat kolmeen päälinjaan: tietojärjestelmien muutoksiin ja niiden käyttöönottoon, pankkien ja yritysten rahahuoltoon sekä henkilöstön ja ennen kaikkea asiakkaiden informointiin ja neuvontaan.

Tietojärjestelmien muutostyöt keskitettiin omaksi kokonaisuudekseen Osuuspankkikeskukseen. Kaikki asiakaspalveluihin liittyvät konversiot saatiin suoritetuksi suunnitelmien mukaan, ja tietojärjestelmien käyttöönotto sujui lähes ongelmitta. Henkilöstölle järjestettiin runsaasti koulutus- ja informaatiotilaisuuksia. Osuuspankkiryhmän jäsenpankeissa toimi 390 euroneuvojaa, jotka jakoivat eurotietoa sekä henkilöstölle että asiakkaille. Jäsenpankit järjestivät kertomusvuoden aikana satoja eurokoulutustilaisuuksia asiakkaille. Eurojen toimittaminen pankeille ja edelleen yrityksille sekä markkojen pois kerääminen sujui Osuuspankkiryhmässä hyvin.

Euroon siirtymisen kulut Osuuspankkiryhmässä vuosina 1999–2001 olivat noin 20 miljoonaa euroa.

OIKEUDENKÄYNNIT JA VIRANOMAISTUTKINNAT

Pankkiryhmään kuuluvat yritykset ovat osallisena yritysten normaaliin liiketoimintaan liittyvissä riita-asioissa. Näillä ei ole olennaista vaikutusta pankkiryhmän toimintaan tai taloudelliseen asemaan.

Euroopan komissio on lopettanut tutkimukset, jotka koskivat Osuuspankkiryhmän osuutta väitettyyn pankkien väliseen yhteistyöhön euroalueen kansallisia seteleitä koskevan valuutanvaihdon hinnoittelussa.

Osuuspankkiryhmä poisti euroalueen kansallisten seteleiden vaihdosta perityn 15 markan kiinteän toimitusmaksun kaikilta asiakkailta ja alensi kyseisten seteleiden vaihtopalkkion 1,0 prosenttiin kesäkuun 2001 alusta lähtien. Vaihtopalkkion perimisestä tiliasiakkailta luovuttiin 1.10.2001 lähtien.

OSUUSPANKKIRYHMÄN NÄKYMÄT 2002

Vuonna 2001 Osuuspankkiryhmä vahvisti markkina-asemiaan lähes kaikilla liiketoiminta-alueillaan. Liikevoitto oli pankkiryhmän historian toiseksi suurin huolimatta osakesijoitusten tuottojen vähentymisestä. Liikevoittoa tuki rahoituskatteen 9,3 prosentin kasvu. Vuonna 2002 markkina-aseman odotetaan vahvistuvan edelleen, ja liikevoiton odotetaan muodostuvan lähes samantasoiseksi kuin kertomusvuonna.

Toimintakertomuksessa esitetyt pankkiryhmän ja pankkiryhmään kuuluvien yritysten tulotarvit perustuvat oletukseen, että toimintaympäristössä ei tapahdu merkittäviä ennakoimattomia muutoksia.

VUOSI 2001 YRITYKSITTÄIN

MUUTOKSET RYHMÄRAKENTEESSA

Osuuspankkiryhmään kuuluvien osuuspankkien lukumäärä pysyi kertomusvuoden aikana 244:nä. Ylä-Kiina Osuuspankki sulautui Keski-Suomen Osuuspankkiin tammikuussa, ja Lehtimäen Osuuspankki liittyi OPK:n jäseneksi toukokuussa. Lehtimäen Osuuspankin tuotot ja kulut on yhdistelty pankkiryhmän tuloslaskelmaan koko tilikaudelta.

OSUUSPANKIT

Osuuspankkien yhteenlaskettu liikevoitto oli 375 miljoonaa euroa (370), eli 1,3 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Kaikki Osuuspankkiryhmään kuuluvat osuuspankit tekivät positiivisen liiketuloksen vuonna 2001.

Osuuspankkien yhteenlaskettu rahoituskate kasvoi lähinnä liiketoiminnan volyymin kasvun johdosta 6,5 prosenttia 717 miljoonaan euroon (673). Palkkiotuotot supistuivat 4,5 prosenttia 210 miljoonaan euroon (220). Arvopaperivälityksen tuotot pienenivät 48 prosenttia. Arvopaperikaupan nettotuotot olivat 4 miljoonaa euroa negatiiviset, kun ne vuonna 2000 olivat 8 miljoonaa euroa positiiviset.

Kulut kasvoivat 2,0 prosenttia 654 miljoonaan euroon (641). Henkilöstökulut kasvoivat 1,6 prosenttia 211 miljoonaan euroon (208). Henkilöstökulujen

vähennykseksi on kirjattu yhteensä 11 miljoonaa euroa Osuuspankkien Eläkesäätiön erityisvastuun palautusta. Muut hallintokulut kasvoivat 16 prosenttia 181 miljoonaan euroon (156). Arvonalentumispoistot olivat 19 miljoonaa euroa (34) eli 15 miljoonaa euroa pienemmät kuin vuotta aiemmin.

Osuuspankkien yhteenlasketut nettomääräiset luottotappiot olivat 12 miljoonaa euroa, kun ne vuotta aiemmin olivat 10 miljoonaa euroa.

Osuuspankkien yhteenlaskettu tase kasvoi 7,2 prosenttia 21,7 miljardiin euroon (20,2). Luottokanta kasvoi 14,8:sta 16,0 miljardiin ja talletuskanta 15,5:stä 16,8 miljardiin euroon.

OPK-KONSERNI

Muutokset konsernirakenteessa

Pankkiryhmän omistususuus Virtuaalinen Suomi Oy:ssä nousi 47,5 prosentista 95 prosenttiin. Yhtiön tilinpäätös yhdistellään pankkiryhmän tilinpäätökseen edelleen pääomaosuusmenetelmällä.

Pankkiryhmän omistususuudet Sonera Plaza Finanssipalvelut Oy:ssä ja Sonera Plaza Rahastopalvelut Oy:ssä myytiin Sonera Plazalle marraskuussa. Pankkiryhmän omistususuutta vastaava osuus yhtiöiden tammi-marraskuun tuloksesta on yhdistelty pankkiryhmän tilinpäätökseen.

OPK-konsernin tulos ja tase

Konsernin liikevoitto oli 89 miljoonaa euroa (233). Liikevoitto ilman osakesijoitusten välitöntä vaikutusta oli 118 miljoonaa euroa (126), mikä oli 6,7 prosenttia edellisvuoden vastaavaa liikevoittoa pienempi.

Konsernin rahoituskate kasvoi 24 prosenttia 156 miljoonaan euroon (126). Palkkiotuotot supistuivat 14 prosenttia 108 miljoonaan euroon (126). Arvopaperikaupan nettotuotot olivat 42 miljoonaa euroa negatiiviset (5 positiiviset). Kulut kasvoivat 8 prosenttia 298 miljoonaan euroon (276). Henkilöstökulut kasvoivat 12 prosenttia ja muut hallintokulut 17 prosenttia.

Palautukset aiemmin kirjatuista luotto- ja takaustappioista ylittivät uudet luotto- ja takaustappiot runsaat 2 miljoonaa euroa (9). Järjestämättömien ja nollakorkoisten saamisten määrä kasvoi 38 prosenttia 22 miljoonaan euroon (16).

Konsernin tase kasvoi 16 prosenttia 12,9 miljardiin euroon (11,1). Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä olivat 5,9 miljardia euroa (5,4), eli 8,7 prosenttia suuremmat kuin vuotta aiemmin. Velat yleisölle ja julkisyhteisöille kasvoivat 23 prosenttia 2,7 miljardiin euroon (2,2). Konsernin vakavaraisuussuhde oli vuoden lopussa 12,3 prosenttia, eli 0,7 prosenttiyksikköä suurempi kuin vuoden 2000 lopussa.

Konsernin vuoden 2001 tulosta rasittivat osakesijoituksista tehdyt arvonalentumiset. Vuoden 2002 liikevoiton odotetaan olevan suurempi kuin kertomusvuonna.

OPK-konsernin tilinpäätökseen yhdistellään emoyhteisön OPK-emon (Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunnan) tilinpäätöksen lisäksi OKO-konsernin, OP-Kotipankki Oyj:n, OP-Rahastoyhtiö Oy:n, FD Finanssidata Oy:n ja OP-Asuntoluottopankki Oyj:n tilinpäätökset. Lisäksi konsernitalinpäätökseen yhdistellään pääomaosuusmenetelmällä Henkivakuutusosakeyhtiö Aurumin ja Virtuaalinen Suomi Oy:n tilinpäätökset.

OPK-emo

OPK-emon liikevoitto oli 17 miljoonaa euroa (81). Liikevoiton supistuminen johtui Pohjola-sijoituksista. Liikevoitto ilman osakesijoitusten välittömiä vaikutuksia oli 4 miljoonaa euroa, kun se vuotta aiemmin oli 3 miljoonaa euroa negatiivinen.

OPK:n tuotot olivat 221 miljoonaa euroa (272), eli 19 prosenttia pienemmät kuin vuotta aiemmin. Tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista olivat 93 miljoonaa euroa (149), ja arvopaperikaupan nettotuotot olivat 25 miljoonaa euroa negatiiviset (0). Palkkiotuotot supistuivat 15,3 prosenttia 12 miljoonaan euroon (11). Liiketoiminnan muut tuotot kasvoivat 23 prosenttia 148 miljoonaan euroon (120). Eniten kasvoivat atk-palvelutuotot jäsenpankeilta. Toiminta- ja tarkastusmaksutuotot olivat 12 miljoonaa euroa (12), eli 1,1 prosenttia suuremmat kuin vuonna 2000.

OPK:n kulut olivat 150 miljoonaa euroa (126), eli 24 miljoonaa suuremmat kuin vuotta aiemmin. Henkilöstökulut kasvoivat 20 prosenttia ja muut hallintokulut 12 prosenttia. Muista hallintokuluista kasvoivat eniten atk-

kulut. Suunnitelman mukaiset poistot olivat yhteensä 13 miljoonaa euroa (10) ja liiketoiminnan muut kulut 17 miljoonaa euroa (12). Pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumiseksi kirjattiin 55 miljoonan euron (65) arvonalentuminen Pohjola-Yhtymän osakkeista.

Vuoden 2000 kirjanpidossa tehtyjä Pohjola-Yhtymän osakkeiden arvonalentumisia ei hyväksytty vuoden 2000 verotuksessa vähennyskelpoisiksi menoiksi. Tästä syystä vuoden 2001 tilinpäätökseen kirjattiin aikaisempiin tilikausiin kohdistuvia veroja yhteensä 19 miljoonaa euroa. OPK:n tilikauden tappioksi muodostui 4 miljoonaa euroa.

OPK:n taseen loppusumma vuoden lopussa oli 349 miljoonaa euroa (382), eli 8,8 prosenttia pienempi kuin vuoden 2000 lopussa. OPK:n oma pääoma vuoden lopussa oli yhteensä 159 miljoonaa euroa (169) ja omavaraisuusaste 47 prosenttia (45).

OPK:n henkilömäärä kasvoi 12 prosenttia 734:ään (653). Tilikaudella toimintansa aloittaneen Opset Oy:n palvelukseen siirtyi 19 henkilöä. Opset on puhelinvälitys- ja postituspalveluita tarjoava yritys, jonka omistavat OPK ja ISS Suomi Oy. Yhtiötä ei yhdistellä OPK:n konsernitilinpäätökseen.

OPK:n liikevoiton arvioidaan kuluvana vuonna olevan suurempi kuin vuonna 2001.

OKO-konserni

OKO-konsernin liikevoitto oli 111 miljoonaa euroa (167), eli 57 miljoonaa euroa pienempi kuin vuonna 2000. Liikevoiton pienentymisestä pääosa, 47 miljoonaa euroa, johtui Pohjola-Yhtymän osakkeisiin tehdyn sijoituksen nettotuottojen pienentymisestä. Konsernin liikevoitto ilman Pohjola-sijoitusten vaikutusta oli 123 miljoonaa euroa (132). Osakemarkkinoiden epävarmuus heikensi perusliiketoimintaan kuuluvia osakevälityksen palkkiotuottoja ja arvopaperikaupan nettotuottoja. Toisaalta rahoitus- ja sijoitustoimintojen rahoituskate parani tuntuvasti.

Konsernin rahoituskate oli 152 miljoonaa euroa (124), eli 22 prosenttia suurempi kuin edellisenä vuonna. Muutos selittyy rahoitus- ja sijoitustoimintaa harjoittavien liiketoiminta-alueiden rahoituskatteiden kasvulla.

Konsernin luottokanta kasvoi 6,7 prosenttia vuoden 2000 lopusta.

Tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista olivat yhteensä 35 miljoonaa euroa (72), josta 29 miljoonaa euroa (65) oli Pohjola-Yhtymän osakkeista saatuja osinkoja yhtiöveron hyvityksineen. Pohjola-Yhtymän osakkeista saatuihin osinkoihin liittyen osakkeista kirjattiin 29 miljoonan euron arvonalennus tuloslaskelman erään ”Pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumiset”.

Nettomääräisiä palkkiotuottoja kertyi 56 miljoonaa euroa (66). Nettopalkkiotuotot arvopapereiden välityksestä ja liikkeeseenlaskusta olivat merkittävästi pienemmät kuin vuotta aiemmin. Sen sijaan nettopalkkiotuotot antolainauksesta, maksuliikkeestä ja takauksista kasvoivat edellisestä vuodesta.

Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot olivat 11 miljoonaa euroa negatiiviset (11 positiiviset), eli 23 miljoonaa euroa pienemmät kuin edellisenä vuonna. Osakekaupan nettotuottoihin sisältyi 13 miljoonan euron hinnanlasku Pohjola-Yhtymän osakkeista.

Konsernin kulut ilman palkkiokuluja olivat 124 miljoonaa euroa (118), eli 5 prosenttia suuremmat kuin edellisenä vuonna. Luotto- ja takaustappioiden nettomääräinen tulosvaikutus oli 4 miljoonaa euroa positiivinen (10).

Konsernitase oli 12,6 miljardia euroa (11,0). Tasetta kasvatti erityisesti saamistodistusten määrän kasvu, joka lähes kaksinkertaistui 4,3 miljardiin euroon (2,3). Luotot yleisölle leasingkohteet mukaan lukien kasvoivat 6,7 prosenttia 5,9 miljardiin euroon (5,5). Järjestämättömien ja nollakorkoisten saamisten määrä oli 19 miljoonaa euroa (14), eli 0,3 prosenttia (0,2) konsernin sitoumuksista. Yleisön talletukset olivat 2,0 miljardia euroa (1,6), eli 20 prosenttia suuremmat kuin vuotta aiemmin. Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille olivat 4,9 miljardia euroa (3,8). Näistä veloista 64 prosenttia (48) oli osuuspankkien OKOon tekemiä talletuksia. Konsernin vakavaraisuussuhde oli 12,8 prosenttia (11,4).

OKO-konsernin liikevoiton arvioidaan olevan vuonna 2002 jonkin verran suurempi kuin vuonna 2001.

Henkivakuutusosakeyhtiö Aurum

Huolimatta siitä, että sijoitusmarkkinoiden epävarmuus supisti henkivakuutusalan kokonaismaksutuloa, Henkivakuutusosakeyhtiö Aurumin maksutulo kasvoi 11 prosenttia 426 miljoonaan euroon (385). Asiakkaiden vakuutussäästöt nousivat 1 493 miljoonaan euroon (1 201). Aurumin markkinaosuus henki- ja eläkevakuutuksen maksutulosta oli 13,4 prosenttia. Vuonna 2000 se oli 10,1 prosenttia.

Aurumin vakuutustekninen tulos oli 1,6 miljoonaa euroa (10,2). Tulokseen vaikutti osakkeiden kurssilasku, mikä heikensi yhtiön sijoitustoiminnan tulosta. Yhtiö maksoi säästö- ja kapitalisaatiosopimuksille 2,0 prosentin ja eläkevakuutuksille 2,75 prosentin asiakashyvityksen. Asiakashyvitysten maksamiseen käytettiin aiempina vuosina kartutettua lisäetuvastuuta. Tilikauden tuloksesta kartutettiin uutta lisäetuvastuuta 1,7 miljoonaa euroa.

Aurumin toimintapääomaa vahvistettiin pitkän aikavälin pääomitusohjelman puitteissa 25 miljoonan euron pääomalainalla, jonka merkitsivät Osuuspankkien Eläkekassa ja Osuuspankkien Eläkesäätiö. Vuoden lopussa yhtiön toimintapääoma oli 144 miljoonaa euroa (114). Lakisääteinen minimimäärä oli 51 miljoonaa euroa (39). Vakuutusyhtiölain mukaan laskettu vakavaraisuusaste oli 11,3 prosenttia (11,6). Vuoden lopussa yhtiön henkilömäärä oli 35 (29).

Yhtiön tavoitteena on kasvattaa edelleen markkinaosuuksia yhtiön valikoimaan jo kuuluvilla tuotteilla ja kehittää niiden rinnalle uusia, asiakkaita laajemmin palvelevia tuotteita. Yhtiön vakuutusteknisen tuloksen arvioidaan kuluvana vuonna paranevan.

OP-Kotipankki Oyj

OP-Kotipankki Oyj jatkoi vuoden aikana toimintansa keskittämistä vakuudettomien kulutusluottojen myyntiin ja hallinnointiin Osuuspankkiryhmässä. Pankki myi jäljellä olleen talletuskantansa vuoden aikana osuuspankeille.

Kotipankki myi omistamansa Sonera Plaza Finanssi-palvelut Oy:n ja Sonera Plaza Rahastopalvelut Oy:n osakkeet Sonera Plaza Oy:lle, joka myöskin lunasti Kotipankin kyseisille yhtiöille myöntämät pääomalai-

nat. Järjestelyn tulosvaikutus, miinus 1,9 miljoonaa euroa, on kirjattu pankin tilinpäätöksessä satunnaisiin eriin.

Kotipankin liikevoitto oli 4,2 miljoonaa euroa (3,2). Rahoituskate kasvoi edellisvuodesta 18 prosenttia 10,0 miljoonaan euroon (8,4). Luottolimiittien käyttöasteen ja Internet-pankkipalvelujen lisääntyneen käytön myötä palkkiotuotot kasvoivat 30 prosenttia 11,1 miljoonaan euroon (8,6). Palkkiokulut kasvoivat 7,8 miljoonasta 8,3 miljoonaan euroon. Osuuspankeille maksetut palkkiot olivat 7,6 miljoonaa euroa (7,3). Nettomääräisiä luottotappioita kirjattiin 1,5 miljoonaa euroa (1,3). Edellä mainitun omistusjärjestelyn aiheuttama kulu on kirjattu pankin tilinpäätöksessä satunnaisiin kuluihin.

Kotipankin tase kasvoi vuoden 2001 aikana 21 prosenttia 188 miljoonaan euroon (155). Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä kasvoivat edellisvuoteen verrattuna 25 prosenttia 185 miljoonaan euroon (148). Järjestämättömät ja nollakorkoiset saamiset olivat vuoden lopussa 3,0 miljoonaa euroa (2,2), eli 37 prosenttia suuremmat kuin vuotta aiemmin.

Kotipankin omistus pohjaa laajennettiin ja osakepääomaa korotettiin tilikaudella osuuspankeille ja OPK:lle suunnatulla annilla. Osakeannin jälkeen osuuspankkien omistusosuus yhtiön osakkeista on 60,7 prosenttia ja ääniosuudesta 32,0 prosenttia. OPK-konsernin yritykset omistavat muut osakkeet. Pankin vakavaraisuussuhde oli vuoden lopussa 16,0 prosenttia (12,4). Pankin palveluksessa oli vuoden lopussa 43 henkilöä (36).

Kotipankki jatkaa aktiivista kulutusluotto- ja korttituotteiden kehittämistä. Tavoitteena on laajentaa kauppiasyhteistyötä valtakunnallisten kauppaketjujen kanssa ja kasvattaa markkinaosuutta vakuudettomissa korttiluotoissa. Kotipankin liikevoiton ennakoidaan olevan vuonna 2002 samaa tasoa kuin vuonna 2001.

OP-Rahastoyhtiö Oy

Rahastopääomien kasvu jatkui Suomessa edelleen vuonna 2001, mutta osakekurssien laskun takia edellisvuosia maltillisempana. OP-Rahastoyhtiö Oy:n hallinnoimien sijoitusrahastojen yhteenlasketut pääomat säilyivät suunnilleen edellisvuoden lopun tasolla. Vuoden 2001 lopussa pääomia oli yhteensä 1,9 miljardia euroa (1,9),

mikä oli 13,3 prosenttia kaikkien Suomeen rekisteröityjen rahastojen pääomista. Vuotta aiemmin markkinaosuus oli 14,2 prosenttia vastaavista pääomista.

Vuoden 2001 aikana aloitti toimintansa viisi uutta OP-sijoitusrahastoa. Opstock Private -erikoissijoitusrahasto sijoittaa varansa koti- ja ulkomaisille osakemarkkinoille sekä korkoinstrumentteihin ja on suunnattu aktiivista ja kokonaisvaltaista varallisuudenhoitoa etsiville sijoittajille. Opstock RM Optimus -erikoissijoitusrahasto poikkeaa sijoituspolitiikkansa osalta tavanomaisista rahastoista siten, että rahaston absoluuttinen tuotto on suhteellista tuottoa tärkeämpi kaikissa markkinatilanteissa. OP-Aasia, OP-Amerikka ja OP-Britannia -erikoissijoitusrahastot sijoittavat varansa kohdealueidensa osakemarkkinoille. Vuoden 2001 lopussa OP-Rahastoyhtiö hallinnoi 25:tä rahastoa.

Rahastoyhtiön liikevoitto oli 1,2 miljoonaa euroa (1,2), eli 2,5 prosenttia pienempi kuin vuotta aiemmin. Rahastotoiminnan tuotot tilikaudelta olivat yhteensä 25 miljoonaa euroa (31). Osuuspankkiryhmän jäsenpankeille ja muille myyntipaikoille maksetut palkkiot olivat yhteensä 16 miljoonaa euroa (21), eli 27 prosenttia pienemmät kuin edellisellä tilikaudella. Yhtiön henkilömäärä oli vuoden lopussa 27 (20).

Osakemarkkinoihin liittyvästä epävarmuudesta huolimatta rahastopääomien kasvun arvioidaan jatkuvan vuoden 2002 aikana. OP-Rahastoyhtiö tavoittelee markkinoita nopeampaa kasvua. Yhtiön tuloksen odotetaan olevan parempi kuin vuonna 2001.

OP-Asuntoluottopankki Oyj

Vuonna 2000 toimiluvan saanut OP-Asuntoluottopankki myönsi ensimmäiset luotot tammikuussa 2001. Toukokuussa pankki teki sopimuksen OKOn kanssa siihen vuoden 2000 lopulla sulautuneen OKO Investointiluottopankki Oyj:n luottokannan osittaisesta ostamisesta. Ostettu luottokanta oli 49 miljoonaa euroa, josta Asuntoluottopankin taseeseen oli vuoden loppuun mennessä siirtynyt noin 55 prosenttia. Vuoden lopussa pankin luottokanta oli 41 miljoonaa euroa.

Syyskuussa pankki laski liikkeeseen ensimmäisen kiinnitysluottopankkilaissa määritellyn vakuudellisen ja vähäriskisen asunto-obligaation. Lainan määrä on 20

miljoonaa euroa, ja sen vakuutena ovat pankin myöntämät asuntoluotot vakuuksineen.

Pankin osakepääomaa korotettiin keväällä 2001 OPK:lle ja osuuspankeille suunnatuilla osakeanneilla. Osakeantien jälkeen OPK:n osuus osakkeista on 44,4 prosenttia ja äänistä 88,2 prosenttia. Osuuspankkien ja Okopankki Oyj:n osuus osakkeista on 55,6 prosenttia ja äänistä 11,8 prosenttia. Pankin vakavaraisuus oli vuoden lopussa 51 prosenttia. Tilikauden liikevoitto oli 0,3 miljoonaa euroa (0,1). Pankin palveluksessa oli vuoden lopussa 4 henkilöä (2).

Asuntorahoituksen ja asuntokaupan kehityksen arvioidaan jatkuvan suotuisana myös vuonna 2002. Asuntoluottopankin toimintaedellytysten odotetaan paranevan, ja pankin liikutuksen ennakoitaan kasvavan vuoden 2002 aikana.

FD Finanssidata Oy

FD Finanssidatan palvelut muodostuvat pankkitoiminnan tuotanto- ja sovelluspalveluista sekä niihin liittyvistä integraatiopalveluista. Sovelluskehityksen painopiste vuoden aikana oli perusjärjestelmien uudistamisessa ja käteiseuroon siirtymisessä. Sisäisen kehittämisen painopisteenä oli muutoshallinnan, toimintavarmuuden ja verkkojen tietoturvan kehittäminen.

Yhtiön liikevoitto oli 1,1 miljoonaa euroa (1,2). Yhtiön liikevaihto kasvoi 15 prosenttia 59 miljoonaan euroon (51). Taseen loppusumma oli vuoden lopussa 15 miljoonaa euroa (15). Yhtiön henkilömäärä kasvoi kertomusvuoden aikana 273:sta 306:een.

Virtuaalinen Suomi Oy

Virtuaalinen Suomi Oy toi keväällä markkinoille mainio.net-nimisen verkkopalvelun kuluttajille. Joulukuussa 2001 palvelun kävijämäärä oli yli 70 000.

Vuoden aikana toteutetuissa omistusjärjestelyissä OPK:n omistusosuus nousi 47,5 prosentista 95,0 prosenttiin. Toiminnan tehostamiseksi yhtiön liiketoiminta integroidaan kiinteäksi osaksi Osuuspankkiryhmän verkkopalveluihin ja sopeutetaan vastaamaan uudistettua liiketoimintasuunnitelmaa.

Yhtiön liiketappio oli 4,7 miljoonaa euroa (2,3), eli 2,4 miljoonaa euroa suurempi kuin vuonna 2000. Yhtiö laski

liikkeeseen OPK:n merkittäväksi 3,4 miljoonan euron pääomallinaehtoisien vaihtovelkakirjalainan. Vuoden lopussa yhtiön palveluksessa oli 15 henkilöä (18).

Osuuspankki Realum

Osuuspankki Realumin liikevoitto oli 1,3 miljoonaa euroa (0,6). Tulokseen vaikuttivat positiivisesti palautukset luotto- ja takaustappioista sekä rahoituskulujen supistuminen. Poistoihin sisältyy arvonalentumispoistoja kiinteistöomaisuudesta 3,1 miljoonaa euroa (4,2). OVR myönsi pankille akordeja pääomasijoituksista 55 miljoonaa euroa (63).

Pankin tase oli vuoden lopussa 71 miljoonaa euroa (123). Luottokanta supistui 45 prosenttia 23 miljoonaan euroon (42) ja kiinteistöomistukset 43 prosenttia 37 miljoonaan euroon (65). Pankin vakavaraisuussuhde oli vuoden lopussa 105,9 prosenttia (58,9). Pankin palveluksessa oli vuoden lopussa 4 henkilöä (4).

Osuuspankki Realumin hallintoneuvosto päätti kesäkuussa nopeuttaa alun perin vuoteen 2004 asti ulottunutta pankin alasajosuunnitelmaa kahdella vuodella. Samassa yhteydessä päätettiin aloittaa valmistelut pankin sulauttamiseksi OPK:hon vuoden 2002 aikana.

Osuuspankki Realumin tilinpäätös on Rahoitustarkastuksen luvalla yhdistelty suoraan Osuuspankkiryhmän tilinpäätöksen. Pankin luvut sisältyvät tämän toimintakertomuksen sivulla 13 esitettyihin osuuspankkien yhteenlaskettuihin lukuihin.

MUUT OSUUSPANKKIRYHMÄN TILINPÄÄTÖKSEEN YHDISTELTÄVÄT YRITYKSET

Osuuspankkien Keskinäinen Vakuutusyhtiö

Osuuspankkien Keskinäinen Vakuutusyhtiö (OVY) on osa pankkiryhmän sisäistä riskienhallintajärjestelmää. Vuonna 2001 OVY kiinnitti yhdessä muiden OPK:n riskienhallintaa hoitavien tahojen kanssa erityistä huomiota saamiisiin, joihin sisältyy normaalia suurempi riski heikentyneen velanhoitokyvyn tai vakuustilanteen vuoksi.

OVYn vakuutusmaksutulo oli 22 miljoonaa euroa (23), eli 5 prosenttia pienempi kuin vuotta aiemmin. Luottovakuutustoiminnan osuus maksutulosta oli 95

prosenttia (96). Maksetut vakuutuskorvaukset vähenivät edelleen ja olivat 12 miljoonaa euroa (16).

OVYn tase oli 234 miljoonaa euroa (229), eli 2 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Vakuutustekninen velka kasvoi 19 miljoonaa (16) ja oli vuoden lopussa 174 miljoonaa euroa (155). Korvausvastuun osuus vastuuvastausta oli 39 miljoonaa euroa (48) ja tasotusmäärän 135 miljoonaa euroa (107). Tasotusmäärä vahvistui vuoden 2001 aikana 28 miljoonaa euroa (26). Yhtiön vakavaraisuus on vahva.

Osuuspankkien Vakuusrahasto

Vuonna 1998 voimaantulleen luottolaitoslain muutoksen jälkeen Osuuspankkien Vakuusrahaston (OVR) jäsenpankit ovat voineet erota vakuusrahaston jäsenyydestä suoritettuaan osuutensa rahaston vastuista. Vastuuosuuksien maksuaikataulut on sovittu pankkien ja OVR:n kesken siten, että maksut suoritetaan vuoden 2004 loppuun mennessä.

OVR:n toiminta päättyy vuoden 2004 lopussa, ja se toteuttaa ainoastaan ne tukitarpeet, joihin se on vuoden 1998 loppuun mennessä sitoutunut. OPK on sitoutunut vastamaan OVR:n alasajon yli- tai alijäämästä.

Vuoden 2001 lopussa OVR:llä oli 38 jäsentä, vuotta aiemmin niitä oli 58. Jäsenpankit kattoivat vastuuosuusosiaan vuoden 2001 aikana 55 miljoonaa euroa (64). Vastuuosuuksia jäi vuosina 2002-2004 maksettavaksi yhteensä 66 miljoonaa euroa.

OVR maksoi antamiensa takausten perusteella jäsenpankkien puolesta 7 miljoonaa euroa (6) pääomasijoitusten korkoja ja antoi Osuuspankki Realumille akordeja pankin liikkeeseen laskemista pääomasijoituksista yhteensä 55 miljoonaa euroa (63). Jäsenpankit maksoivat takaisin pääomasijoituksia OVR:lle 18 miljoonaa euroa (11). Vuoden lopussa OVR:llä oli jäsenpankkien pääomasijoituksia yhteensä 79 miljoonaa euroa (151).

MUUT OSUUSPANKKIRYHMÄN YRITYKSET

Osuuspankkien Eläkekassa

Osuuspankkien Eläkekassa huolehtii Osuuspankkiryhmän lakisääteisestä eläketurvasta.

Vuoden 2001 lopussa eläkekassan toimintapiiriin

kuului osakkaina 355 työnantajaa ja jäsenenä 9 229 toimihenkilöä. Kuluneen vuoden aikana osakkaiden määrä väheni yhdellä ja jäsenten määrä kasvoi 490:llä.

Eläkekassa peri vakuutusmaksuja 48 miljoonaa euroa (46), eli 5 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin. Vakuutusmaksutaso alitti ns. yleisen TEL-maksutason 3,1 prosenttiyksiköllä (3,5). Eläkekassan eläkevastuu kasvoi 72 miljoonaa euroa ja oli vuoden lopussa 575 miljoonaa euroa (503).

Eläkekassan sijoitustoiminnan tuotto ylitti selvästi laskuperustekorona tuottovaatimuksen huolimatta osakekurssien laskusta aiheutuneista 18 miljoonan euron tulosvaikutteisista arvonalentumista. Eläkekassan vakavaraisuutta nostettiin sijoitustoiminnan tuotoilla siirtämällä osittamattomaan lisävakuutusvastuuseen 37 miljoonaa euroa (20). Siirron jälkeen eläkekassan tilikauden tulokseksi muodostui runsaat 4 miljoonaa euroa (runsaat 7).

Eläkekassan lukuja ei yhdistellä Osuuspankkiryhmän tilinpäätökseen.

Osuuspankkien Eläkesäätiö

Osuuspankkien Eläkesäätiö vastaa toimintapiiriinsä kuuluvan henkilöstön lisäeläketurvasta.

Eläkesäätiön toimintapiiriin kuului vuoden lopussa 328 työnantajaa ja 5 903 toimihenkilöä. Edellisen vuoden lopussa vastaavat luvut olivat 330 ja 6 134.

Vuonna 2001 eläkesäätiö peri vuosimaksuna 2 prosenttia säätiön toimintapiiriin kuuluvien toimihenkilöiden arvioidusta palkkasummasta eli runsaat 4 miljoonaa euroa. Edellisen kerran eläkesäätiö peri vuosimaksua vuonna 1995.

Eläkesäätiön eläkevastuu kasvoi edellisestä vuodesta 15 miljoonaa euroa ja oli vuoden lopussa 476 miljoonaa euroa (461). Eläkevastuuta vähensi indeksikorotusvastuun purkaminen 4,8 miljoonalla eurolla. Eläkesäätiö palautti työnantajille ns. erityisvastuuta yhteensä 13 miljoonaa euroa. Siirtojen jälkeen tilikauden tulos muodostui nollassa. Vuonna 2000 tulos oli 15 miljoonaa euroa. Eläkesäätiön eläkevastuu on katettu.

Eläkesäätiön lukuja ei yhdistellä Osuuspankkiryhmän tilinpäätökseen.

RISKIENHALLINTA

Osuuspankkiryhmän riskienhallinta perustuu liiketoimintapäätöksiä tekevien henkilöiden sekä riskienhallinnan asiantuntijoiden ammattitaitoon ja varovaisuuteen sekä systemaattiseen riskien mittaamiseen, arviointiin ja rajoittamiseen. Riskienhallinnan tärkein tavoite on estää sellaiset hallitsemattomat riskit, jotka voisivat vaarantaa yksittäisen pankkiryhmään kuuluvan yhteisön tai koko Osuuspankkiryhmän vakavaraisuuden.

RISKIENHALLINNAN ORGANISOINTI

OPK vastaa Osuuspankkiryhmän riskienhallinnasta ryhmätasolla sekä ryhmän riskienhallintajärjestelmien riittävyydestä ja ajanmukaisuudesta. OPK antaa pankkiryhmän yhteisöille ohjeita niiden riskienhallinnan turvaamiseksi sekä valvoo niiden toimintaa. Kukin yhteisö vastaa kuitenkin itse, että sillä on toimintansa luonteen ja riskinottoon nähden riittävät riskienhallintajärjestelmät ja riittävä sisäinen valvonta.

OPK:n riskienhallinta vastaa ryhmätason riskienhallinta- ja valvontarajajärjestelmien ylläpidosta ja kehittämisestä, pankkikohtaisesta ohjauksesta sekä luotto-, markkina-, kiinteistö- ja toimintariskien hallintaa koskevasta ohjauksesta, valvonnasta ja raportoinnista. Lisäksi se kehittää riskienhallinnan menetelmiä ja järjestelmiä sekä tekee yritystutkimuksia asiakasyritysten taloudellisen tilanteen ja rahoituskelpoisuuden selvittämiseksi. OPK:n Tarkastustoiminto tarkastaa OPK:n, sen jäsenpankkien ja niiden tytäryhtiöiden riskienhallinnan toteuttamisen ja riittävyyden. Pankkiryhmän riskienhallintajärjestelmän osia ovat myös luottoriskitoimikunta ja Osuuspankkien Keskinäinen Vakuutusyhtiö (OVY).

Vuonna 2001 OPK:n johtokunta perusti sille raportoivan Osuuspankkiryhmän riskienhallinnan ohjausryhmän koordinoimaan ja kehittämään pankkiryhmän riskienhallintaprosessia. Ohjausryhmä vastaa riskienhallinnan tavoitteiden ja ohjeiden koordinoimisesta Osuuspankkiryhmän liiketoimintastrategiaan ja vuosisuunnitelmiin, seuraa pankkiryhmän riskinkantokyvyn ja riskiaseman kehitystä sekä koordinoi riskienhallinnan kehittämistyötä. Ohjausryhmän perustamisen

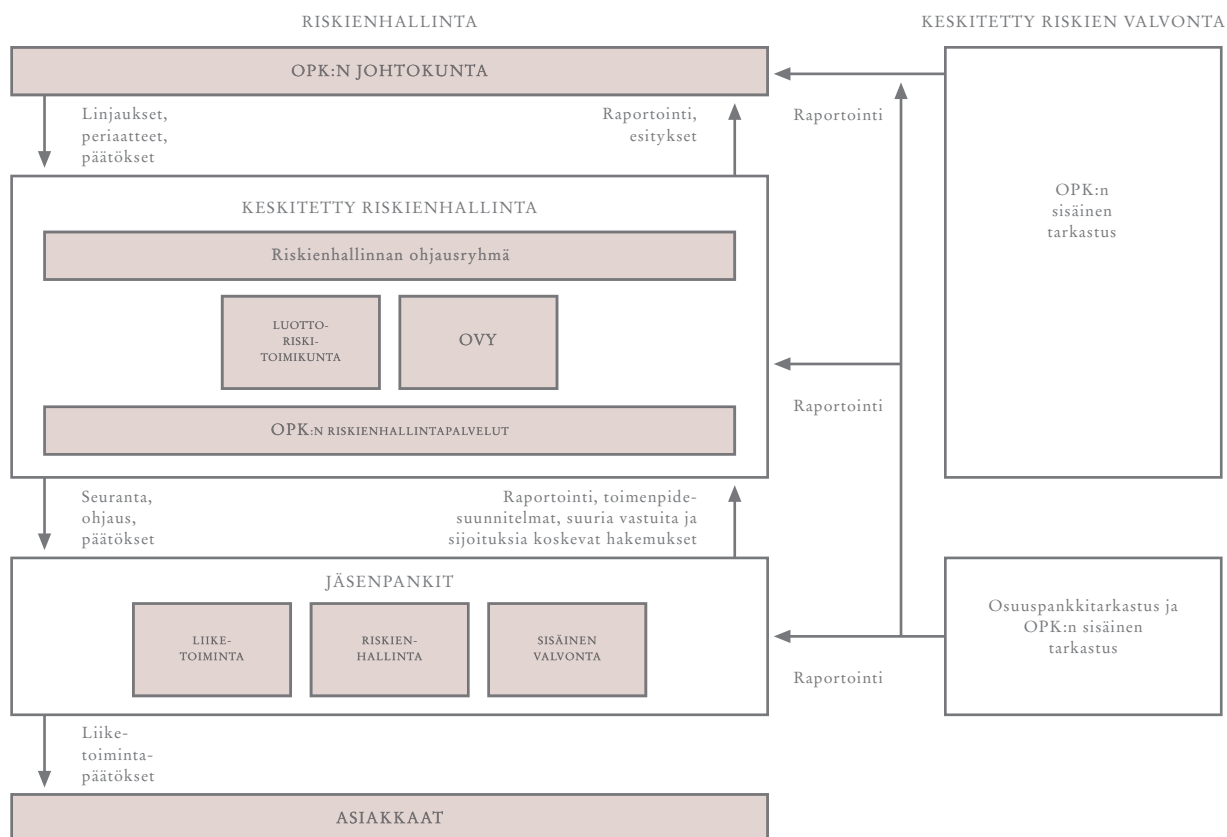
yhteydessä OPK:n johtokunta lakkautti alaisuudessaan toimineen tasehallintajohdon ja siirsi pääosan sen tehtävistä riskienhallinnan ohjausryhmälle.

OPK:n riskienhallintaa palvelevat organisaatioyksiköt ja toimikunnat voivat tehdä vain välillisesti jäsenpankin tai Osuuspankkiryhmän riskitilanteeseen vaikuttavia päätöksiä. Tällaisia päätöksiä ovat muun muassa jäsenpankkien yksittäisiin suuriin hankkeisiin liittyvien poikkeuslupien myöntäminen ja vakuutuspäätösten teko.

Jäsenpankit ovat järjestäneet oman riskienhallintansa OPK:n antamien malliohjeiden perusteella. Jäsenpankkien hallintoneuvostot ovat vahvistaneet pankissa sovellettavat riskienhallinnan periaatteet, joiden pohjalta pankin johtokunta ohjaa ja valvoo pankin riskinottoa. Vahvistetuissa sisäisissä ohjeissaan kukin jäsenpankki määrittelee muun muassa:

- luotonantoa ohjaavat keskeiset periaatteet, erityisesti luotonannon tavoitteet, päätöksentekovaltuudet ja vastuut, yleiset vakuus- ja omarahoitusvaatimukset ja luottoriskien seurannassa käytetyt mittarit ja riskirajat
- kiinteistöomistuksia koskevat linjaukset, kuten omistuksia koskevat määrä- ja tuottotavoitteet ja omistusten jaottelun pidettäviin, jalostettaviin ja myytäviin kohteisiin
- liiketoimintapäätöksiä ohjaavan tasehallintapolitiikan, käytettävät markkinariskimittarit ja riskirajat sekä tasehallintaorganisaation ja raportointikäytännön
- toimintariskien hallintaa koskevat periaatteet.

Osuuspankkiryhmän riskienhallinnan ja -valvonnan organisaatio

RISKI- JA VALVONTARAJAJÄRJESTELMÄ

OPK on asettanut ryhmätason riskinkantokyvylle ja kannattavuudelle sekä luotto-, kiinteistö- ja markkinariskeille riskirajat. Tämän ryhmätason riskirajajärjestelmän puitteissa jäsenpankkien riskinkantokyvylle, kannattavuudelle ja eri riskilajeille on asetettu valvontarajat, joita pankkien ei tule toiminnassaan ylittää ja joiden perusteella ne vahvistavat omat riskirajansa. Mittariston kattavuus ja kehittämistarpeet tarkistetaan säännöllisesti Osuuspankkiryhmän strategiaprosesseissa. Vuosisuunnitelmissa asetetaan kattavasti rajoja vastaavien mittarien vuotuiset tavoitearvot.

Ryhmätasoisia riskirajoja on yhteensä 15 seuraavasti:

Riskinkantokyky ja kannattavuus

Vakavaraisuussuhde

Tappiovara

Kannattavuus

Luottoriskit

Riskikeskittymät

Suurten asiakasriskien yhteismäärä

Toimialariskit

Järjestämättömät saamiset

Kolmen seuraavan vuoden

luottotappioarvio

Kiinteistöriskit

Kiinteistöjen määrä

Kiinteistöjen arvoriiski

Markkinariskit

Korkoriski

Rahoitusriski

Konsolidoitu kassavaranto

Valuuttakurssiriski

Osakeriski

Vuoden 2001 aikana ja sen lopussa pankkiryhmän riskinkantokyvyn ja kannattavuuden tunnusluvut olivat selvästi asetettujen riskirajojen yläpuolella. Vuoden 2001 aikana yksikään luotto-, kiinteistö- tai markkinariskien riskiraja ei rikkoutunut. Riskilajikohtaisten lukujen yhteydessä annetaan tarkempia tietoja eräiden riskimitareiden arvoista ja kehityksestä vuoden 2001 aikana.

Jäsenpankkeja ohjataan ja valvotaan pääosin valvontarajajärjestelmän pohjalta. Lisäksi OPK arvioi uusien liiketoimintamallien, tuotteiden ja palvelujen riskit ryhmäkokonaisuuden näkökulmasta ja valvoo, että jäsenpankeissa ja muissa ryhmän yhteisöissä on käytössä vain OPK:n linjausten mukaisia tuotteita ja palveluja.

Omassa riskienhallinnassaan jäsenpankit vahvistavat toiminnalleen riskirajat, jotka ovat pääsääntöisesti OPK:n asettamia valvontarajoja tiukempia. Jos valvontarajoja rikkoutuu, jäsenpankkeihin voidaan soveltaa eriasteista pankkikohtaista ohjausta. Jäsenpankit luokitellaan ryhmän sisäisessä riskiluokittelussa riskiluokkiin siten, että valvontarajaylitysten lukumäärä ja ylitysten vakavuus heikentävät pankin luokitusta. OPK analysoi riskitilanteen ja tarkistaa riskiluokittelun säännöllisesti osana valvontaprosessia.

LUOTTORISKIT

Luottoriskien hallinnan tarkoitus on minimoida luottotappioiden vaara ennen luottopäätöksen tekoa ja estää tehtyihin luottopäätöksiin liittyvien riskien toteutumisen Osuuspankkiryhmän tai sen yksikön kannattavuuden tai vakavaraisuuden vaarantavalla tavalla. Luottoriskit ovat Osuuspankkiryhmän suurin riskilähde, ja niiden hallinnan ja seurannan kehittämiseen kiinnitetään siksi erityistä huomiota.

Paikallinen ja perusteellinen asiakastuntemus on luottoriskien hallinnan lähtökohta. Luottopäätökset perustuvat vahvistettuihin päätöksenteko-ohjeisiin, asiakkaan velanhoidokykyyn ja vakuuksiin, joiden tulee pääsääntöisesti olla turvaavat. Luottopäätöksiä tehdään useilla organisaatiotasolla, joille kullekin on vahvistettu erikseen päätöksentekovaltuudet ja -rajat.

Asiakkaan velanhoidokyvyn ja luottoriskien arvioinnissa käytetään riskiluokitteluja, tilinpäätösanalyysijä ja yritystutkimuksia. Tilinpäätösanalysoinnin yhteydessä yritysasiakkaat luokitellaan vastuukyvyltään viiteen luokkaan. Luokkien kehitystä seurataan niin pankki- kuin ryhmätasollakin. Tilinpäätösanalyysia tehtiin kertomusvuonna lähes 20 000 kappaletta, eli 17 prosenttia enemmän kuin vuonna 2000.

Luottoriskien luokittelujärjestelmän uudistamista yritysasiakkaiden osalta jatkettiin tavoitteena tilastolli-

nen malli, joka pystyy tilinpäätös- ja muiden tietojen perusteella mahdollisimman hyvin ennustamaan yritysasiakkaiden todennäköisyyden joutua vakaviin maksuvaikeuksiin. Uudistus perustuu ensisijaisesti Osuuspankkiryhmän riskienhallinnan omiin tarpeisiin ja toissijaisesti uudistuvaan vakavaraisuuskehikkoon.

OPK:n Luottoriskitoimikunta käsittelee sellaisten asiakaskokonaisuuksien luotto- ja muut vastuut, joissa asiakaskokonaisuuden vastuut ylittävät 25 prosenttia jäsenpankin omista varoista tai vastuut pankkiryhmässä ylittävät 5 miljoonaa euroa. Viiden miljoonan euron raja ei kuitenkaan koske OKOa. Luottoriskitoimikunta käsittelee vuonna 2001 yhteensä 1 031 hakemusta, joista myönteinen päätös tehtiin 987 tapauksessa. Vuonna 2000 vastaavat luvut olivat 541 ja 497.

Osuuspankeilla ja Okopankki Oy:llä on luottokantaa ja pankkitakauksia koskeva luottokantavakuutus OVY:ssä. Vakuutus on luonteeltaan laillinen takaus, jonka korvausosuus on 60 prosenttia pankin luottotapioista. Korvauksen enimmäismäärä on 0,8 miljoonaa euroa yhden asiakaskokonaisuuden aiheuttamaa

vahinkoa kohden yhdessä pankissa ja 5,0 miljoonaa euroa useammassa pankissa yhteensä. Vakuutus päätökset tehdään erikseen sellaisten luottojen osalta, jotka ylittävät 0,25 miljoonaa euroa tai 10 prosenttia jäsenpankin omista varoista. Asiakaskokonaisuuden sitoumuksia voi jäädä vakuutuksen ulkopuolelle liian suurten velanhoitokykyyn tai vakuuksiin liittyvien riskien johdosta.

Luottoriskien kehitystä seurataan säännöllisesti toteutettavilla riskikartoituksilla. Niissä luottoriskejä mitataan asiakkaan tilinpäätösanalyysiluokkaan sekä luoton tilaan ja vakuuksiin liittyvien riskikertoimien avulla. Muita luottoriskien seurannassa Osuuspankkiryhmä- ja jäsenpankkitasolla käytettyjä mittareita ovat muun muassa toimialakeskittymien, OVYn luottokantavakuutuksen ulkopuolisten vastuiden sekä rästien ja järjestämättömien saamisten kehitys.

Pankkiryhmän järjestämättömien ja nollakorkoisten saamisten suhde luottokantaan ja muihin luotonantoon rinnastettaviin saamisiin ja taseen ulkopuolisiin eriin oli vuoden lopussa 0,7 prosenttia. Vuoden 2000 lopussa

Luotot, leasingisaamiset ja järjestämättömät luotot sektoreittain

Milj. e	31.12.2001	31.12.2000	Muutos		Järjestämättömät luotot*	
			Milj. e	%	31.12.2001	prosenttia luotoista ja leasing-saamisista
Yritykset ja asuntoyhteisöt	6 729	6 312	416	7	63	0,9
Teollisuus	1 768	1 538	230	15	19	1,1
Rakentaminen	510	454	57	12	6	1,2
Kauppa- ja ravitsemustoiminta	1 068	1 025	43	4	12	1,2
Kiinteistösijoitustoiminta	1 129	1 010	120	12	7	0,6
Muut yritykset	2 253	2 286	-33	-1	18	0,8
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	165	144	21	14	0	0,0
Julkisyhteisöt ja voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	331	357	-26	-7	1	0,2
Kotitaloudet	14 849	13 470	1 380	10	113	0,8
Ulkomaat	97	170	-73	-43	0	0,1
Yhteensä	22 171	20 453	1 718	8	177	0,8

* Järjestämättömät luotot eivät sisällä pankkitakaussaamisia

suhdeluku oli 0,8 prosenttia. Järjestämättömien ja muiden ongelmasaamisten pienen määrän sekä luottokantavakuuttamisen yhteydessä tehtävien selvitysten ja riskikartoitusten tulosten perusteella pankkiryhmän luottoriskien arvioidaan olevan pienet. Pankkiryhmän vastuisiin ei myöskään sisälly merkittäviä sektori-, toimiala- tai asiakaskohtaisia riskikeskittymiä.

Osuuspankkiryhmän ulkomainen riskinotto tapahtuu OKOssa. OKOn johtokunta vahvistaa pankille maalimiitit, jotka perustuvat kansainvälisiin luottokelpoisuusluokituksiin ja pankin omiin analyyseihin valtioiden taloudellisesta ja poliittisesta tilasta. OKOn vuosikertomuksessa on kuvattu yksityiskohtaisemmin pankin luotto- ja muiden riskienhallinnan periaatteita.

MARKKINARISKIT

Osuuspankkiryhmässä markkinariskeihin sisällytetään kaikkien taseen ja taseen ulkopuolisten erien rahoitus- ja korkoriski sekä valuutta- ja osakekurssiriski. Rahoitusriskiin sisällytetään myös likviditeetti- eli maksuvalmiusriski.

Markkinariskien hallinnalla varmistetaan, että markkinahintojen tai muiden ulkoisten markkinatekijöiden muutokset eivät voi johtaa pitkän aikavälin kannattavuuden tai vakavaraisuuden heikkenemiseen ryhmään kuuluvassa yksittäisessä yrityksessä tai pankkiryhmässä kokonaisuutena. Markkinariskien hallinnan keskeisiä tehtäviä ovat markkinariskien tunnistaminen, analysointi, riskien rajoittaminen hyväksyttävälle tasolle sekä säännöllinen ja tehokas raportointi.

Kussakin Osuuspankkiryhmän yksikössä on vahvistettu liiketoimintapäätöksiä ohjaava kirjallinen tasehallintapolitiikka. Siinä määritellään käytettävät tuotteet ja markkinainstrumentit, valuuttamääräisen liiketoiminnan laajuus, varainhankinnan ja sijoitustoiminnan periaatteet sekä käytettävät markkinariskimitarit ja -rajat.

Pankkiryhmän työnjaon mukaan osuuspankit keskittyvät vähittäispankkitoimintaan. Pankkiryhmän maksuvalmiuden, maksuliikkeen, valuuttakurssiriskin, pitkäaikaisen varainhankinnan ja kansainvälisten pankkisuhteiden hoito on keskitetty OKOon. Osuus-

pankit hoitavat rahamarkkinakauppansa valtaosin OKOn kautta. Jäsenosuuspankkien aktiivista kaupankäyntiä raha- ja pääomamarkkinoilla on rajoitettu pankkiryhmätasoisella suosituksella, jonka mukaan pankkikohtaisen kaupankäyntisalkun arvo voi olla korkeintaan 5 prosenttia taseen ja taseen ulkopuolisten erien yhteismäärästä. Tilivuoden lopussa suositusta suurempi kaupankäyntisalkku oli 3 osuuspankillä, edellisen vuoden lopussa 4:llä. Ryhmän työnjaon mukaan osuuspankit siirtävät muun kuin matkavaluuttakassaan liittyvän valuuttakurssiriskinsä OKOon.

Kukin pankkiryhmään kuuluva yksikkö on organisoitunut markkinariskien hallinnan liiketoimintansa laadun ja laajuuden edellyttämällä tavalla. Kaikissa pankkiryhmään kuuluvissa yksiköissä markkinariskien hallintaa ja sen organisointia koskevat päätökset tehdään johtokunnassa tai hallituksessa. OKO-konsernissa johtokunnan alaisena toimiva Riskienhallintajohto päättää toimintalinjat ja rajat taseen rakenteen kehittämiseksi ja riskien ottamiseksi. Liiketoiminnasta erillään oleva Riskienhallintaosasto vastaa OKO-konsernin markkinariskien valvonnasta, riskiasemista sekä riskienhallinnan menetelmien kehittämisestä. Yksittäiset osuuspankit ovat organisoineet markkinariskien hallintatehtäviensä hoidon soveltaen ryhmän yleisohjetta omaan toimintaympäristöönsä ja liiketoimintaansa.

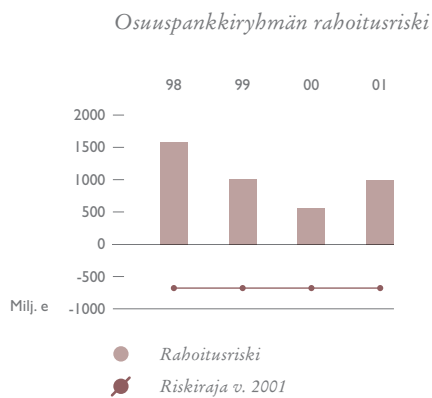
Osuuspankkiryhmän yksiköiden markkinariskiraportoinnin laajuus ja tiheys vaihtelee yksikön liiketoiminnan luonteen mukaan. OKOssa ja suurimmissa OPK:n tytäryhtiöissä markkinariskien seuranta ja raportointi on päivittäistä, pankkiryhmän muissa yhteisöissä seuranta on kuukausittaista.

Rahoitusriski

Pankkiryhmässä rahoitusriskillä tarkoitetaan yksikön omaa kykyä selviytyä maksuvelvoitteestaan. Rahoitusriski syntyy, kun saamisten ja velkojen eräpäivät poikkeavat toisistaan tai varainhankinta on liian keskittynyt. Maksuvalmiusriski sisällytetään rahoitusriskiin. Maksuvalmiusriski syntyy, jos rahoitusta ei ole saatavissa velkojen tai muiden sitoumusten erääntyessä. Rahoitusriskiä mitataan erilaisilla tase-erien erääntymisrakennetta ja maksuvalmiusriservien määrää ja rakennetta

kuvaavilla mittareilla. Liitetiedossa 33 on esitetty saamisten ja velkojen maturiteettijakauma tase-erittäin vuoden lopussa.

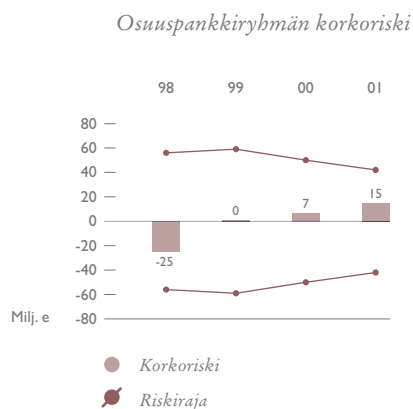
Osuuspankkiryhmän rahoitusriskin riskirajamittarina käytetään tarkasteluajankohtaa seuraavien 12 kuukauden aikana erääntyvien saamisten ja velkojen suhdetta taseeseen. Lisäksi seurataan pankkiryhmän kassavarantokelpoisten saamisten määrää. Pankkiryhmän rahoitusriskin tunnusluku ei ollut lähellä sille asetettua riskirajaa. Vuoden lopussa kassavarantokelpoiset saamiset olivat 4,3 miljardia euroa (3,0). Ne ylittivät pankkiryhmälle laissa määritellyn vähimmäismäärän vuoden aikana keskimäärin 1,2 miljardia euroa (0,6).

Korkoriski

Korkoriskillä tarkoitetaan korkotason muutosten vaikutusta pankin tulokseen ja riskiposition markkina-arvoon. Korkoriski aiheutuu saamisten ja velkojen toisistaan poikkeavista korkoperusteista tai korontarkistusajankohdista. Osuuspankkiryhmän kokonaiskorkoriskiä mitataan markkinakorkojen 0,5 prosenttiyksikön nousun vaikutuksella pankin riskiposition nykyarvoon. Lisäksi korkotulos-riskimittarilla mitataan korkotason muutoksen vaikutusta osuuspankkien tulokseen kuluvalle tilikaudella ja seuraavien kahdentoista kuukauden aikana. Korkoriskiä tarkastellaan myös korkosidonaisuuksittain ja tase-erittäin. Korkoriskin valvontarajana käytetään edellä kuvattua kokonaiskorkoriskimittarin suhdetta omiin varoihin.

Vuoden lopussa Osuuspankkiryhmän korkoriski 0,5 prosenttiyksikön koronnousun vaikutuksella mitattuna oli 20,0 miljoonaa euroa, kun se edellisen vuoden lopussa oli 11,5 miljoonaa euroa. Keskimäärin vuoden 2001 aikana pankkiryhmän korkoriski oli 14,5 miljoonaa euroa (6,7). Tilivuoden lopun omiin varoihin suhteutettu korkoriski oli 0,7 prosenttia (0,5), joten ryhmän korkoriskiä voidaan pitää vähäisenä.

OKOssa korkoriskiä seurataan reaaliaikaisesti ja päivätasolla. OKOssa korkoriskiä mitataan ja rajoitetaan historialliseen simulaatioon perustuvalla VaR-mittarilla (Value at Risk). Muissa Osuuspankkikeskuksen yksiköissä ryhmän korkoriskimittaria on täydennetty yrityskohtaisesti VaR-mittarilla.

Valuuttakurssiriski

Valuuttakurssiriskillä tarkoitetaan valuuttakurssimuutosten pankille aiheuttamaa tulos- tai markkina-arvon muutosriskiä. Avoin valuuttapositio syntyy, kun samassa valuutassa olevien saamisten ja velkojen määrät poikkeavat toisistaan. Osuuspankkiryhmässä valuuttakurssiriski on keskitetty OKOon, ja yksittäisen osuuspankin valuuttapositio rajoittuu käytännössä matkavaluuttakas- saan.

Pankkiryhmän valuuttakurssiriskiä mitataan kokonaisnettovaluuttaposition suuruudella suhteessa omiin varoihin. OKOn valuuttakurssiriskiä mitataan ja rajoitetaan VaR-pohjaisella riskimittarilla. Osuuspank-

kiryhmän kokonaisnettovaluuttapositio oli tilikauden lopussa 10,0 miljoonaa euroa (17) ja vuoden aikana keskimäärin 14,3 miljoonaa euroa (14). Pankkiryhmän valuuttakurssiriski oli pieni, vain 0,4 prosenttia pankkiryhmän omista varoista. Vuotta aiemmin se oli 0,7 prosenttia.

Osakeriski

Osakekurssiriskillä tarkoitetaan julkisesti noteerattavien osakkeiden ja muiden vastaavien instrumenttien markkinakurssimuutosten aiheuttamaa tulos- ja markkina-arvon muutosriskiä. Osuuspankkiryhmässä osakeriskin mittarina käytetään julkisesti noteerattavien osakkeiden, rahasto-osuuksien tai muiden vastaavien instrumenttien markkina-arvon suhdetta omiin varoihin. Mittarin arvoa laskettaessa ei oteta mukaan OKOn A-osaketta, OPK:n ja OKOn salkkuihin sisältyviä johtokunnassa erikseen päätettyjä strategisia sijoituksia eikä ryhmään kuuluvien vakuutusyhtiöiden (OVY ja Aurum) osakesalkkuja. Edellä mainittuja strategisia sijoituksia ja vakuutusyhtiöiden salkkuja seurataan omina kokonaisuuksinaan. Tilivuoden aikana aiemmin strategiisiin sijoituksiin luetut Pohjola-Yhtymän osakkeet siirrettiin osakeriskin perusseurantaan tavallisina markkinaehtoisina sijoituksina.

Ryhmän osakeriskimittariin sisällytettävien julkisesti noteerattujen osakkeiden ja rahasto-osuuksien markkina-arvo oli vuoden lopussa 140 miljoonaa euroa (83) eli 57 miljoonaa euroa suurempi kuin vuoden 2000 lopussa. Vuoden 2001 lopussa edellä määritellyn osakeriskimittariin luettujen julkisesti noteerattujen osakkeiden ja osuuksien markkina-arvo oli 4,7 prosenttia (3,2) pankkiryhmän omista varoista eli 1,5 prosenttiyksikköä suurempi kuin vuotta aiemmin.

Huolimatta siitä, että pankkiryhmän osakeomistukset ja sitä kautta myös osakeriskit ovat verrattain pienet, osakesijoituksilla oli merkittävä vaikutus pankkiryhmän vuoden 2001 liikevoittoon.

Kiinteistöriskit

Kiinteistöriskien hallinnan tavoitteena on minimoida kiinteistöihin tai kiinteistöyhteisöjen osakkeisiin tai osuuksiin kohdistuvaa arvonalentumis-, tuotto- ja va-

hingoittumisriski. Kiinteistöomaisuuteen liittyvien riskien pienentämiseksi ja tuottotason nostamiseksi jäsenpankeissa on vahvistettu kiinteistöstrategia sekä kiinteistö- ja muiden omistusriskien hallinnan yleiset periaatteet.

OPK:n luottoriskitoimikunta käsittelee suurten asiakasvastuiden lisäksi merkittävimmät pankkiryhmän kiinteistöhankkeet. Toimikunta käsittelee jokaisen kiinteistöhankkeen, jossa pankkiryhmän kiinteistöihin sitoutuva pääoma ylittää 5,0 miljoonaa euroa.

Osuuspankkiryhmän kiinteistöomaisuuden määrää ja tuottotasoa seurataan neljännesvuosittain, jäsenpankkitasolla osana valvontarajajärjestelmää. Kiinteistöomistusten arvorisken arvioidaan olevan varsin pienet. Muussa kuin omassa käytössä olevien liiketeollisten tilojen laskennallinen arvoriski 5,5 prosentin tuottoarvolla laskettuna oli pankkiryhmän riskiraportoinnin mukaan vuoden 2001 lopussa noin 21 miljoonaa euroa. Asuntojen osalta vastaava arvoriski oli noin 14 miljoonaa euroa. Laskennallinen arvoriski yliarvioi riskiä suhteessa valittuun tuottotasoon, koska laskennassa otetaan huomioon nettotuottoja vähentävänä tekijänä myös normaalin vuosikorjaustarpeen ylittäviä peruskorjauskuluja.

Laskennallisen arvorisken vähentäminen kokonaisuudessaan vuoden 2001 lopun ensisijaisista omista varoista olisi laskenut pankkiryhmän vakavaraisuussuhteen 15,1 prosentista 14,9 prosenttiin. Vuoden 2000 lopussa vakavaraisuus olisi laskenut 13,7 prosentista 13,4 prosenttiin. Puoli prosenttiyksikköä korkeammalla tuottovaatimuksella laskettu arvoriski olisi ollut 49 miljoonaa euroa, ja sen vähentämisen jälkeen pankkiryhmän vakavaraisuus olisi laskenut 0,3 prosenttiyksikköä.

MUUT RISKIT

Muilla riskeillä tarkoitetaan kaikkia muita pankin toimintaan liittyviä riskejä, jotka eivät ole luotto-, kiinteistö- tai markkinariskejä. Ne voivat johtua monista erisyistä, esimerkiksi liiketoiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä tehdyistä valinnoista, rikollisesta toiminnasta tai henkilöstön toiminnan, palveluprosessien tai tietotekniikan puutteista, joiden seurauksena pankille voi koitua menetyksiä ja tappioita.

Osuuspankkiryhmän liiketoiminnan yleiseen kehittämiseen liittyvää strategista riskiä vähennetään jatkuvalla suunnittelulla, joka perustuu analyysiin ja ennusteisiin asiakkaiden tulevista tarpeista, eri toimialojen ja markkina-alueiden kehityksestä sekä kilpailutilanteesta. Pankkiryhmän strategiset linjaukset käsitellään laajasti ryhmän sisällä ennen vahvistamista.

Varsinaiseen pankkitoimintaan liittyvien toimintariskien hallinnassa keskeisessä asemassa ovat ammattitaitoinen ja hyvin koulutettu henkilökunta, kattavat toimintaohjeet sekä tehokas valvonta. Uusien tuotteiden käyttöönottoa edeltää aina perusteellinen, koko toimintaprosessin kattava suunnittelu, ohjeistus ja koulutus. Riskien pienentämiseksi uudet liiketoiminta-alueet tai niiden tuki sekä monimutkaisimpien pankkituotteiden käyttö on keskitetty pankkiryhmässä Osuuspankkikeskukseen.

Muiden riskien hallintaa kehitettiin vuonna 2001 täydentämällä jäsenpankkien ohjeistusta ja varautumalla riskienhallintajärjestelmien jatkokehittämisessä Baselin Pankkivalvontakomitean keskustelualoitteissaan esittämien periaatteiden soveltamiseen.

OSUUSPANKKIRYHMÄN JURIDINEN RAKENNE

Nykymuotoinen Osuuspankkiryhmä aloitti toimintansa heinäkuun 1. päivänä 1997. Pankkiryhmän toiminta perustuu elokuussa 1996 voimaan tulleeseen osuuspankkilain (nykyisin laki osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista, jäljempänä osuuspankkilaki) muutokseen. Osuuspankkilain muutoksen seurauksena Osuuspankkiryhmän asema taloudellisen seurannan kohteena selkeytyi. Muutos vahvisti myös pankkiryhmään kuuluvien itsenäisten ja paikallisten osuuspankkien toimintaedellytyksiä muun muassa mahdollistamalla pankeille eräitä joustoja luottolaitostoinnasta annetun lain säädöksistä.

Osuuspankkiryhmä ei muodosta kirjanpitoalaissa tarkoitettua konsernia eikä luottolaitostoinnasta annetussa laissa tarkoitettua konsolidointiryhmää. Osuuspankkiryhmä on Suomessa ainutlaatuinen, erityislainsäädännöllä säädelty taloudellinen kokonaisuus. Toimintamallilla on useita menestyviä esikuvia

muualla Euroopassa, esim. hollantilainen Rabobank.

Osuuspankkitoimintaa säätelevät lait ovat laki luottolaitostoinnasta, osuuspankkilaki ja osuuskuntalaki.

OSUUSPANKKIRYHMÄN LAAJUUS

Osuuspankkien yhteenliittymän (Osuuspankkiryhmän) toiminnasta on säädetty osuuspankkilaissa. Vuoden 2002 alussa voimaan tulleiden muutosten jälkeen osuuspankkien yhteenliittymää koskevat säännökset on keskitetty osuuspankkilain 2 ja 11 lukuun. Samassa yhteydessä osuuspankkilakiin tehtiin eräitä yhteenliittymää koskevia vähäisiä tarkistuksia.

Osuuspankkiryhmän muodostavat pankkiryhmän keskusyhteisö OPK, sen jäsenpankit, OPK:n ja jäsenpankkien konsolidointiryhmiin kuuluvat yritykset sekä sellaiset luotto- ja rahoituslaitokset ja palveluyritykset, joiden äänivallasta yksi tai useampi Osuuspankkiryhmään kuuluva yritys yhteensä omistaa yli puolet. Lain mukaan Osuuspankkiryhmää valvotaan konsolidoidusti, ja keskusyhteisö ja Osuuspankkiryhmään kuuluvat luottolaitokset vastaavat toistensa veloista ja sitoumuksista.

Pankkiryhmän keskuspankki OKO on OPK:n tytäryhtiö. OPK:n hallintoneuvoston jäsenet muodostavat OKOn hallintoneuvoston enemmistön. OPK:n johtokunnan puheenjohtaja toimii myös OKOn johtokunnan puheenjohtajana.

KONSOLIDOITU VALVONTA

Lain mukaan Osuuspankkiryhmää valvotaan konsolidoidusti vakavaraisuuden, maksuvalmiuden ja asiakasriskien osalta. OPK on velvollinen antamaan jäsenluottolaitoksilleen ohjeita niiden maksuvalmiuden, vakavaraisuuden ja riskienhallinnan turvaamiseksi. OPK:lla on myös velvollisuus valvoa jäsenluottolaitosten ja niiden konsolidointiryhmien toimintaa. Ohjeidenanto- ja valvontavelvollisuus ei kuitenkaan anna OPK:lle valtaa määrätä jäsenpankkien liiketoiminnasta. Jokainen jäsenosuuspankki harjoittaa itsenäisesti liiketoimintaansa omien voimavarojensa puitteissa.

Osuuspankkiryhmän maksuvalmiuden on oltava sen toimintaan nähden riittävällä tavalla turvattu. Pankki-

ryhmän maksuvalmiuden tukena on oltava kassavaran-to, joka on vähintään 10 prosenttia laissa tarkemmin määritellyistä konsolidoiduista veloista.

Osuuspankkiryhmään kuuluva yhteisö ei saa ottaa toiminnassaan niin suurta riskiä, että siitä aiheutuu olennainen vaara yhteisön tai koko Osuuspankkiryhmälle lasketulle vakavaraisuudelle. OPK:lla tulee olla koko pankkiryhmän toimintaan ja yksittäisellä jäsenluottolaitoksella omaan toimintaansa nähden riittävät riskien valvontajärjestelmät. Pankkiryhmän riskienhallinnan periaatteita on kuvattu yksityiskohtaisemmin toimintakertomuksen sivuilla 19–26.

Asiakasriskejä ja omien varojen vähimmäismäärää laskettaessa Osuuspankkiryhmä rinnastetaan luottolaitokseen. Osuuspankkiryhmälle on säädetty samansisältöiset yksittäisten asiakaskokonaisuuksien enimmäismäärät kuin luottolaitoksen konsolidointiryhmälle. Osuuspankkiryhmän yksittäisen asiakasriskin enimmäismäärä on kuitenkin rajoitettu pienemmäksi kuin yksittäisellä luottolaitoksella tai sen konsolidointiryhmällä. Yksittäisen asiakasriskin enimmäismäärä on rajoitettu 20 prosenttiin pankkiryhmän omista varoista, kun luottolaitoksilla ja niiden konsolidointiryhmillä asiakasriskin enimmäismäärä on 25 prosenttia. Laissa tarkoitettujen suurten asiakasriskien yhteismäärä voi olla enintään 500 prosenttia pankkiryhmän omista varoista eli 300 prosenttiyksikköä pienempi kuin luottolaitoksilla ja niiden konsolidointiryhmillä.

Pankkiryhmälle lasketun vakavaraisuussuhdeluvun tulee olla vähintään 8 prosenttia. Mikäli pankkiryhmän omat varat laskevat alle 8 prosentin, Rahoitustarkastus asettaa määräajan, jonka kuluessa laissa määritelty omien varojen vähimmäistaso on saavutettava. Jos pankkiryhmän vakavaraisuus ei palaudu määräajassa, valtiovarainministeriö voi Rahoitustarkastuksen esityksestä määrätä Osuuspankkiryhmän purettavaksi. Valtiovarainministeriöllä on oikeus päättää Osuuspankkiryhmän purkamisesta myös muissa tilanteissa, joissa Osuuspankkiryhmä ei täytä asetetun määräajan jälkeen osuuspankkilain 2 luvussa säädettyjä vaatimuksia.

JÄSENLUOTTOLAITOKSIA KOSKEVAT POIKKEUKSET

OPK voi myöntää jäsenluottolaitokselleen ja sen konso-lidointiryhmälle luvan poiketa laissa määritellystä suur-ten asiakasriskien enimmäismäärästä. OPK:n luvalla yksittäinen jäsenluottolaitos voi ottaa enintään kaksi kertaa luottolaitostoiminnasta annetun lain enimmäis-määrää suuremman asiakasriskin. Alle 250 000 euron suuruisille asiakasriskeille OPK voi antaa pankkikohtai-sen poikkeusluvan.

Lainmukaisen vakavaraisuuden turvaamiseksi vaadittavien omien varojen vähimmäismäärää koskevia säännöksiä ei sovelleta OPK:n jäsenluottolaitoksiin ja niiden konsolidointiryhmiin. Mikäli jäsenpankin vakavaraisuus alittaa laissa säädetyn vähimmäistason, OPK asettaa Rahoitustarkastuksen asettamien perusteiden mukaisesti määräajan toimenpiteille omien varojen nostamiselle laissa edellytetylle tasolle.

Mikäli omien varojen määrä laskee alle luottolaitos-laissa säädetyn ehdottoman vähimmäismäärän, jäsen-luottolaitokselle asetetaan määräaika, jonka kuluessa omien varojen on saavutettava säännösten mukainen vähimmäismäärä. Määräajan asettaa keskusyhteisö, jos jäsenluottolaitoksen vakavaraisuussuhde on vähintään 10 prosenttia. Vakavaraisuuden ollessa tätä alhaisempi määräajan asettaa Rahoitustarkastus.

Jäsenluottolaitoksella ei ole velvollisuutta julkistaa luottolaitostoiminnasta annetun lain 41 §:n mukaista osavuositarkastusta.

OSUUSPANKKIRYHMÄÄN

LIITTYMINEN JA SIITÄ EROAMINEN

Keskusyhteisön jäseneksi voivat liittyä osuuspankit, osuuspankkilaisia tarkoitetut osakeyhtiömuotoiset pankit, Osuuspankkiryhmän keskusrahallaitoksena toimiva liikepankki sekä luottolaitokset, joiden äänival-lasta edellä sanotut yritykset omistavat yksin tai yhdessä yli puolet, tekemällä osuuspankkilaisia määritellyt muu-tokset sääntöihin tai yhtiöjärjestykseen. Jäseneksi liittyy-minen edellyttää kahden kolmasosan enemmistöä osuuskunnan tai edustajiston kokouksessa taikka yhtiö-kokouksessa.

Jäsenluottolaitoksella on oikeus erota OPK:n jäsenyydestä, jos Osuuspankkiryhmälle laskettu vakavaraisuus

säilyy lain edellyttämällä tasolla eroamisen jälkeenkin. Jäsenluottolaitos voidaan myös erottaa OPK:n jäsenyydestä osuuskuntalain mukaisesti. Eronnut tai erotettu jäsenluottolaitos vastaa Osuuspankkiryhmään kuuluvan toisen jäsenluottolaitoksen tai keskusyhteisön veloista ja sitoumuksista, jos tämä asetetaan selvitystilaan viiden vuoden kuluessa eroamista tai erottamista seuraavasta tilinpäätöspäivästä lukien. Eronnut tai erotettu jäsenluottolaitos on velvollinen myös suorittamaan keskusyhteisön toisen jäsenluottolaitoksen selvitystilan estämiseksi perimät ylimääräiset maksut.

OSUUSPANKKIRYHMÄN TILINPÄÄTÖS JA TILINTARKASTUS

Keskusyhteisön ja jäsenluottolaitoksen sekä niiden konsolidointiryhmien tilinpäätöksistä laaditaan Osuuspankkiryhmän yhdistelty tilinpäätös noudattaen soveltuvin osin, mitä luottolaitoksen konsernitilinpäätöksestä on säädetty ja määrätty. Rahoitustarkastus on antanut yksityiskohtaisempia määräyksiä Osuuspankkiryhmän tilinpäätöksen laatimisesta. Tilinpäätöksessä noudatetut laadintaperiaatteet on esitetty pankkiryhmän tilinpäätöksessä.

OPK:n tilintarkastajat tarkastavat Osuuspankkiryhmän tilinpäätöksen noudattaen soveltuvin osin luottolaitostoimintalain säädöksiä. Tilinpäätös esitellään ja annetaan tiedoksi OPK:n varsinaiselle osuuskunnan kokoukselle.

OSUUSPANKKIRYHMÄN VALVONTA

Osuuspankkiryhmää valvovat Rahoitustarkastus ja keskusyhteisö OPK. OPK valvoo, että sen jäsenluottolaitokset ja niiden konsolidointiryhmiin kuuluvat yritykset toimivat rahoitusmarkkinoita koskevien lakien, asetusten, viranomaisten antamien ohjeiden ja määräysten, keskusyhteisön antamien ohjeiden sekä omien sääntöjensä ja yhtiöjärjestyksensä mukaisesti. Jäsenluottolaitos ja sen konsolidointiryhmään kuuluvat yritykset ovat velvollisia antamaan OPK:lle kaikki sen vaatimat tiedot ja selvitykset, jotka ovat tarpeen OPK:n valvontatehtävän suorittamiseksi.

YHTEISVASTUU JA YHTEISTURVA

Jos jäsenluottolaitoksen omat varat vähenevät tappioiden vuoksi niin alhaisiksi, että laissa määritellyt selvitystilan edellytykset täyttyvät, OPK:lla on oikeus periä jäsenluottolaitoksiltaan OPK:n säännöissä mainituin perustein ylimääräisiä maksuja tilikauden aikana enintään viisi tuhannesosaa jäsenluottolaitosten viimeksi vahvistettujen taseiden yhteenlasketusta loppusummasta käytettäväksi jäsenluottolaitoksen selvitystilan ehkäisemiseksi tarvittaviin tukitoimiin.

Keskusyhteisö ja jäsenluottolaitokset ovat yhteisvastuussa niistä selvitystilassa olevan keskusyhteisön tai jäsenluottolaitoksen veloista, joita ei saada suoritetuksi sen varoista. Vastuu jakautuu keskusyhteisön ja jäsenluottolaitosten kesken viimeksi vahvistettujen taseiden loppusumman mukaisessa suhteessa.

TALLETUSSUOJARAHASTON SUOJA

Tammikuussa 1998 voimaan tulleen talletussuojarahastoa koskevan lainsäädännön mukaan Osuuspankkiryhmään kuuluvia talletuspankkeja pidetään talletussuojan osalta yhtenä pankkina. Talletussuojarahaston varoista korvataan tallettajan saamiset Osuuspankkiryhmän talletuspankeilta enintään 25 288 euron määrään asti.

Myös sijoittajien korvausrahastoa koskevan lainsäädännön mukaan Osuuspankkiryhmää pidetään korvaussuojan osalta yhtenä pankkina. Korvaussuojarahaston varoista korvataan sijoittajan saamiset Osuuspankkiryhmään kuuluvilta yrityksiltä enintään 20 000 euroon saakka.

TILINPÄÄTÖKSEN LAADINTAPERIAATTEET

Osuuspankkien yhteenliittymä (jäljempänä Osuuspankkiryhmä) ei muodosta kirjan pitolaissa määriteltyä konsernia eikä luottolaitostoinnasta annetussa laissa määriteltyä konsolidointiryhmää. OPK:lla ja sen jäsenosuuspankeilla ei ole toisiinsa nähden kirjanpitolaissa tarkoitettua määräämisvaltaa, minkä vuoksi pankkiryhmälle ei voida määritellä emoyhtiötä.

Pankkiryhmän tilinpäätöksestä on säädetty erikseen osuuspankkilaissa. Sen nojalla Rahoitustarkastus on antanut yksityiskohtaisempia määräyksiä Osuuspankkiryhmän tilinpäätöksen laatimisesta.

Osuuspankkiryhmän tilinpäätös ei muodosta kirjanpitolaissa tarkoitettua täydellistä konsernitilinpäätöstä. Tilinpäätöksen laadinnassa noudatetaan soveltuvin osin luottolaitoksen konsernitilinpäätöksen laadintaperiaatteita. Yhdistelyn seurauksena pankkiryhmän omat pääomat muodostuvat viime kädessä osuuspankkiin jäsenten osuuspääomasijoituksista sekä osuuspankkiryhmän ulkopuolisten osakkaiden sijoituksista OKOn osakepääomaan. Tilinpäätös sisältää (yhdistellyn) tuloslaskelman, taseen, niiden liitteenä annettavat tiedot sekä toimintakertomuksen.

OPK:n johtokunta on vastuussa tilinpäätöksen laatimisesta sitä koskevien säännösten ja hyvän kirjanpitotavan mukaisesti. Osuuspankkiryhmään kuuluvien yhteisöjen tilinpäätösperiaatteiden yhtenäisyyden varmistamiseksi OPK antaa jäsenluottolaitoksilleen ohjeita tilinpäätöksen laatimisesta.

OPK:n tilintarkastajat tarkastavat Osuuspankkiryhmän tilinpäätöksen noudattaen soveltuvin osin luottolaitostoinnasta annetun lain säännöksiä. Tilintarkastajat laativat tilinpäätöksestä erillisen tilintarkastuskertomuksen. Osuuspankkiryhmän tilinpäätös annetaan tiedoksi OPK:n varsinaiselle osuuskuntakokoukselle.

NOUDATETTAVAT SÄÄNNÖKSET

Osuuspankkiryhmän tilinpäätös yhdistellään noudattaen osuuspankkilain 2 luvun säännöksiä ja Rahoitustar-

kastuksen määräyksiä. Tilinpäätöksen yhdistelyssä otetaan huomioon soveltuvin osin myös luottolaitostoinnasta annetun lain 4 luvun säännökset, valtiovarainministeriön luottolaitoksen ja sijoituspalveluyrityksen tilinpäätöksestä ja konsernitilinpäätöksestä antama asetus, kirjanpitolaissa säännökset luottolaitostoinnasta annetun lain 30 §:ssä mainituin poikkeuksin sekä kirjanpitolautakunnan yleisohjeet.

Osuuspankkiryhmään kuuluvat luotto- ja rahoituslaitokset, rahastoyhtiöt sekä sijoituspalveluyritykset laativat tilinpäätöksensä rahalaitosten yleisten tilinpäätöstä koskevien lakien, määräysten sekä OPK:n antamien ohjeiden mukaisesti.

TILINPÄÄTÖKSEN LAAJUUS JA KONSOLIDOINTI

Osuuspankkiryhmän tilinpäätökseen yhdistellään rivi riviltä OPK:n, sen jäsenosuuspankkien, Osuuspankkien Vakuusrahaston, Osuuspankkien Keskinäisen Vakuutusyhtiön sekä edellä mainittujen yhteisöjen tai niiden yhteisessä määräysvallassa olevien luotto- ja rahoituslaitosten, sijoituspalveluyritysten, rahastoyhtiöiden ja palveluyritysten tilinpäätökset. Muiden määräysvallassa olevien yhtiöiden samoin kuin osakkuusyhtiöiden tilinpäätökset yhdistellään pääomaosuusmenetelmällä.

Osuuspankkiryhmään kuuluvan yhteisön tai yhteisöjen yhteisessä määräysvallassa olevat yhtiöt voidaan jättää tilinpäätöksen ulkopuolelle, jos yhtiön taseen loppusumma on vähemmän kuin 10 miljoonaa euroa ja jos poisjättämisellä ei ole vaikutusta tilinpäätökseen.

Liitetiedossa 45 on tehty selko ryhmän tilinpäätökseen yhdistellyistä yhtiöistä sekä jäsenluottolaitosten konsernitilinpäätökseen yhdisteltyjen, mutta pankkiryhmän tilinpäätöksen ulkopuolelle rajattujen yhtiöiden yhteenlasketusta vaikutuksesta.

Rivi-riviltä yhdisteltävissä yhtiöissä pankkiryhmän sisäinen omistus vähennetään hankintamenomenetelmällä hankintahetken omia pääomia vastaan. Verovelalla

vähennettyä osuutta kertyneestä poistoerosta ja vapaaehtoisista varauksista ei ole luettu omiin pääomiin, jos osakkeiden hankinta on tapahtunut ennen vuotta 1998. Hankintahetken oman pääoman määrän ylittävä osuus hankintamenosta on esitetty konsernitaseessa konserniliikarvona siltä osin kuin sitä ei ole voitu kohdistaa muiden tase-erien lisäykseksi. Ennen vuotta 1998 kirjattu konserniliikearvo poistetaan vuotuisin tasapois-
toin enintään 10 vuodessa ja vuodesta 1998 lähtien enintään 5 vuodessa.

Pankkiryhmään kuuluvien yhteisöjen omistamat OKOn osakkeet on eliminoitu hankintamenomenetelmästä poiketen osakkeiden nimellisarvon osalta OKOn osakepääomaa vastaan ja nimellisarvon ylittävältä tai alittavalta osalta OKOn edellisten tilikausien tulosta vastaan.

Pankkiryhmän sisäiset liiketapahtumat, sisäiset katteet, sisäinen voitonjako, luovutusvoitot ja -tappiot OKOn osakkeista sekä keskinäiset saamiset ja velat on eliminoitu. Arvonkorotus, joka on purettu pankkiryhmään kuuluvan yhteisön kirjanpidossa tämän luovutettua arvonkorotuksen kohteena olevan omaisuuden toiselle pankkiryhmään kuuluvalla yhteisöllä, on palautettu Osuuspankkiryhmän tilinpäätöksessä siltä osin kuin arvonkorotuksen edellytykset ovat edelleen voimassa.

Erillistilinpäätöksissä esitetty kertynyt poistoero ja vapaaehtoiset varaukset sekä niiden muutokset on jaettu taseessa omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan sekä tuloslaskelmassa tilikauden tulokseen ja laskennallisen verovelan muutokseen. Osuuspankkien Keskinäisen Vakuutusyhtiön tilinpäätöksen osoittamat vakuutustekniset varaukset on käsitelty ryhmän tilinpäätöksessä vapaaehtoisten varausten tavoin.

Vähemmistön osuus tuloksesta ja omasta pääomasta on erotettu ja esitetty omana eränään tuloslaskelmassa ja taseessa. Vähemmistön osuutta määriteltäessä ovat OPK:n jäsenosuuspankit ja OKO muodostaneet laskentateknisen emoyhtiön.

Pankkiryhmän tilinpäätökseen yhdistelty kiinteistö-yhtiö on voinut jättää suunnitelman mukaiset poistot kirjaamatta erillistilinpäätöksessään. Osuuspankkiryhmän tilinpäätöksessä näiden yhtiöiden poistot on

oikaistu pankkiryhmässä noudatettavien periaatteiden mukaisiksi.

ULKOMAAN RAHAN MÄÄRÄISET ERÄT

Euroalueen kansallisten valuuttojen määräiset tase-erät ja taseen ulkopuoliset erät on muutettu kotimaan rahaksi käyttäen Euroopan keskuspankin 31.12.1998 ilmoittamia kiinteitä kurssseja. Muut ulkomaan rahan määräiset erät sekä ulkomaisten tytäryhtiöiden ja OKOn ulkomaisen sivukonttorin tilinpäätöstiedot on muutettu kotimaan rahaksi käyttäen valuuttojen tilinpäätöspäivän keskipursseja. Arvostuksessa syntyneet kurssierot sisältyvät tuloslaskelmassa valuuttatoiminnan nettotuottoihin.

SAAMISET JA VELAT

Saamiset ja velat on merkitty taseeseen arvoon, mikä niistä on hankintahetkellä maksettu tai saatu. Saamisen hankintamenon ja nimellisarvon välinen erotus on ja-
sotettu korkotuottoihin ja saamisen hankintamenon lisäykseksi tai vähennykseksi saamisen juoksuaikana. Velasta saadun määrän ja nimellisarvon erotus on ja-
sotettu korkokuluihin ja velan hankintamenon lisäykseksi tai vähennykseksi velan juoksuaikana.

VAIHTUVIIN VASTAAVIIN KUULUVAT ARVOPAPERIT

Vaihtuviin vastaaviin kuuluvina arvopapereina on käsitelty saamistodistuksia sekä osakkeita ja osuuksia, joilla käydään kauppaa sekä arvopapereita, jotka on hankittu rahoitusyli jäämien sijoittamiseksi ja jotka on tarkoitus pitää omistuksessa toistaiseksi sekä pitkäaikaiset osakesijoitukset. Vaihtuviin vastaaviin kuuluvia saamistodistuksia sisältyy taseen eriin ”Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset” ja ”Saamistodistukset”.

Aktiivisen kaupankäynnin kohteena olevat arvopaperit arvostetaan todennäköiseen luovutushintaan ja kaikki arvostuksesta johtuvat positiiviset ja negatiiviset arvomuutokset on kirjattu. Muut vaihtuviin vastaaviin kuuluvat arvopaperit on arvostettu hankintameno-
on tai sitä alemman tilinpäätöspäivän todennäköiseen luovutushintaan.

Saamistodistusten todennäköisenä luovutushintana on pidetty siitä saatavan pääoma- ja korkovirran

markkinakorolla diskontattua nykyarvoa. Julkisesti noteerattujen osakkeiden todennäköisenä luovutushintana on pidetty vuoden viimeistä kaupantekokurssia.

Vaihtuviin vastaaviin merkittyjen arvopapereiden luovutusvoitot ja -tappiot sekä näihin arvopapereihin kohdistuneet arvon-alentumiset ja niiden peruutukset on kirjattu arvopaperikaupan nettotuottoihin. Muiden kuin kaupankäynnin kohteena olevien saamistodistusten hankintamenon ja nimellisarvon erotus on jaksotettu korkotuottoihin.

PYSYVIIN VASTAAVIIN KUULUVAT ARVOPAPERIT

Pysyviin vastaaviin kuuluvina arvopapereina on käsitelty saamistodistuksia, jotka on tarkoitettu pidettäväksi eräpäivään saakka, tytär- ja omistusyhteisyritysten osakkeita ja osuuksia, muita pitkäaikaiseen omistukseen hankittuja osakkeita sekä muita osakkeita ja osuuksia, joiden omistus on tarpeellinen pankkiryhmään kuuluvien yhteisöjen tarvitsemien palvelujen hankkimiseksi. Pysyviin vastaaviin kuuluvia saamistodistuksia sisältyy taseen eriin ”Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset” ja ”Saamistodistukset”.

Pysyviin vastaaviin kuuluvat arvopaperit on esitetty hankintamenon määräisinä. Jos tällaisen arvopaperin todennäköinen luovutushinta oli tilikauden päättyessä hankintamenoa pysyvästi alempi, on erotus kirjattu tuloslaskelman erään ”Pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumiset”. Mahdolliset arvonalentumisten peruutukset on kirjattu saman tuloslaskelmaerän oikaisuksi. Saamistodistuksen hankintahinnan ja nimellisarvon erotus on jaksotettu korkotuottoihin.

ARVOPAPEREIDEN OSTO- JA MYYNTISOPIMUKSET

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinmyyntiehdoin ostettujen arvopapereiden ostohinta on merkitty taseeseen saamiseksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Ostohinnan ja takaisinmyyntihinnan välinen erotus on jaksotettu korkotuotoksi sopimuksen voimassaoloajalle.

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinostoehdoin myytyjen arvopapereiden myyntihinta on kirjattu velaksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Myyntihinnan ja takaisinostohinnan erotus on jaksotet-

tu korkokuluksi sopimuksen voimassaoloajalle. Takaisinostovelvollisuuksin myydyt ja vastaavat marginaalivakuudeksi annetut arvopaperit on sisällytetty alku-peräiseen tase-erään sopimuksesta huolimatta.

AINEELLISET JA AINEETTOMAT HYÖDYKKEET JA SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT

Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden tasearvona on suunnitelman mukaisilla poistoilla ja mahdollisilla lisäpoistoilla vähennetty hankintameno. Tehtyjen ja suunnitelman mukaisten poistojen kertynyt erotus sisältyy Osuuspankkiryhmään kuuluvien yhteisöjen erillistilinpäätöksissä taseen tilinpäätössiirtojen kertymän erään ”Poistoero”. Mikäli kiinteistön tai kiinteistöyhteisön osakkeiden todennäköinen luovutushinta on pysyvästi kirjanpitoarvoa alempi, on erotus kirjattu kuluksi tuloslaskelman erään ”Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä”. Mahdolliset arvonalentumisten peruutukset on kirjattu saman tuloslaskelmaerän oikaisuksi.

Rakennusten ja muiden kuluvien aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden hankintameno poistetaan vaikutusaikanaan hyödykkeen taloudellisen pitoajan perusteella ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaan tasapoistoin. Pankkiryhmän poistoperiaatteiden mukaisesti rakennusten hankintameno poistetaan käyttötarkoituksen ja rakennusmateriaalin mukaan pääsääntöisesti 30-40 vuodessa, koneet ja kalusto, atk-laitteistot, tietokoneohjelmat sekä autot poistetaan 3-6 vuodessa ja muut aineelliset ja aineettomat hyödykkeet 5-10 vuodessa. Leasingkohteet poistetaan annuiteettimenetelmän mukaisesti. Käytettynä hankituille aineellisille hyödykkeille voidaan määritellä yksilöllinen poistoaika. Kulumattomista aineellisista hyödykkeistä ja arvonorotuksista ei tehdä poistoja.

KIINTEISTÖJEN JA KIINTEISTÖYHTEISÖJEN OSAKKEIDEN JA OSUUKSIEN ARVOSTUSPERIAATTEET JA -MENETELMÄT

Kiinteistöyhteisöjen osakkeet sekä maa-, metsä- ja vesialueet on merkitty taseeseen hankintahintaan tai, mikäli niiden todennäköinen luovutushinta on pysyvästi hankintamenoa alempi, todennäköiseen luovutushintaan.

Rakennukset on merkitty taseeseen suunnitelman mukaisilla poistoilla oikaistuun hankintahintaan tai, mikäli niiden todennäköinen luovutushinta on pysyvästi oikaistua hankintamenoa alhaisempi, todennäköiseen luovutushintaan.

Omassa käytössä olevien kiinteistöjen ja kiinteistöyhteisöjen osakkeiden tasearvoa määritettäessä on otettu lähtökohdaksi hyödykkeen arvo suhteessa varsinaisen liiketoiminnan tulo-odotuksiin. Omassa käytössä oleviksi kiinteistöiksi luetaan kiinteistöt, jotka ovat pankkir ryhmään kuuluvan yhteisön omassa käytössä konttori-, varasto- tai muuna tilana taikka sen henkilökunnan käytössä, sekä kiinteistöyhteisöjen osakkeet, jotka oikeuttavat tällaisten tilojen hallintaan.

Muussa kuin omassa käytössä olevat liike-, toimisto- ja teollisuuskiinteistöt on arvioitu pääasiassa tuotto-arvomenetelmällä. Vuoden 2001 tilinpäätöksessä kiinteistökohtaisena vähimmäistuottovaatimuksena on pidetty 4,5 prosenttia. Maa-, vesi- ja metsäalueet sekä asunnot ja asuinkiinteistöt on arvioitu pääasiassa kauppaa-arvomenetelmällä.

Kiinteistöjen ja kiinteistöyhteisöjen osakkeiden arvonalentumiset on kirjattu kuluksi tuloslaskelman erään "Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä". Arvonalentumisten kirjaamisessa on sovellettu arvonalentumisten pysyvyyttä ja olennaisuutta koskevia kriteerejä.

ARVONKOROTUSTEN PERIAATTEET JA NIIDEN KOHTEIDEN ARVONMÄÄRITYSMENETELMÄT

Arvonkorotuksia voidaan tehdä maa-alueisiin ja kiinteistöyhtiöiden osakkeisiin ja osuuksiin sekä poikkeuksellisesti myös pysyviin vastaaviin kuuluvien osakkeisiin ja osuuksiin, joiden arvo on pysyvästi ja olennaisesti alkuperäistä hankintamenoa suurempi. Arvonkorotusten kohteena olevat maa-alueet ja kiinteistöyhteisöjen osakkeet arvioidetaan kiinteistönvälittäjällä.

JOHDANNAISSOPIMUKSET

Saamisen ja pysyviin vastaaviin kuuluvien saamistodistusten sekä velkojen suojaamiseksi tehdyistä koronvaihtosopimuksista saatujen ja maksettujen korkojen erotukset on kirjattu korkotuottoihin tai -kuluihin. Tilin-

päätöksessä näiden koronvaihtosopimusten siirtyvät korot on merkitty siirtosaamisiin ja siirtovelkoihin. Muista koronvaihtosopimuksista saatujen ja maksettujen korkojen erotus on merkitty arvopaperikaupan nettotuottoihin ja niitä vastaavat siirtyvät korot muihin varoihin ja muihin velkoihin.

Suojaavien johdannaissopimusten arvostustulos on kirjattu tuloslaskelmassa samaan ryhmään kuin suojaavan tase-erän vastakkaismerkkinen arvonmuutos. Muussa kuin suojaamistarkoituksessa tehtyjen korko-, valuutta- ja osakejohdannaisten tuotot, kulut ja arvonmuutokset on kirjattu tuloslaskelman erään "Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot". Johdannaissopimuksista taseeseen merkityt erät on kirjattu muihin varoihin tai muihin velkoihin.

Optioista maksetut preemiot on arvostettu hankintamenoon tai sitä alempana todennäköiseen luovutusarvoon. Tuotot tai kulut on kirjattu arvopaperikaupan nettotuottoihin. Ulkomaan rahan määrien johdannaissopimusten markkavasta-arvon muutos on kuitenkin kirjattu valuuttatoiminnan nettotuottoihin.

JÄRJESTÄMÄTTÖMÄT SAAMISET

Saamisen koko pääoma on merkitty järjestämättömäksi, kun sen korko, pääoma tai sen osa on ollut erääntyneenä ja maksamattomana 90 päivää. Saamiset konkurssiin asetetuilta yrityksiltä on merkitty järjestämättömiksi viimeistään konkurssiin asettamispäivänä. Annettuun takaukseen perustuva saaminen on merkitty järjestämättömäksi, kun takaukseen perustuva maksu on suoritettu. Järjestämättömistä saamisista jaksotetut suoriteperusteiset korot on peruutettu, kun saaminen on merkitty järjestämättömäksi.

LUOTTO- JA TAKAUSTAPPIOT

Luotto- ja takaustappioiksi on kirjattu saamisen ja takausvastuiden lopullisiksi todetut menetykset ja todennäköiset arvonalentumiset sekä asiakkaan rahoittamisesta saamisen sijaan hankitun omaisuuden arvonalentumiset ja luovutustappiot. Arvonalentumiset on kirjattu kohdistettuina luottotappiovarauksina, kun on käynyt ilmeiseksi, ettei saamisesta saada suoritusta, tai siltä osin kuin vakuuksista ei odoteta saatavan saamista

vastaavaa suoritusta.

Luottotappiota kirjattaessa saamisen vakuutena oleva omaisuus on arvostettu määrään, joka omaisuudesta sitä luovutettaessa odotetaan saatavan.

Luottotappioiden vähennyksiksi on merkitty perityksi saadut, aikaisempina vuosina luottotappioihin sisällytetyt erät, saadut vakuutuskorvaukset, asiakkaan rahoittamisesta saamisen sijaan hankitun omaisuuden luovutusvoitot ja kohdistettujen luottotappiovarausten peruutukset.

PAKOLLISET VARAUKSET

Pakollisena varauksena on kirjattu varaus sellaisia laadultaan yksilöitävissä olevia vastaisia menoja ja menetyksiä varten, joiden syntyminen on todennäköistä tai varmaa, mutta joiden määrä ja toteutumisajankohta on vielä epävarma. Kohdistettuja luottotappiovarauksia tai muita vastaavia yksilöityjen tase-erien arvostukseen liittyviä eriä ei kirjata pakollisiin varauksiin, vaan sen tase-erän vähennykseksi, johon kyseinen luotto tai muu omaisuuserä on kirjattu.

VEROT

Yksittäisen pankkiryhmään kuuluvan yhteisön erillistilinpäätöksessä tuloverot on laskettu ja kirjattu verotettavaan tuloon pohjautuvan verolaskelman perusteella. Laskennallisia verovelkoja ja -saamisia ei ole merkitty taseeseen. Liitetiedossa 36 on esitetty laskennalliset verovelat ja -saamiset.

PANKKIRYHMÄN RAKENTEESSA SEKÄ TULOS- LASKELMAN JA TASEEN ESITTÄMISTAVASSA TAPAHTUNEIDEN MUUTOSTEN VAIKUTUS VUOSIEN 2001 JA 2000 TILINPÄÄTÖSTEN VERTAILUKELPOISUUTEEN

Pankkiryhmän rakenteessa ei vuoden 2001 aikana tapahtunut muutoksia, jotka vaikuttaisivat vuosien 2001 ja 2000 tilinpäätösten vertailukelpoisuuteen.

OSUUSPANKKIRYHMÄN TULOSLASKELMA

Milj. e	1.1. - 31.12.2001				1.1. - 31.12.2000			
Korkotuotot	1 540				1 354			
Korkokulut	665				554			
Rahoituskate	875				801			
Tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista	95				204			
Palkkiotuotot	287				303			
Palkkiokulut	42				35			
Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot								
Arvopaperikaupan nettotuotot	-53				1			
Valuuttatoiminnan nettotuotot	7 -46				8 8			
Liiketoiminnan muut tuotot	146				166			
Hallintokulut								
Henkilöstökulut								
Palkat ja palkkiot	268				251			
Henkilösivukulut								
Eläkekulut	28				30			
Muut henkilösivukulut	20 47 315				20 50 301			
Muut hallintokulut	186 501				164 465			
Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	76				91			
Liiketoiminnan muut kulut	132				129			
Luotto- ja takaustappiot	12				5			
Pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumiset	88				99			
Osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten voitosta tai tappiosta	-2				7			
Liikevoitto	504				664			
Satunnaiset erät	-				-			
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	504				664			
Tuloverot								
Tilikauden verot	79				125			
Aikaisempien tilikausien verot	29				0			
Laskennallisen verovelan muutos	31 138				35 159			
Vähemmistön osuus tilikauden voitosta tai tappiosta	1				2			
Tilikauden voitto	365				504			

O S U U S P A N K K I R Y H M Ä N T A S E

VASTAAVAA Milj. e	31.12.2001		31.12.2000	
Käteiset varat	242		366	
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset				
Valtion velkasitoumukset	1 048		96	
Muut	2 345	3 393	1 448	1 544
Saamiset luottolaitoksilta				
Vaadittaessa maksettavat	37		10	
Muut	329	366	793	803
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	21 946		20 260	
Leasingkohteet	225		192	
Saamistodistukset				
Julkisyhteisöiltä	443		326	
Muilta	1 309	753	1 151	1 477
Osakkeet ja osuudet	237		356	
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisy yrityksissä	11		9	
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä	85		95	
Aineettomat hyödykkeet				
Konserniliikearvo	0		0	
Muut pitkävaikutteiset menot	68	68	54	55
Aineelliset hyödykkeet				
Kiinteistöt sekä kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet	1 153		1 241	
Muut aineelliset hyödykkeet	80	1 232	78	1 320
Muut varat	237		346	
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	236		262	
	30 031		27 086	

OSUUSPANKKIRYHMÄN TASE

VASTATTAVAA	31.12.2001			31.12.2000		
Milj. e						
Vieras pääoma						
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille						
Keskuspankeille	1 194			300		
Luottolaitoksille						
Vaadittaessa maksettavat	30			4		
Muut	550	581	1 774	860	864	1 164
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille						
Talletukset						
Vaadittaessa maksettavat	8 358			7 462		
Muut	10 417	18 774		9 656	17 118	
Muut velat	1 346 20 120			1 194 18 312		
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat						
Joukkovelkakirjalainat	1 131			1 270		
Muut	2 595 3 727			2 359 3 629		
Muut velat	603			619		
Siirtovelat ja saadut ennakot	245			235		
Pakolliset varaukset						
Muut pakolliset varaukset	4 4			6 6		
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	696			670		
Laskennalliset verovelat	163			132		
Vähemmistön osuus pääomasta	4			5		
	27 337			24 772		
Oma pääoma						
Osake- ja osuuspääoma	644			573		
Ylikurssirahasto	4			5		
Arvonkorotusrahasto	46			49		
Muut sidotut rahastot						
Vararahasto	680			665		
Muut rahastot	6 686			6 671		
Vapaat rahastot						
Muut rahastot	577 577			421 421		
Edellisten tilikausien voitto	371			93		
Tilikauden voitto	365			504		
	2 694			2 314		
	30 031			27 086		
Taseen ulkopuoliset sitoumukset						
Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset						
Takaukset ja pantit	1 352			1 425		
Muut	- 1 352			- 1 425		
Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset						
Arvopapereiden takaisinostositoumukset	-			-		
Muut	2 832 2 832			2 179 2 179		
	4 185			3 604		

RYHMÄAIKASARJAT

Milj. e

TUOSLASKELMAT

	1997	1998	1999	2000	2001
Rahoituskate	649	691	678	801	875
Muut tuotot	431	503	464	681	481
Muut kulut	584	588	598	629	674
Poistot ja arvonalentumiset	84	87	76	91	76
Luotto- ja takaustappiot	214	128	26	5	12
Pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumiset	4	0	0	99	88
Osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten tuloksesta	1	3	7	7	-2
Liikevoitto	195	395	450	664	504
Satunnaiset erät	-	-	-	-	-
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	195	395	450	664	504
Verot	63	13	64	159	138
Vähemmistöosuus	1	0	1	2	1
Tilikauden voitto	132	382	385	504	365

TASEET

Vastaavaa

Saamiset luottolaitoksilta	1 430	752	593	803	366
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	15 023	16 192	18 309	20 260	21 946
Saamistodistukset	3 209	3 026	3 804	3 021	5 146
Osakkeet ja osuudet	218	220	249	461	332
Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet	1 747	1 641	1 545	1 374	1 301
Muut erät	1 189	1 501	1 524	1 166	940
Yhteensä	22 816	23 332	26 024	27 086	30 031

Vastattavaa

Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	585	398	1 089	1 164	1 774
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	16 134	17 029	17 978	18 312	20 120
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	2 800	2 796	3 652	3 629	3 727
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	1 164	1 016	743	670	696
Muut erät	1 063	708	721	860	853
Laskennalliset verovelat	75	75	98	132	163
Vähemmistön osuus pääomasta	5	3	4	5	4
Oma pääoma	990	1 308	1 739	2 314	2 694
Yhteensä	22 816	23 332	26 024	27 086	30 031

Vuoden 1997 luvut on mahdollisuuksien mukaan muutettu vastaamaan Rahoitustarkastuksen 30.6.1998 voimaan tulleita uusia määräyksiä.

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

(LUVUT MILJOONINA EUROINA)

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

4) Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut eriteltyinä

	2001	2000		2001	2000
1) Korkotuottojen ja korkokulujen erittely tase-erittäin			Liiketoiminnan muut tuotot		
Korkotuotot			Vuokra- ja osinkotuotot		
Saamisista luottolaitoksilta	45	28	kiinteistöistä ja kiinteistö-	89	92
Saamisista yleisöltä ja			yhteisöistä		
julkisyhteisöiltä	1 283	1 150	Kiinteistöjen ja kiinteistö-		
Saamistodistuksista	199	166	yhteisöjen osakkeiden ja		
Muut korkotuotot	2	2	osuuksien luovutusvoitot	9	23
Leasingkate	11	9	Muut tuotot	47	51
Yhteensä	1 540	1 354	Yhteensä	146	166
Korkokulut			Liiketoiminnan muut kulut		
Veloista luottolaitoksille ja			Vuokratulot	21	16
keskuspankeille	52	28	Kulut kiinteistöistä ja		
Veloista yleisölle ja			kiinteistöyhteisöistä	83	84
julkisyhteisöille	401	314	Kiinteistöjen ja kiinteistöyhteisöjen		
Yleiseen liikkeeseen lasketuista			osakkeiden ja osuuksien		
velkakirjoista	4	173	luovutustappiot	4	6
Veloista, joilla on huonompi			Muut kulut	24	23
etuoikeus kuin muilla veloilla	38	44	Yhteensä	132	129
Pääomalainoista	0	0			
Muut korkokulut	1	-5	5) Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja		
Yhteensä	665	554	aineettomista hyödykkeistä		
2) Arvopaperikaupan nettotuotot eriteltyinä				2001	2000
Saamistodistusten kaupan			Suunnitelman mukaiset poistot	58	55
nettotuotot	-7	-1	Arvonalentumiset	18	37
Osakkeiden ja osuuksien			Arvonalentumisten palautukset	0	-2
kaupan nettotuotot	-46	1	Yhteensä	76	91
Yhteensä	-53	1	6) Luotto- ja takaustappiot sekä pysyviin vastaaviin kuuluvien		
3) Tilikauden aikana ostettujen ja myytyjen vaihtuviin vastaaviin			arvopapereiden arvonalentumiset		
luettujen arvopapereiden yhteenlasketut arvot				2001	2000
	2001	2000	Saamisista luottolaitoksilta	0	0
Saamistodistukset			Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	49	63
Ostetut arvopaperit	12 698	18 843	Leasingkohteista	0	0
Myytyt arvopaperit	10 079	14 103	Takauksista ja muista taseen		
Osakkeet			ulkopuolisista eristä	1	4
Ostetut arvopaperit	3 665	5 343	Muista	9	12
Myytyt arvopaperit	3 581	5 317	Bruttomääräiset luotto- ja		
			takaustappiot	58	78
			Luotto- ja takaustappioiden		
			vähennyserät	47	73
			Tuloslaskelman luotto- ja		
			takaustappiot	12	5

Luotto- ja takaustappioiden yhteismäärä eriteltynä:

	2001	2000
Tilikauden aikana toteutuneet luottotappiot yhteensä	83	82
Tilikauden aikana toteutuneet luottotappiot, joista on aikaisemmin tehty kohdistettu luottotappiovaraus	-59	-55
Palautukset aikaisempina vuosina toteutuneista luottotappioista	-16	-22
Tilikauden aikana tehdyt kohdistetut luottotappiovaraukset	34	48
Kohdistettujen luottotappiovarausten peruutukset tilikauden aikana	-29	-47
Tilinpäätökseen kirjatut luotto- ja takaustappiot	12	5

Pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumiset:

Bruttomääräiset arvonalentumiset	88	99
Arvonalentumisten peruutukset	0	0
Yhteensä	88	99

7) Satunnaiset tuotot ja kulut 1.1.-31.12.2001

Osuuspankkiryhmään kuuluvien yhteisöjen erillistilinpäätöksiin merkityt satunnaiset tuotot ja kulut on siirretty Osuuspankkiryhmän tuloslaskelmassa liiketoiminnan muihin tuottoihin ja kuluihin, siltä osin kun ne eivät ole täyttäneet satunnaisen tuoton ja kulun määritelmään sisältyvää olennaisuuden kriteeriä Op-ryhmätasolla. Vuosien 2001 ja 2000 tuloslaskelmissa kaikki erillisyyhtiöiden satunnaisiin eriin kirjaamat tuotot ja kulut on siirretty liiketoiminnan tuottoihin ja kuluihin.

8) Pakollisten varausten muutokset tilikauden aikana

Eläkevaraukset	0
Verovaraukset	0
Muut	-2
Yhteensä	-2

9) Erittely yhdistellyistä eristä

Osuuspankkiryhmän tuloslaskelman erät on esitetty Rahoitustarkastuksen määräämän kaavan mukaisesti. Satunnaisten erien käsittely on kuvattu liitetiedossa 7.

10) Tuotot toimialoittain ja markkina-alueittain

Tuotoilla tarkoitetaan tuloslaskelman erien rahoituskate, tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista, palkkiotuotot, arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot sekä liiketoiminnan muut tuotot yhteenlaskettua määrää. Tuotot on esitetty eliminoimattomina.

	Tuotot toimialoittain		Keskimääräinen henkilömäärä	
	2001	2000	2001	2000
Pankkitoiminta	1 324	1 322	7 526	7 490
Kiinnitysluottopankkitoiminta	1	11	3	8
Rahoitusyhtiötoiminta	26	26	139	130
Sijoituspalveluyritystoiminta	25	38	127	109
Sijoitusrahastotoiminta	26	31	26	19
Kiinteistöjen omistus ja hallinta	9	10	15	15
Muu	382	431	1 094	926
Yhteensä	1 792	1 869	8 930	8 697

	Tuotot markkina-alueittain		Keskimääräinen henkilömäärä	
	2001	2000	2001	2000
Suomi	1 792	1 868	8 921	8 687
Ruotsi	1	1	9	10
Yhteensä	1 792	1 869	8 930	8 697

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

11) Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavien saamistodistusten erittely

	2001	2000
Valtion velkasitoumukset	1 048	96
Valtion joukkovelkakirjalainat	445	612
Sijoitustodistukset	1 670	753
Muut	230	83
Yhteensä	3 393	1 544

12) Saamiset keskuspankeilta

Taseen erään ”Saamiset luottolaitoksilta” ei sisällynyt vuoden lopussa saamia keskuspankeilta.

13) Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä sektoreittain ja niihin kohdistetut luottotappiovaraukset

	2001	2000
Yritykset	6 515	6 125
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	165	144
Julkisyhteisöt	167	181
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	539	956
Kotitaloudet	14 464	12 685
Ulkomaat	97	170
Yhteensä	21 946	20 260

Kohdistetut luottotappiovaraukset tilikauden alussa	249	267
Tilikauden aikana tehdyt uudet varaukset (+)	33	44
Tilikauden aikana peruutetut varaukset (-)	-28	-20
Tilikauden aikana toteutuneet luottotappiot, joista on aikaisemmin tehty kohdistettu luottotappiovaraus (-)	-43	-41
Kohdistetut luottotappiovaraukset tilikauden lopussa	210	250

14) Järjestämättömät ja muut nollakorkoiset saamiset

	2001	2000
Järjestämättömät saamiset	181	179
Muut nollakorkoiset saamiset	11	25
Yhteensä	192	203

15) Maksamatta jääneen saamisen vakuutena olleen sekä asiakkaan liiketoiminnan tervehdyttämiseksi hankitun omaisuuden kirjanpitoarvo

	2001	2000
Vakuutena ollut omaisuus		
Kiinteistöt ja kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet	64	92
Muut osakkeet ja osuudet	3	2
Muu omaisuus	-	-
Yhteensä	67	94
Liiketoiminnan tervehdyttämiseksi hankitut osakkeet ja osuudet	4	4

16) Saamiset, joilla on huonompi etuoikeus kuin velallisen muilla veloilla

	2001	2000
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	8	6
Saamistodistukset	129	115
Yhteensä	137	121

17) Leasingkohteet eriteltyinä

	2001	2000
Ennakkomaksut	28	2
Koneet ja kalusto	184	177
Kiinteä omaisuus ja rakennukset	13	13
Muu omaisuus	0	1
Yhteensä	225	192

18) Saamistodistukset

Julkisesti noteeratut ja noteeraamattomat saamistodistukset ja keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset omaisuusla- jeittain vuoden lopussa	Julkisesti noteeratut	Muut
Vaihtuviin vastaaviin kuuluvat	2 394	1 933
Pysyviin vastaaviin kuuluvat	313	505
Yhteensä	2 708	2 438

Vaihtuviin vastaaviin kuuluvien saamistodistusten todennäköisen luovutushinnan ja sitä alemman kirjanpitoarvon erotusten yhteenlas-
kettu määrä tilikauden lopussa

	2001	2000
Luvut on ilmoitettu eliminoimattomina		
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	7	8
Saamistodistukset	3	5
Yhteensä	10	13

Pysyviin vastaaviin kuuluvien saamistodistusten, keskuspankkirahoitukseen oikeuttavien saamistodistusten ja muiden saamisten nimellisarvon ja kirjanpitoarvon erotus tilikauden lopussa

Luvut on ilmoitettu eliminoimattomina	2001	2000
Nimellisarvon ja sitä alemman kirjanpitoarvon erotus		
Saamistodistukset	4	4
Saamiset luottolaitoksilta	-	0
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	-	-
Yhteensä	4	4
Kirjanpitoarvon ja sitä alemman nimellisarvon erotus		
Saamistodistukset	8	12
Saamiset luottolaitoksilta	-	-
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	-	-
Yhteensä	8	12

Saamistodistukset vaadetyypeittäin tilikauden lopussa

Kirjanpitoarvo	2001	2000
Valtion velkasitoumukset	1 048	96
Kuntatodistukset	2	10
Yritystodistukset	73	42
Sijoitustodistukset	1 675	758
Vaihtovelkakirjalainat	5	6
Muut joukkovelkakirjalainat	2 274	1 094
Muut saamistodistukset	68	204
Yhteensä	5 146	3 021

19) Osakkeet ja osuudet

Taseen erään ”Osakkeet ja osuudet” merkittyjen arvopapereiden yhteenlaskettu kirjanpitoarvo jaoteltuna julkisesti noteerattuihin ja noteeraamattomiin arvopapereihin

	Julkisesti noteeratut	Muut
Vaihtuviin vastaaviin kuuluvat	159	28
Pysyviin vastaaviin kuuluvat	0	49
Yhteensä	159	77

Taseen erään ”Osakkeet ja osuudet” merkittyjen julkisesti noteerattujen osakkeiden ja osuuksien todennäköisen luovutushinnan ja sitä alhaisemman kirjanpitoarvon erotusten yhteenlaskettu määrä

	2001	2000
Vaihtuviin vastaaviin kuuluvat	17	14
Pysyviin vastaaviin kuuluvat	0	0
Yhteensä	17	14

Osuuspankkiryhmällä ei ollut arvopaperilainauksen kohteena olevia arvopapereita vuoden 2001 lopussa.

Taseen erät ”Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyrityksissä” ja ”Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä” eriteltyinä:

	2001	2000
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyrityksissä		
Luottolaitoksissa	-	-
Muissa	11	9
Yhteensä	11	9
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä ¹⁾		
Luottolaitoksissa	-	0
Muissa	85	95
Yhteensä	85	95

¹⁾ Sisältää pankkiryhmään kuuluvien erillisyhteisöjen tytäryhtiöosakkeiden kirjanpitoarvon siltä osin kuin tytäryhtiöitä ei ole yhdistetty pankkiryhmän tilinpäätökseen sekä Henkivakuutusosakeyhtiö Aurumin osakkeiden hankintamenon pääomaosuusyhdistelymenetelmän mukaisilla kirjauksilla oikaistuna.

20) Aineettomat hyödykkeet eriteltyinä

	2001	2000
Perustamismenot	0	0
Liikearvo	1	1
Muut pitkävaikutteiset menot	68	53
Yhteensä	68	55

21) Kiinteistöomistukset eriteltyinä

a) Taseen erään ”Aineelliset hyödykkeet” kirjatut maa- ja vesialueet ja rakennukset sekä kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet eriteltyinä vuoden lopussa:

	Kirjanpitoarvo	Sitoutunut pääoma ¹⁾
Maa- ja vesialueet ja rakennukset		
Omassa käytössä olevat	141	141
Muut	269	269
Yhteensä	411	411
Kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet		
Omassa käytössä olevat	222	263
Muut	520	656
Yhteensä	742	919

b) Muussa kuin omassa käytössä olevat kiinteistöt ja kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet eriteltyinä vuoden lopussa: ¹⁾

Kiinteistölaji	Pinta-ala m ²	Sitoutunut pääoma	Nettotuotto, %	Vajaakäyttö- aste, %
Asunnot ja asuinkiinteistöt	210 266	122	6,4	10,7
Liike- ja toimistokiinteistöt	855 589	693	6,6	10,6
Teollisuuskiinteistöt	163 089	45	7,7	12,6
Maa-, vesi- ja metsäalueet (rakentamattomat)	14 344	55	-0,8	30,0
Keskeneräiset rakennukset	404	1	-0,3	65,8
Rahoitusleasingkiinteistöt	32 288	9	5,0	0,0
Muut kotimaiset kiinteistöt	10 571	9	0,6	38,3
Ulkomaiset kiinteistöt	-	-	-	-
Kiinteistöt yhteensä	1 286 551	934	6,1	11,1

Sitoutunut pääoma on kirjanpidon poistamaton hankintameno lisättynä osakkeisiin kohdistuvalla yhtiölainaosuudella ja/tai omistusosuuden osoittamalla osuudella yhtiön lainoista. Nettotuotto on laskettu vähentämällä kokonaisvuokratuotoista kiinteistöön kohdistuvat hoitokulut tai asunto-osakeyhtiöissä ja keskinäisissä kiinteistöyhtiöissä maksetut vastikkeet. Nettotuottoprosentti on laskettu vuositasoisiksi muutetusta tilinpäätöshetken vuokrausasteen mukaisten kuukausitason tuottojen ja vuoden keskimääräisten kuukausitason hoitokulujen erotuksesta, joka on suhteutettu sitoutuneeseen pääomaan vuoden lopussa.

Vajaakäyttöaste on vapaiden tilojen suhde koko vuokrattavissa olevaan huoneistoalaan. Vapaat tilat ovat ne vuokrattavissa olevat tilat, joista ei tilinpäätöshetkellä saada vuokratuottoja sopimusten perusteella.

c) Muussa kuin omassa käytössä oleviin kiinteistöihin sitoutunut pääoma jaoteltuna tuottoprosentin mukaan vuoden lopussa: ¹⁾

Tuottoprosentti	Sitoutunut pääoma
negatiivinen	63
0 - 3	81
3 - 5	158
5 - 7	328
yli 7	304
Yhteensä	934

¹⁾ Pinta-aloja, sitoutunutta pääomaa, nettotuottoprosenttia ja vajaakäyttöastetta koskevat tiedot on ilmoitettu osuuspankkien osalta konsernitietoina.

22) Muut varat eriteltyinä

	2001	2000
Maksujenvälityssaamiset	15	27
Takaussaamiset	7	11
Johdannaissopimukset	118	124
Muut	97	184
Yhteensä	237	346

23) Siirtosaamiset ja maksetut ennakot eriteltyinä

	2001	2000
Korot	216	254
Muut	20	7
Yhteensä	236	262

24) Erittely yhdistellyistä taseen vastaavien eristä

Osuuspankkiryhmän taseen vastaavien erät on esitetty Rahoitustarkastuksen vahvistaman taseen kaavan mukaisesti.

25) Velkojen nimellisarvon ja kirjanpitoarvon erotus

Luvut ilmoitettu eliminoimattomina	2001	2000
Nimellisarvon ja sitä alemman kirjanpitoarvon erotus		
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	-	0
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	-	0
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	16	26
Muut velat	-	0
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	2	27
Yhteensä	19	53

Kirjanpitoarvon ja sitä alemman nimellisarvon erotus		
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	-	-
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	-	-
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	0	0
Muut velat	-	-
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	0	25
Yhteensä	0	25

26) Erittely liikkeeseenlasketuista velkakirjoista vaadetyypeittäin

	2001	2000
Sijoitustodistukset	2 485	2 358
Joukkovelkakirjalainat	1 131	1 270
Muut	110	0
Yhteensä	3 727	3 629

27) Muut velat eriteltyinä

	2001	2000
Maksujenvälitysvelat	326	320
Johdannaissopimukset	141	133
Muut	137	166
Yhteensä	603	619

28) Siirtovelat ja saadut ennakot eriteltyinä

	2001	2000
Korot	148	128
Muut	98	107
Yhteensä	245	235

29) Pakolliset varaukset tilikauden lopussa

	2001	2000
Eläkevaraukset	-	0
Verovaraukset	-	-
Muut	4	6
Yhteensä	4	6

30) Erittely veloista, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla

Velat, joiden kirjanpitoarvo ylittää 10 % kaikkien niiden velkojen määrästä, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla:

USD 135 miljoonaa (eurovasta-arvo 153,2 milj.) ikuinen laina. Velan korko 31.12.2001 oli 2,43 %. Velka voidaan maksaa kokonaisuudessaan takaisin Rahoitustarkastuksen luvalla ehdoissa mainittuun etukäteisilmoitukseen koronmaksupäivänä syyskuussa 2002 tai sen jälkeisinä koronmaksupäivinä.

EUR 150 miljoonaa. Velan korko 31.12.2001 oli 3,948 %. Velka erääntyy maaliskuussa vuonna 2011. Velka voidaan maksaa kokonaisuudessaan takaisin Rahoitustarkastuksen luvalla ehdoissa mainittuun etukäteisilmoitukseen koronmaksupäivänä maaliskuussa 2006 tai sen jälkeisinä koronmaksupäivinä.

Edellä mainitut velat ovat debentuurilainoja, joiden etuoikeus on Osuuspankkiryhmän muita sitoumuksia huonompi. Velkoihin ei liity niiden osakkeiksi muuttamista koskevia ehtoja.

Muut kuin edellä mainitut velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla:

Velkojen yhteenlaskettu määrä eurovasta-arvoina 31.12.2001 oli Op-ryhmässä 393 miljoonaa euroa. Velkojilla ei ole optiota vaatia näiden velkojen ennen aikaista takaisinmaksua. Näihin velkoihin sisältyy ikuisia lainoja 23 miljoonaa euroa.

Samaan konserniin ja konsolidointiryhmään kuuluville yrityksille ja omistusyhteyksyrityksille suunnatut lainat:

Osuuspankkiryhmän sisäiset velat, 66 miljoonaa euroa, on eliminoitu. Osuuspankkiryhmällä ei ole omistusyhteyksyrityksille suunnattuja lainoja.

31) Oman pääoman erien lisäykset ja vähennykset tilikauden aikana

	Kirjanpitoarvo tilikauden alussa	Lisäykset tilikauden aikana	Vähennykset tilikauden aikana	Kirjanpitoarvo tilikauden lopussa
Osuuspääoma	505	132	-61	576
Osakepääoma	68	-	-	68
Ylikurssirahasto	5	0	-1	4
Arvonkorotusrahasto	49	0	-3	46
Vararahasto	671	28	-13	686
Vapaat rahastot	421	174	-18	577
Edellisten tilikausien voitto	596	-	-225	371
Tilikauden voitto	-	365	-	365
Oma pääoma yhteensä	2 314	701	-320	2 694

OPK:n ja sen jäsenosuuspankkien hankkimien OKOn osakkeiden nimellisarvon ylittävä tai alittava hankintahinnanosuus kirjataan pankkiryhmän tilinpäätöksessä joko edellisten tilikausien voittovarojen vähennykseksi tai lisäykseksi.

32) Yhdistellyt taseen vastattavien erät

Osuuspankkiryhmän taseen vastattavien erät on esitetty Rahoitustarkastuksen vahvistaman taseen kaavan mukaisesti.

33) Saamisten ja velkojen maturiteettijakauma tase-erittäin vuoden lopussa

Jäljellä olevan juoksuajan mukaan	alle 3 kk	3-12 kk	1-5 v.	yli 5 v.
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	2 107	643	513	130
Saamiset luottolaitoksilta	281	64	21	0
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	1 553	2 662	8 661	9 069
Saamistodistukset	305	237	788	422
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	1 720	19	35	0
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	17 295	1 476	841	508
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	2 298	451	977	0

Saamisiin yleisöltä ja julkisyhteisöiltä ei sisälly vaadittaessa maksettavia saamisia.

Muut kuin määräaikaisten talletukset on sisällytetty maturiteettiluokkaan ”alle 3 kuukautta”.

34) Koti- ja ulkomaanrahan määräiset omaisuus- ja velkaerät vuoden lopussa

	Kotimaan raha	Ulkomaan raha
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	3 393	0
Saamiset luottolaitoksilta	277	89
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	21 747	199
Saamistodistukset	1 297	455
Muu omaisuus	2 547	26
Yhteensä	29 262	769
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	1 338	436
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	19 975	145
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	3 727	0
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	520	176
Muut velat	1 002	18
Yhteensä	26 562	775

35) Taloudellista kehitystä kuvaavat ja osakekohtaiset tunnusluvut

Osuuspankkiryhmän taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut	1997	1998	1999	2000	2001
Liikevaihto, milj. euroa	1 668	1 721	1 583	2 086	2 022
Liikevoitto milj. euroa	195	395	450	664	504
% liikevaihdosta	13,0	22,9	28,4	31,9	24,9
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja, milj. euroa	195	395	450	664	504
% liikevaihdosta	13,0	22,9	28,4	31,9	24,9
Oman pääoman tuotto (ROE), %	17,2	35,0	26,7	24,9	14,6
Koko pääoman tuotto (ROA), %	0,6	1,7	1,7	1,9	1,3
Omavaraisuusaste, %	3,8	5,6	6,7	8,6	9,0
Kulujen suhde tuottoihin, %	62	57	59	49	55

Tunnuslukujen laskentakaavat

Liikevaihto	Korkotuotot, leasingtoiminnan tuotot, tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista, palkkiotuotot, arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot sekä liiketoiminnan muut tuotot
Liikevoitto tai -tappio ja sen osuus prosentteina liikevaihdosta	Tuloslaskelman liikevoitto tai -tappio
Voitto tai tappio ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja sekä sen osuus prosentteina liikevaihdosta	Tuloslaskelman erä ”Voitto (tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja”
Oman pääoman tuotto (ROE), %	$\frac{\text{Liikevoitto/-tappio} - \text{verot}}{\text{Oma pääoma} + \text{vähemmistöosuus} + \text{vapaaehtoiset varaukset ja poistoero lykättyllä verovelalla vähennettynä (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$
Koko pääoman tuotto (ROA), %	$\frac{\text{Liikevoitto/-tappio} - \text{verot}}{\text{Taseen loppusumma keskimäärin (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$
Omavaraisuusaste, %	$\frac{\text{Oma pääoma} + \text{vähemmistöosuus} + \text{vapaaehtoiset varaukset ja poistoero lykättyllä verovelalla vähennettynä}}{\text{Taseen loppusumma}} \times 100$
Kulujen suhde tuottoihin, %	$\frac{\text{Palkkiokulut} + \text{hallintokulut} + \text{poistot} + \text{liiketoiminnan muut kulut}}{\text{Rahoituskate} + \text{tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista} + \text{palkkiotuotot} + \text{arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot} + \text{liiketoiminnan muut tuotot}} \times 100$

36) Tuloverot

		2001	2000
Tuloverojen jakautuminen varsinaisesta toiminnasta ja satunnaisista eristä johtuviin veroihin:	Laskennalliset verosaamiset, joiden toteutuminen on todennäköistä	57	47
Osuuspankkiryhmän tilinpäätökseen ei sisälly satunnaisia tuottoja tai kuluja.	Arvonkorotusten vaikutus tuloverotukseen:		
Laskennalliset verovelat ja -saamiset:	Op-ryhmän kiinteistöistä ja kiinteistöyhteisöjen osakkeista ja osuuksista on tehty arvonkorotuksia yhteensä 104 miljoonaa euroa.		
Op-ryhmän taseessa oli laskennallisia verovelkoja 163 miljoonaa euroa, jotka perustuivat tilinpäätössiirtoihin. Muita laskennallisia verovelkoja ja verosaamia ei ole merkitty taseeseen vuosina 2001 ja 2000.	Jos arvonkorotuskohteet myytäisiin, arvonkorotus realisoituisi luovutusvoittona, josta aiheutuisi enimmillään 30 miljoonan euron tuloverojen kasvu.		
Laskennalliset verosaamiset muodostuivat pääasiassa verotuksessa vahvistetuista tappioista. Muiden laskennallisten verosaamisten määrä oli vähäinen.			

VAKUUKSIA JA VASTUUSITOUMUKSIA SEKÄ
JOHDANNAISSOPIMUKSIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

37) Omasta ja muiden puolesta vakuudeksi annettu omaisuus sekä
velat ja sitoumukset, joiden vakuudeksi ne on annettu

	2001	2000
Oman velan ja sitoumusten vakuudeksi annettu omaisuus		
Pantit	1 946	1 095
Kiinnitykset	-	-
Muut	14	15
Velat ja sitoumukset, joiden vakuudeksi omaisuuserät on annettu		
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	1 189	98
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	69	32
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	-	-
Muiden puolesta annetut vakuudet		
Pantit	294	1
Kiinnitykset	7	20

Op-ryhmän ennakkoon vastaanottamien eurojen nimellisarvo oli 386 miljoonaa euroa, josta asiakkaille oli edelleen jaettu 21 miljoonaa euroa.

38) Eläkevastuut

Osuuspankkiryhmään kuuluvien yhteisöjen henkilökunnan lakisääteinen eläketurva on Opstock Oy:tä lukuun ottamatta järjestetty Osuuspankkien Eläkekassan kautta. Lisäeläketurva on Opstock Oy:tä, FD Finanssidata Oy:tä ja Keski-Suomen Tila- ja Kiinteistöpalvelu Oy:tä lukuun ottamatta järjestetty Osuuspankkien Eläkesäätiön kautta. Säätiöön ei ole otettu uusia edunsaajia 30.6.1991 jälkeen. Tukholman sivukonttorin henkilökunnan lakisääteinen eläketurva on järjestetty Ruotsin säännösten mukaisesti.

Osuuspankkiryhmään kuuluvilla yhteisöillä ei ole eläkesitoumuksista johtuvia suoria vastuuta. Osuuspankkiryhmän eläkevastuut on täysin katettu.

39) Leasingvastuut

Leasingmaksut vuonna 2002	3
Leasingmaksut vuoden 2002 jälkeen	18

40) Taseen ulkopuoliset sitoumukset eriteltyinä vuoden lopussa

	2001	2000
Takaukset	514	498
Takuuvastuut	798	893
Pantit ja kiinnitykset	7	12
Muut asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset	34	21
Käyttämättömät luottojärjestelyt	2 393	2 082
Annetut pantit	1	-
Muut asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset	438	97
Annetut sitoumukset yhteensä	4 185	3 604

41) Johdannaisopimukset vuoden lopussa

Kohde-etuuskien arvot	2001	2000
Suojaamistarkoituksessa tehdyt sopimukset		
Korkojohdannaiset		
Termiinisopimukset	-	-
Optiosopimukset		
Ostetut	-	-
Asetetut	-	-
Koronvaihtosopimukset	704	656
Valuuttajohdannaiset		
Termiinisopimukset	-	572
Optiosopimukset		
Ostetut	-	-
Asetetut	-	-
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	-	3
Osakejohdannaiset		
Termiinisopimukset	-	-
Optiosopimukset		
Ostetut	-	-
Asetetut	-	-
Muut johdannaiset		
Termiinisopimukset	-	-
Optiosopimukset		
Ostetut	-	-
Asetetut	-	-
Luottojohdannaiset	-	-
Equity swapit	-	-
Yhteensä	704	1 231
Muussa kuin suojaamistarkoituksessa tehdyt sopimukset		
Korkojohdannaiset		
Termiinisopimukset	77	1 028
Optiosopimukset		
Ostetut	-	-
Asetetut	-	-
Koronvaihtosopimukset	6 225	6 333
Valuuttajohdannaiset		
Termiinisopimukset	366	-
Optiosopimukset		
Ostetut	8	4
Asetetut	7	3
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	-	-
Osakejohdannaiset		
Termiinisopimukset	-	-
Optiosopimukset		
Ostetut	-	-
Asetetut	-	-

	2001	2000
Muut johdannaiset		
Termiinisopimukset	-	-
Optiosopimukset		
Ostetut	-	-
Asetetut	-	-
Luottojohdannaiset	-	-
Equity swapit	16	9
Yhteensä	6 698	7 377

Sopimusten luottovasta-arvot		
Korkojohdannaiset sopimukset	57	65
Valuuttajohdannaiset sopimukset	7	22
Muut johdannaiset sopimukset	3	1
Yhteensä	67	88

42) Omaisuuden myymisestä ja ostamisesta asiakkaan lukuun syntyneet myyntisaamiset ja ostovelat

Myyntisaamiset	30
Ostovelat	40

43) Muut vastuusitoumukset ja vastuut

Osuuspankkiryhmän sitoumukset pääomasijoitusrahastoihin olivat vuoden lopussa 40,3 miljoonaa euroa. Nämä sitoumukset sisältyvät liitetiedon 40 sitoumuksiin.

Osuuspankkiryhmään yhdisteltävillä yhtiöillä on niiden normaali liiketoiminnasta aiheutuneita merkitykseltään vähäisiä vastuusitoumuksia, jotka eivät sisälly liitetiedon 40 sitoumuksiin.

HENKILÖSTÖÄ SEKÄ TOIMI- JA VALVONTAELINTEN JÄSENIÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

44) Henkilöstö sekä toimi- ja valvontaelinten jäsenet
Henkilöstö keskimäärin 2001

	Tilikauden aikana	Muutos edellisestä vuodesta
Kokoaikainen henkilöstö	8 480	314
Osa-aikainen henkilöstö	450	-81
Henkilöstö yhteensä	8 930	233

Osuuspankkiryhmään kuuluvien yritysten hallinto- ja valvontaelimien maksamien palkkojen ja palkkioiden yhteismäärä

Hallintoneuvoston jäsenet ja varajäsenet	2
Hallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä toimitusjohtaja	22
Yhteensä	24
Luottolaitoksen taloudellisesta tuloksesta määräytyvät palkat ja palkkiot	0

45) Tilinpäätöksen yhdisteltyjen yritysten nimi ja kotipaikka

Yhtiö	Kotipaikka
Rivi-riviltä-menetelmällä yhdistelty	
Jäsenosuuspankit 244 pankkia (lueteltu s. 48–52)	
Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunta	Helsinki
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj	Helsinki
Okopankki Oyj	Helsinki
OP-Rahoitus Oy	Helsinki
Opstock Oy	Helsinki
Kiinteistö Oy Aleks-Hermes	Helsinki
Kiinteistö Oy Arkadiankatu 23	Helsinki
Kiinteistö Oy Dagmarinkatu 14	Helsinki
Kiinteistö Oy Kanta-Sarvis II	Helsinki
OP-Asuntoluottopankki Oyj	Helsinki
OP-Kotipankki Oyj	Helsinki
OP-Rahastoyhtiö Oy	Helsinki
FD Finanssidata Oy	Helsinki
Osuuspankkien Vakuusrahasto	Helsinki
Osuuspankkien Keskinäinen Vakuutusyhtiö	Helsinki
Jyväskylän Kassatalo Oy	Jyväskylä
Keski-Suomen Tila- ja Kiinteistöpalvelu Oy	Jyväskylä
Kiinteistö Oy Pekurinkulma	Oulu
Kiinteistö Oy Vammalan Torikeskus	Vammala
Pääomaosuusmenetelmällä yhdistelty	

Henkivakuutusosakeyhtiö Aurum ¹⁾	Helsinki
Virtuaalinen Suomi Oy ²⁾	Helsinki
Automatia Pankkiautomaatit Oy ³⁾	Helsinki
Hatanpääkadun Teollisuushallit Oy ³⁾	Tampere
Kiinteistö Oy Lahden Trio ³⁾	Lahti
Toimiraha Oy ³⁾	Helsinki

¹⁾ Yhdistelty vakuutusyhtiönä pääomaosuusmenetelmällä

²⁾ Yhdistelty muuna elinkeinoyhteisönä pääomaosuusmenetelmällä

³⁾ Yhdistelty muuna osakkuusyhtiönä pääomaosuusmenetelmällä

OKO on myynyt 29.1.2001 Kiinteistö Oy Malminkatu 30:n.

OPK osti heinäkuussa 47,5 % Virtuaalinen Suomi Oy:n osakkeista ja nosti omistusosuutensa yhtiöstä 95 %:iin.

Osuuspankki Realum on myynyt Kiinteistö Oy Krassipuiston 6.7.2001.

Riittävät tiedot tilinpäätöksen yhdistellyn yrityksen, joka ei ole luotto- tai rahoituslaitos tai palveluyritys, ja muiden Osuuspankkiryhmään kuuluvien yritysten suhteiden arvioimiseksi:

Henkivakuutusosakeyhtiö Aurum on OPK:n ja sen jäsenpankkien täysin omistama henki- ja eläkevakuutustoimintaa harjoittava yhtiö. Yhtiöön on keskitetty Osuuspankkiryhmän henki- ja eläkevakuutusliiketoiminta.

Yhteenliittymän tilinpäätöksen on jätetty yhdistelemättä jäsenluottolaitosten konsernitilinpäätöksiinsä yhdisteleviä yrityksiä yhteensä 185 kappaletta, näiden yritysten yhteenlaskettu tase oli noin 0,2 miljardia euroa. Yritysten yhdistelemisen vaikutus pankkiryhmän omiin pääomiin olisi ollut noin 60 miljoonaa euroa ja vakavaraisuussuhdelukuun 0,28 prosenttiyksikköä.

OPK:n jäsenosuuspankit 31.12.2001

Tase- ja liikevoittotiedot eivät ole lopullisia.

Nimi	Kotipaikka	Toimitusjohtaja	Tase Milj. e	Liikevoitto Milj. e
Alajärven Osuuspankki	Alajärvi	Pentti Mäkelä	116	2,66
Alastaron Osuuspankki	Alastaro	Petri Antila	37	0,72
Alavieskan Osuuspankki	Alavieska	Ismo Talus	27	0,59
Alavuden Seudun Osuuspankki	Alavus	Jussi Ruuhela	93	1,84
Andelsbanken för Åland	Maarianhamina	Håkan Clemes	99	0,48
Andelsbanken Raseborg	Karjaa	Lars Björklöf	149	1,03
Artjärven Osuuspankki	Artjärvi	Tuulikki Kyyhkynen	32	0,59
Asikkalan Osuuspankki	Vääksy	Jari Laaksonen	52	0,89
Askolan Osuuspankki	Monninkylä	Irja Mäittälä	34	0,98
Auran Osuuspankki	Aura	Sauli Nuolemo	39	0,97
Elimäen Osuuspankki	Elimäki	Pertti Olander	96	0,82
Enon Osuuspankki	Eno	Ari Karhapää (18.1.2002 alkaen)	64	1,56
Etelä-Karjalan Osuuspankki	Lappeenranta	Risto Kiljunen	545	14,47
Etelä-Pohjanmaan Osuuspankki	Seinäjoke	Keijo Manner	421	5,83
Etelä-Savon Osuuspankki	Mikkeli	Kari Manninen	323	8,14
Eurajoen Osuuspankki	Eurajoki	Harri Hiitiö	29	0,81
Euran Osuuspankki	Eura	Lenni Kankaanpää	54	1,32
Forssan Seudun Osuuspankki	Forssa	Jouni Hautala	181	1,70
Haapajärven Osuuspankki	Haapajärvi	Kari Ahola	45	0,94
Haapamäen Seudun Osuuspankki	Haapamäki	Tauno Vuorenmaa	32	0,48
Haapaveden Osuuspankki	Haapavesi	Timo Suhonen	53	1,27
Hailuodon Osuuspankki	Hailuoto	Veijo Nissilä	17	0,41
Halsuan Osuuspankki	Halsua	Tapio Jokela	16	0,06
Haminan Seudun Osuuspankki	Hamina	Markku Vanhala	119	2,53
Harjavalan Osuuspankki	Harjavalta	Jarmo Tuovinen	65	1,67
Hartolan Osuuspankki	Hartola	Teemu Hauta-Aho	34	0,53
Hauhon Osuuspankki	Hauho	Timo Metsola	27	0,74
Haukivuoren Osuuspankki	Haukivuori	Seppo Laurila	25	0,68
Heinäveden Osuuspankki	Heinävesi	Ville Pönttönen	40	1,02
Himangan Osuuspankki	Himanka	Kalevi Humalajoki	40	0,19
Hinnerjoen Osuuspankki	Hinnerjoki	Jukka Tuomisto	15	0,32
Hirvensalmen Osuuspankki	Hirvensalmi	Risto Rouhiainen	27	0,28
Honkilahten Osuuspankki	Honkilahti	Olavi Juhola	20	0,44
Huhtamon Osuuspankki	Huhtamo	Päivikki Järvinen	10	0,24
Huittisten Osuuspankki	Huittinen	Olli Näsi	68	1,96
Humppilan Osuuspankki	Humppila	Jari Salokangas	39	0,24
Hämeenkosken Osuuspankki	Hämeenkoski	Janne Nuutinen	22	0,38
Hämeenlinnan Seudun Osuuspankki	Hämeenlinna	Olli Liusjärvi	323	6,71
Iisalmen Osuuspankki	Iisalmi	Eero Mähönen	143	3,02
Iitin Osuuspankki	Kausala	Hannu Viitanen	53	0,12
Ikaalisten Osuuspankki	Ikaalinen	Antero Sorri	49	0,93
Ilomantsin Osuuspankki	Ilomantsi	Kalevi Hämäläinen	54	1,36
Janakkalan Osuuspankki	Turenki	Vesa Lehikoinen	160	4,87
Joensuun Osuuspankki	Joensuu	Antti Heliövaara	190	2,84
Jokioisten Osuuspankki	Jokioinen	Vesa Rantanen	42	1,27
Juuan Osuuspankki	Juuka	Tuomo Mustonen	57	1,38
Juvan Osuuspankki	Juva	Kari Pitkälä	77	1,81
Jämsän Seudun Osuuspankki	Jämsä	Heikki Rosti	117	3,34

Kainuun Osuuspankki	Kajaani	Kari Sissala	208	4,38
Kalajoen Osuuspankki	Kalajoki	Pertti Sarkkinen	90	1,69
Kalkkisten Osuuspankki	Kalkkinen	Esko-Pekka Markkanen	10	0,16
Kangasalan Osuuspankki	Kangasala	Veikko Poranen	85	1,99
Kangasniemen Osuuspankki	Kangasniemi	Leo Pakkanen	69	2,30
Kankaanpään Osuuspankki	Kankaanpää	Teuvo Pakkala	59	1,19
Kannuksen Osuuspankki	Kannus	Juha Lundström	46	0,53
Karjalan Osuuspankki	Mynämäki	Pentti Laaksonen	17	0,33
Karkun Osuuspankki	Karkku	Raimo Virtanen	12	0,27
Karunan Osuuspankki	Karuna	Pertti Peura	11	0,14
Karvian Osuuspankki	Karvia	Antti Suomijärvi	28	0,50
Kaustisen Osuuspankki	Kaustinen	Asko Ahonen	42	0,11
Keikyän Osuuspankki	Äetsä	Kalevi Salonen	18	0,29
Kemin Seudun Osuuspankki	Kemi	Pertti Stöckel	139	3,07
Kerimäen Osuuspankki	Kerimäki	Kari Korhonen	32	0,80
Keski-Suomen Osuuspankki	Jyväskylä	Aimo Ekonen	983	1,28
Keski-Uudenmaan Osuuspankki	Järvenpää	Leif Laine	556	16,09
Kestilän Osuuspankki	Kestilä	Hans Aikio	21	0,25
Kesälahden Osuuspankki	Kesälahti	Erkki Kukkonen	32	0,93
Kihniön Osuuspankki	Kihniö	Ari Heinonen	17	0,32
Kiihtelysvaaran Osuuspankki	Kiihtelysvaara	Pasi Leppänen	37	0,80
Kiikalan Rekijoen Osuuspankki	Rekijoki	Kirsi-Marja Hiidensalo	18	0,34
Kiikoisten Osuuspankki	Kiikoinen	Pertti Kärki	14	0,30
Kiskon Osuuspankki	Toija	Pekka Anttonen	25	0,36
Kiteen Seudun Osuuspankki	Kitee	Pentti Hämäläinen	151	3,76
Kiukaisten Osuuspankki	Kiukainen	Jari Valonen	19	0,35
Koillis-Savon Osuuspankki	Kaavi	Asko Imppola	97	2,02
Koitin-Pertunmaan Osuuspankki	Koitti	Unto Aikasalo	36	0,86
Kokemäen Osuuspankki	Kokemäki	Matti Ollila	77	1,88
Kokkolan Osuuspankki	Kokkola	Aatto Ainali	266	0,69
Kontiolahden Osuuspankki	Kontiolahti	Esko Mononen	50	1,18
Korpilahden Osuuspankki	Korpilahti	Kyösti Myller (1.1.2002 alkaen)	43	1,34
Korsnäs Andelsbank	Molpe	Jan-Erik Westerdahl	35	0,74
Kotkan Seudun Osuuspankki	Kotka	Pentti Leisti	174	3,53
Kouvolan Seudun Osuuspankki	Kouvola	Marjo Partio	268	4,66
Kronoby Andelsbank	Kruunupyä	Sten-Ole Nybäck	58	1,55
Kuhmalahden Osuuspankki	Pohja	Risto Mattila	17	0,37
Kuhmoisten Osuuspankki	Kuhmoinen	Heikki Vilppala	23	0,39
Kuhmon Osuuspankki	Kuhmo	Erkki Airaksinen	87	1,50
Kuopion Osuuspankki	Kuopio	Jaakko Ojanperä	404	5,56
Kuortaneen Osuuspankki	Kuortane	Markku Jaatinen	35	0,72
Kurun Osuuspankki	Kuru	Marja-Leena Siuro (14.2.2002 alkaen)	26	0,58
Kuusamon Osuuspankki	Kuusamo	Kari Kivelä (1.3.2002 alkaen)	85	1,74
Kuusjoen Osuuspankki	Kuusjoki	Rauno Hurme	19	0,28
Kymijoen Osuuspankki	Anjalankoski	Heikki Pykälistö	85	1,77
Kärkölän Osuuspankki	Järvelä	Petri Hokkanen	34	0,78
Kärsämäen Osuuspankki	Kärsämäki	Timo Suhonen	26	0,25
Käylän Osuuspankki	Käylä	Kaisa Kurtti	13	0,31
Köyliön Osuuspankki	Köyliö	Matti Hirsylä	46	0,94
Lapin Osuuspankki	Lappi	Vesa Parkkali	39	0,85
Lappo Andelsbank	Lappo	Torsten Nordberg	6	0,09
Lehtimäen Osuuspankki	Lehtimäki	Antti Koivula	22	0,04
Lemin Osuuspankki	Lemi	Eero Innanen	30	0,61
Leppävirran Osuuspankki	Leppävirta	Ilkka Martikainen	76	2,11

Lieksan Osuuspankki	Lieksa	Jorma Lehtikoinen	106	2,76
Limingan Osuuspankki	Liminka	Urpo Ojala	34	0,81
Liperin Osuuspankki	Liperi	Jalo Lehtovaara	84	2,27
Lohtajan Osuuspankki	Lohtaja	Veijo Uusitalo	33	0,26
Loimaan Osuuspankki	Loimaa Kk	Heimo Kortnesniemi	75	1,38
Loimaan Seudun Osuuspankki	Loimaa	Tuomo Maunuksela	69	1,28
Lokalahden Osuuspankki	Lokalahti	Bo Hellén	17	0,31
Lopen Osuuspankki	Loppi	Keijo Bragge (1.1.2002 alkaen)	58	1,47
Lounais-Suomen Osuuspankki	Paimio	Vesa Viitaniemi	122	1,42
Luhangan Osuuspankki	Tammijärvi	Pekka Pietilä	16	0,15
Luopioisten Osuuspankki	Luopioinen	Esa Jokinen	18	0,41
Luumäen Osuuspankki	Taavetti	Eero Kettunen	40	0,94
Luvian Osuuspankki	Luvia	Hannu Kyrövaara	32	0,53
Länsi-Uudenmaan Osuuspankki	Lohja	Jukka Karasjärvi	369	3,73
Maaningan Osuuspankki	Maaninka	Reijo Kananen	44	1,22
Marttilan Osuuspankki	Marttila	Matti Vahalahti	44	0,95
Maskun Osuuspankki	Masku	Jarmo Nurmi	47	0,91
Mellilän Seudun Osuuspankki	Mellilä	Raimo Lindström	23	0,46
Merimaskun Osuuspankki	Merimasku	Kaisa Haaksiluoto	13	0,33
Metsämaan Osuuspankki	Metsämaa	Jussi Nieminen	17	0,34
Miehikkälän Osuuspankki	Miehikkälä	Seppo Pylvänäinen	31	1,02
Miettilän Osuuspankki	Miettilä	Tarja Huolman	5	0,01
Mouhijärven Osuuspankki	Mouhijärvi	Esko Heinonen	31	0,55
Mynämäen Osuuspankki	Mynämäki	Kalle Krappala	77	1,96
Myrskylän Osuuspankki	Myrskylä	Heikki Leppähaara	12	0,15
Mäntsälän Osuuspankki	Mäntsälä	Heikki Kananen	82	1,39
Mäntän Seudun Osuuspankki	Mänttä	Erkki Lauronen	100	2,47
Nagu Andelsbank	Nauvo	Johan Broos	17	0,24
Nakkilan Osuuspankki	Nakkila	Jussi Kuvaja	60	1,98
Niinijoen Osuuspankki	Niinijoki	Timo Seikkula	21	0,52
Nilsian Osuuspankki	Nilsia	Seppo Pääkkö	78	2,48
Nivalan Osuuspankki	Nivala	Markku Niskala	79	0,21
Nousiaisten Osuuspankki	Nousiainen	Ville-Pekka Aakula	87	2,21
Nurmeksen Osuuspankki	Nurmes	Eero Heino	73	1,79
Orimattilan Osuuspankki	Orimattila	Veli-Matti Onnela	89	1,99
Oripään Osuuspankki	Oripää	Jouko Rekolainen (1.1.2002 alkaen)	28	0,37
Oriveden Seudun Osuuspankki	Orivesi	Pertti Pyykkö	72	1,72
Osuuspankki Kantrisalol	Inkere	Turkka Saarniniemi	52	1,00
Osuuspankki Realum	Helsinki	Jouko Aho	71	1,32
Oulaisten Osuuspankki	Oulainen	Lauri Knuutila	80	2,70
Oulun Osuuspankki	Oulu	Timo Levo	793	8,82
Outokummun Osuuspankki	Outokumpu	Eero Eskelinen	50	1,25
Paattisten Osuuspankki	Paattinen	Eero Koskinen	49	0,94
Paavolan Osuuspankki	Ruukki	Kalle Arvio	53	1,38
Padasjoen Osuuspankki	Padasjoki	Keijo Uotila (4.2.2002 alkaen)	16	0,22
Paltamon Osuuspankki	Paltamo	Jorma Niemi	34	0,60
Parikkalan Seudun Osuuspankki	Parikkala	Matti Martikainen	56	1,23
Parkanon Osuuspankki	Parkano	Aarre Saranpää	41	0,59
Pedersörejdens Andelsbank	Pietarsaari	Ulf Löf	153	1,61
Perhon Osuuspankki	Perho	Pekka Pajula	29	0,56
Perniön Osuuspankki	Perniö	Risto Lehtinen	49	1,23
Peräseinäjoen Osuuspankki	Peräseinäjoki	Olavi Ilola	52	1,26
Pieksämäen Seudun Osuuspankki	Pieksämäki	Seppo Vanninen	132	0,84
Pielaveden Osuuspankki	Pielavesi	Pertti Rautaparta	46	1,29

Pihtiputaan Osuuspankki	Pihtipudas	Erkki Niemelä	29	0,76
Pohjolan Osuuspankki	Rovaniemi	Markku Salomaa	377	7,06
Polvijärven Osuuspankki	Polvijärvi	Juhani Leminen	55	1,28
Porin Seudun Osuuspankki	Pori	Jukka Ramstedt	525	12,97
Porvoon Osuuspankki	Porvoo	Pertti Hellqvist	228	2,91
Posion Osuuspankki	Posio	Martti Varanka	51	1,58
Pudasjärven Osuuspankki	Pudasjärvi	Paavo Kurttila	81	2,36
Pukkilan Osuuspankki	Pukkila	Ari Talkara	28	0,79
Pulkkilan Osuuspankki	Pulkki	Eero Keskitalo	19	0,48
Punkalaitumen Osuuspankki	Punkalaidun	Tapio Laine	55	1,15
Puolangan Osuuspankki	Puolanka	Jouni Ahokumpu	39	0,56
Purmo Andelsbank	Pietarsaaren mlk	Stig-Göran Jansson	18	0,31
Pyhäjärven Osuuspankki	Pyhäsalmi	Jukka Kuonanoja	51	1,04
Pyhännän Osuuspankki	Pyhäntä	Viljo Lotvonen	19	0,25
Päijät-Hämeen Osuuspankki	Lahti	Timo Laine	470	2,69
Pälkäneen Osuuspankki	Pälkäne	Jari Linjala	32	0,76
Pöytyän Osuuspankki	Riihikoski	Juha Pullinen	46	0,60
Raahen Seudun Osuuspankki	Raah	Seppo Rytivaara	149	3,74
Rantasalmen Osuuspankki	Rantasalmi	Vesa Auvinen	64	1,71
Rantsilan Osuuspankki	Rantsila	Ismo Välijärvi	25	0,65
Rauman Seudun Osuuspankki	Rauma	Simo Kauppi	290	8,78
Rautalammin Osuuspankki	Rautalampi	Mikko Paananen	36	0,79
Riihimäen Seudun Osuuspankki	Riihimäki	Kalevi Oksanen	154	4,49
Riistaveden Osuuspankki	Riistavesi	Pauli Kröger	24	0,59
Ruhtinansalmen Osuuspankki	Ruhtinansalmi	Helena Juntunen	7	0,05
Ruoveden Osuuspankki	Ruovesi	Alpo Porila	52	0,42
Rymättylän Osuuspankki	Rymättylä	Antero Nikki	32	0,59
Rääkkylän Osuuspankki	Rääkkylä	Olli Koivula	37	0,82
Sallan Osuuspankki	Salla	Veikko Nissi (1.3.2002 alkaen)	37	0,43
Salon Seudun Osuuspankki	Salo	Jukka Hulkkonen	300	3,23
Sauvon Osuuspankki	Sauvo	Pasi Virtanen	29	0,62
Savitaipaleen Osuuspankki	Savitaipale	Martti Valtonen	49	0,98
Savonlinnan Osuuspankki	Savonlinna	Merja Auvinen	208	5,06
Sideby Andelsbank	Sideby	Anders Stortéir	9	0,13
Siikajoen Osuuspankki	Siikajoki	Pentti Keränen	19	0,38
Simpeleen Osuuspankki	Simpele	Kalevi Lehti	24	0,89
Somerniemen Osuuspankki	Somerniemi	Pertti Kujala	12	0,21
Someron Osuuspankki	Somero	Kari Raikkonen	75	1,42
Sonkajärven Osuuspankki	Sonkajärvi	Esko Nissinen	48	1,17
Sotkamon Osuuspankki	Sotkamo	Juhajouni Karttunen	58	1,45
Strömfors Andelsbank	Ruotsinpyhtää	Mats Majander	5	0,05
Sulkavan Osuuspankki	Sulkava	Kari Haverinen	29	0,57
Suodenniemen Osuuspankki	Suodenniemi	Selja Kallio	11	0,14
Suomussalmen Osuuspankki	Suomussalmi	Timo Polo	47	0,88
Suonenjoen Osuuspankki	Suonenjoki	Antti Hult	56	1,15
Sysmän Osuuspankki	Sysmä	Heikki Kuurne	53	1,52
Säkylän Osuuspankki	Säkylä	Markku Perttuli	38	0,97
Taivalkosken Osuuspankki	Taivalkoski	Riitta-Liisa Ahokumpu	25	0,43
Taivassalon Osuuspankki	Taivassalo	Markku Kraama	22	0,10
Tampereen Seudun Osuuspankki	Tampere	Tony Vepsäläinen	949	11,79
Tarvasjoen Osuuspankki	Tarvasjoki	Esa Hentula	29	0,45
Tervolan Osuuspankki	Tervola	Esa Vaarala	31	0,66
Tervon Osuuspankki	Tervo	Seppo Vehniäinen	22	0,52
Toholammin Osuuspankki	Toholampi	Lauri Keski-Rahkonen	48	0,66

Toijalan Osuuspankki	Toijala	Heikki Teräväinen	74	2,10
Tornion Osuuspankki	Tornio	Pentti Alaperä	142	0,71
Turun Seudun Osuuspankki	Turku	Risto Korpela	1212	8,92
Tuupovaaran Osuuspankki	Tuupovaara	Tuomo Liukka	29	0,52
Tyrnävän Osuuspankki	Tyrnävä	Eero Ylilauri	34	0,75
Ullavan Osuuspankki	Ullava	Veikko Väisälä	15	0,33
Urjalan Osuuspankki	Urjala	Pekka Raivisto	68	1,40
Utajärven Osuuspankki	Utajärvi	Raimo Tuovinen	48	1,46
Uukuniemen Osuuspankki	Niukkala	Pauli Loikkanen	8	0,13
Vakka-Suomen Osuuspankki	Uusikaupunki	Juha-Pekka Nieminen	173	3,65
Valkeakosken Osuuspankki	Valkeakoski	Juha Luomala	77	1,95
Valtimon Osuuspankki	Valtimo	Heikki Myller	32	0,35
Vammalan Seudun Osuuspankki	Vammala	Jari Pimiä	112	0,10
Vampulan Osuuspankki	Vampula	Kari Hänti	38	0,70
Varkauden Osuuspankki	Varkaus	Pekka Vilhunen	107	1,77
Varpaisjärven Osuuspankki	Varpaisjärvi	Seppo Riekkinen	40	0,90
Vasa Andelsbank	Vaasa	Ulf Nylund	326	4,36
Vehmersalmen Osuuspankki	Vehmersalmi	Heikki Väisänen	29	0,85
Vesannon Osuuspankki	Vesanto	Esa Keränen	32	0,69
Vetelin Osuuspankki	Veteli	Jarmo Lehojärvi (1.1.2002 alkaen)	16	0,26
Vetelin Ylipään Osuuspankki	Räyrinki	Jari Siirilä (1.1.2002 alkaen)	16	0,37
Viekin Osuuspankki	Viekijärvi	Esko Pyykkö	9	0,11
Vihannin Osuuspankki	Vihanti	Olavi Rasi	46	1,24
Vimpelin Osuuspankki	Vimpeli	Simo Ilomäki	29	0,69
Virolahden Osuuspankki	Virolahti	Jyrki Gerlander	34	0,27
Virtain Osuuspankki	Virrat	Hannu Kaakkomäki	73	1,76
Ylitornion Osuuspankki	Ylitornio	Heikki Eteläaho	42	0,90
Ylivieskan Osuuspankki	Ylivieska	Jarmo Somero	74	0,17
Yläneen Osuuspankki	Yläne	Heikki Eskola	40	0,98
Ypäjän Osuuspankki	Ypää	Kimmo Ranta	45	0,88
Ähtärin Osuuspankki	Ähtäri	Esko Kokkila	30	0,43
Östnylands Andelsbank	Porvoo	Arto Nurmi-Aro	117	1,74
Östra Korsholms Andelsbank	Mustasaari	Jussi Lahti	3	0,04
Övermark Andelsbank	Närpiö	Mårten Vikberg	14	0,20

46) Osuuspankkien maksamatta olevien osuusmaksujen määrä sekä jäsenten lukumäärä tilikauden lopussa

	2001	2000
Maksamatta olevien osuusmaksujen yhteenlaskettu määrä	0	0
Irtisanotut osuusmaksut	6	7
Irtisanotut lisäosuusmaksut	69	70
Jäsenten lukumäärä	982 843	874 974

TILINPÄÄTÖSLAUSUMA

Olemme hyväksyneet tämän osuuspankkilaissa tarkoitettun Osuuspankkiryhmän yhdistellyn tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2001. Tilinpäätös esitellään ja

annetaan tiedoksi Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunnan varsinaiselle osuuskunnankokoukselle.

HELSINGISSÄ 5. PÄIVÄNÄ MAALISKUUTA 2002

Osuuspankkikeskus-OPK osuuskunnan johtokunta

Antti Tanskanen

Reijo Karhinen
Erkki Böös

Pekka Jaakkola
Mikael Silvennoinen

Heikki Vitie

TILINTARKASTUSKERTOMUS

Olemme tarkastaneet osuuspankkilain tarkoittaman osuuspankkien yhteenliittymän (Osuuspankkiryhmä) yhdistellyn tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2001. Osuuspankkiryhmän keskusyhteisön Osuuspankki-keskus-OPK osuuskunnan johtokunnan ja toimitusjohtajan laatima tilinpäätös sisältää toimintakertomuksen, tuloslaskelman, taseen ja liitetiedot. Suorittamamme tarkastuksen perusteella annamme lausunnon tilinpäätöksestä.

Tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Tarkastuksen yhteydessä olemme perehtyneet ryhmän jäsenyhteisöjen tilinpäätöstietoihin, tilintarkastuskertomuksiin ja tilintarkastajien muihin raportteihin tarpeelliseksi katsotussa laajuudessa.

Lisäksi olemme tarkastaneet yhdistellyn tilinpäätöksen ohjeistusta ja laadintaperiaatteita sekä käyneet läpi ryhmän jäsenyhteisöjen tilinpäätöstietojen kokoamis- ja yhdistelyrutiineja.

Kaikilta ryhmään yhdisteltäviltä jäsenyhteisöiltä on saatu tiedot, ja ne on sisällytetty yhdisteltyyn tilinpäätökseen. Tilinpäätöksen yhdistely erillisyyhteisöjen tilinpäätöstiedoista on tehty olennaisin osin oikein ja Rahoitustarkastuksen määräyksiä noudattaen.

Tarkastuksemme perusteella ja edellä sanottuun viitaten toteamme, että yhdistelty tilinpäätös antaa osuuspankkilaissa ja Rahoitustarkastuksen ohjeissa tarkoitetulla tavalla oikeat ja riittävät tiedot Osuuspankkiryhmän tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

HELSINGISSÄ 6. PÄIVÄNÄ MAALISKUUTA 2002

PricewaterhouseCoopers Oy

KHT-yhteisö

Kari Miettinen

KHT

Eero Huusko

KHT

Kauko Lehtonen

KHT

Osuuspankkiryhmä